

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Л. В. Перевалова, О. В. Гаєвая, Г. М. Гаряєва,
О. В. Кузьменко, І. В. Лисенко, М. М. Ткачов

ТЕЗАУРУС З ПРАВОЗНАВСТВА

для студентів денної та заочної форм навчання
усіх спеціальностей

Perevalova L., Hayevaya O., Haryayeva G.,
Kuzmenko O., Lysenko I., Tkachov M.

THESAURUS OF LEGAL SCIENCE

for full-time and part-time students study
all specialties

Харків
НТУ «ХПІ»
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Л. В. Перевалова, О. В. Гаєвая, Г. М. Гаряєва,
О. В. Кузьменко, І. В. Лисенко, М. М. Ткачов

ТЕЗАУРУС З ПРАВОЗНАВСТВА

для студентів денної та заочної форм навчання
усіх спеціальностей

Perevalova L., Hayevaya O., Haryayeva G.,
Kuzmenko O., Lysenko I., Tkachov M.

THESAURUS OF LEGAL SCIENCE

for full-time and part-time students study
all specialties

Затверджено
редакційно-видавничою
радою НТУ «ХП»,
протокол № 1 від 19.01.2020 р.

Харків
НТУ «ХП»
2021

УДК 34:025.43:811.161.2:811.111

T29

Рецензенти:

І.В. Яковюк, д. ю. н, професор, Національний юридичний університет
імені І.Я. Мудрого

П.Г. Перерва, доктор екон. наук, професор, Національний технічний
університет «Харківський політехнічний інститут»

Перевалова Л.В.

T29 Тезаурус з правознавства: / Перевалова Л.В., Гаєвая О.В., Гаряєва Г.М.,
Кузьменко О.В., Лисенко І.В., Ткачов М.М. – Харків НТУ «ХПІ», 2021. –
194с

Тезаурус вміщує пояснення основних понять найбільш вживаних при викладанні цивільного права, сімейного права, трудового права, адміністративного права, кримінального права, інформаційного права, права інтелектуальної власності, маючих базовий характер для юридичної науки та практики.

Призначено для студентів денної та заочної форм навчання, які вивчають правові дисципліни в закладах вищої технічної освіти.

Perevalova L.

T29 Thesaurus of legal science: / Perevalova L., Gayevaya O., Gariyayeva G.,
Kuzmenko O., Lysenko I., Tkachov M. – Kharkiv NTU "KhPI", 2021. – 194 p.

The thesaurus contains an explanation of the basic concepts most commonly used in the teaching of civil law, family law, labor law, administrative law, criminal law, information law, intellectual property law, which are basic to legal science and practice.

Designed for full-time and part-time students studying legal disciplines in higher technical education institutions

УДК 34:025.43:811.161.2:811.111

© Л.В. Перевалова 2021

ПЕРЕДМОВА

Вивчення юридичних дисциплін у технічному навчальному закладі, оволодіння знаннями у сфері правових дисциплін пов'язані з необхідністю поглибленого засвоєння основних термінів. Тезаурус містить широкий арсенал термінів і понять, що відносяться до усіх основних правових дисциплін, які вивчаються в технічному закладі вищої освіти, а саме: цивільного, сімейного, трудового, кримінального, господарського, фінансового, податкового, інформаційного, інтелектуального права.

Головне призначення словника – надати глибокі знання студентам, які вивчають правові дисципліни, сприяти формуванню високого рівня понятійної культури в області юридичних наук. Метою даного посібника є надати можливість студентам опанувати основні юридичні терміни, зрозуміти, що вони відображають фундаментальні положення окремої галузі права. Терміни, що позначають юридичні поняття на рівні дефініцій адекватно відображають їх об'єм і зміст.

Автори зробили спробу розкрити суть такої кількості термінів, які б могли бути корисними для різних категорій студентів закладу вищої технічної освіти, це допоможе їм розібратися у важливих питаннях права.

Тезаурус складено в алфавітному порядку. Терміни, що складаються з двох слів, наведено таким чином, що на перше місце ставиться слово, яке несе головний логічний наголос. Це значно полегшує роботу з тезаурусом. Тлумачення наведених у тезаурусі понять здебільшого відповідає сучасному загальноприйнятому розумінню, але в усіх випадках воно, звичайно, не претендує на вичерпну істину і не заперечує можливості іншого науково-обґрунтованого розуміння наведених дефініцій.

Поняття, наведені у тезаурусі, надаються українською та англійською мовами, що пов'язано з викладанням правових дисциплін як для українських, так і для іноземних студентів, що навчаються у закладах вищої технічної освіти України.

A

Автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір. Автором може бути будь-яка особа, незалежно від віку і дієздатності. Перекладач або особа, яка адаптує твір, також вважається автором, чії правомочності не зачіпляють прав на оригінальні твори.

An **author** is an individual whose activity creates literary work. Any person can be an author, regardless of age and capacity. The translator or the person who adapts the work is also considered an author whose authority does not affect the rights to the original work.

Авторська винагорода(гонорар) – усі види винагород або компенсацій, що виплачуються авторам за використання їх творів, які охороняються у межах, встановлених авторським правом. Винагорода може здійснюватися у формі платежу (одноразова винагорода), відрахувань (відсотків) за кожний проданий примірник чи кожне використання твору або у формі змішаних платежів.

Royalties are all kinds of rewards or compensations paid to authors for the use of their works, which are protected by copyright. The reward can be in the form of payment (one-time fee), deductions (interest) for each copy sold or each use of the work, or in the form of mixed payments.

Адвокатура – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому законом (ст. 2 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Advocacy is a non-governmental self-governing institute that provides protection, representation and other legal assistance on a professional basis, as well as independently resolves the issue of the organization and activity of the bar in accordance with the procedure established by law (Article 2 of the Law on advocacy and advocates activity).

Адміністративна відповідальність – вид юридичної відповідальності, накладення на правопорушників загальнообов'язкових правил, які діють у сфері державного управління, адміністративних стягнень або заходів впливу, що тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру. Адміністративній відповідальності підлягають фізичні особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку (ст. 12 КУпАП). В передбачених законом випадках адміністративній відповідальності підлягають юридичні особи. Підставою адміністративної відповідальності є склад адміністративного правопорушення.

Притягнення до адміністративної відповідальності є обов'язком державних органів, які є суб'єктами виконавчої влади, а також суду. До винних у вчиненні адміністративного правопорушення застосовуються адміністративні стягнення (ст. 24 КУпАП). До неповнолітніх, які на момент скоєння адміністративного правопорушення досягли 16-річного віку, зазвичай застосовуються заходи впливу, що мають суто виховний характер (ст. 24–1, ч. 1 ст. 13 КУпАП). Однак за вчинення більш серйозних адміністративних проступків вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних, тобто однакових з повнолітніми, підставах (ч. 2 ст. 13 КУпАП). До повнолітніх правопорушників зазначені заходи виховного впливу не застосовуються. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності є спрощеним, що створює умови для його оперативного і економічного використання. Між правопорушником та органом (посадовою особою), який накладає стягнення, відсутні службові відносини, що є характерним для дисциплінарної відповідальності. Адміністративна відповідальність, на відміну від цивільно-правової відповідальності, передбачає нерівність сторін відносин. Обставинами, що виключають адміністративну відповідальність є крайня необхідність, необхідна оборона і неосудність (ст. 17 КУпАП). Іноземні громадянина особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах (ст. 16 КУпАП). Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені КУпАП, настає, якщо ці правопорушення за своїм характером не тягнуть за собою кримінальну відповідальність (ч. 2 ст. 9 КУпАП) (Зуй В.В.).

Administrative responsibility is a type of legal liability, imposition on the offenders of compulsory rules which are in force in the area of public administration, administrative penalties or influence measures that entail burdensome material or moral consequences for these persons. Individuals who have reached 16 years age at the time of committing an administrative offense (Article 12 of the Administrative Code) are liable to administrative responsibility. In legal cases, legal persons are liable to administrative responsibility. The basis of administrative liability is the composition of the administrative offense. Administrative responsibility is the responsibility of state bodies, which are subjects of the executive power, as well as of the courts. Administrative penalties (Article 24 of the Code of Administrative Offenses) are applied to the perpetrators of an administrative offense. Juveniles who have reached the age of 16 at the time of committing an administrative offense are usually subject to strictly educational measures (Art. 24-1, Part 1, Art. 13 of the Code of Administrative Offenses). However, when committing more

serious administrative misconduct, they are subject to administrative liability on common grounds, i.e. identical with adults (Part 2 of Article 13 of the Code of Administrative Offenses). Measures of educational influence are not applied to adult offenders. The procedure for taking administrative responsibility is simplified, which creates the conditions for its operational and economic use. There is no official relationship between the offender and the authority (the official) that imposes the punishment, which is characteristic of disciplinary responsibility. Administrative liability, in contrast to civil liability, implies inequality in the parties to the legal relationship. Circumstances that exclude administrative responsibility include utmost necessity, necessary defense, and insanity (Article 17 of the Code of Administrative Offenses). Foreigners and stateless persons residing in the territory of Ukraine are subject to administrative liability on a general basis (Article 16 of the Code of Administrative Offenses). Administrative liability for the offenses provided for by the Code of Administrative Offenses arises if these offenses by their nature entail criminal liability (Part 2 of Article 9 of the Code of Administrative Offenses).

Адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону (ст. 1 ЗУ «Про адміністративні послуги»). Прикладом адміністративної послуги є отримання громадянином України паспорта або посвідчення водія.

Administrative services a result of the exercise of power by an entity providing administrative services at the request of a natural or legal person, aimed at acquiring, changing or terminating the rights and / or responsibilities of such person in accordance with the law (Article 1 of the Law on Administrative Services). An example of an administrative service is obtaining a Ukrainian citizen's passport or a driver's license.

Адміністративне правопорушення (проступок) – протиправна винна (умисна або необережна) дія або бездіяльність, що посягає на державний або суспільний порядок, державну або колективну власність, права і свободи громадян, встановлений порядок управління, за які законодавством передбачено адміністративну відповідальність.

Administrative offense (misdemeanor) is an unlawful culpable (intentional or negligent) act or omission that encroaches on state or public order, state or collective property, rights and freedoms of citizens, established order of public management, for which the law provides for administrative liability.

Адміністративне правопорушення (проступок) – протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, що посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. (ст. 9 КУпАП). Адміністративне правопорушення має такі ознаки: суспільна шкідливість, винність, адміністративна протиправність, адміністративна караність. До складу адміністративного правопорушення належать: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона, суб'єкт правопорушення (Зуй В.В.).

Administrative offense (misdemeanor) is an unlawful, culpable (deliberate or negligent) act or omission that encroaches on public order, property, rights and freedoms of citizens, on the established order of administration and for which the law provides for administrative liability. (Article 9 of the Code of Administrative Offenses). Administrative offense has the following features: social harm, culpability, administrative wrongdoing, and administrative punishment. An administrative offense includes: object, objective party, subjective party, the subject of offense.

Адміністративний арешт – це найсуворіший вид адміністративного стягнення, що застосовується у виняткових випадках за окремі види адміністративних правопорушень на строк не більше 15 діб і полягає у триманні правопорушника в ізоляції від суспільства.

Administrative arrest is the most severe type of administrative punishment applied in exceptional cases for individual cases of administrative offenses for a term not exceeding 15 days and consists in keeping the offender in isolation from society.

Адміністративний договір – спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері й укладається на підставі закону: а) для розмежування компетенції чи визначення порядку взаємодії між суб'єктами владних повноважень; б) для делегування публічно-владних управлінських функцій; в) для перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів у випадках, визначених законом; г) замість видання індивідуального акта; ґ) для врегулювання питань надання адміністративних послуг (ст. 4 КАС України).

Administrative contract is a joint legal act between power bodies, or a legal act with the participation of a power body and another person, based on their will in the form of a contract, agreement, protocol, memorandum, etc. and defines the mutual rights and obligations of its participants in the public-legal sphere and is concluded on the basis of the law: а) to differentiate the competence or determine the order of

interaction between the subjects of power; b) for delegation of public-power management functions; c) for the redistribution or pooling of budgetary funds in cases specified by law; d) in lieu of issuing an individual act; e) to regulate the provision of administrative services (Article 4 of the CAS of Ukraine).

Акцепт – згода, укладена відповідно до пропозиції (оферти) другої сторони.

Acceptance is a consent made in accordance with the proposal (offer) of the other party.

Акціонерне товариство – господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом (ст. 80 ГК України).

Joint Stock Company is a company that has the registered capital divided by a certain number of shares of the same par value and is liable for its obligations only with the company's property, while the shareholders bear the risk of losses associated with the activities of the company within the value of their shares, except cases specified by law (Article 80 of the Civil Code of Ukraine).

Аліменти – матеріальне утримання, що надається однією особою іншій особі на умовах, встановлених законодавством про сім'ю або згодою сторін. Платником аліментів може бути лише дієздатна фізична особа, яка знаходиться у кровній спорідненості або іншому сімейно-правовому зв'язку з одержувачем аліментів. Це: батьки, баба, дід, повнолітні брати та сестри, один із подружжя, інші особи. Одержувачем аліментів може бути і недієздатна фізична особа. Аліменти на дітей виплачують у першу чергу батьки (усиновителі), а в другу – інші члени сім'ї, зокрема, дід, баба, брати, сестри, вітчим, мачуха. Порядок сплати батьками аліментів на дитину може бути добровільним, договірним та судовим. За рішенням суду аліменти присуджуються у частці від доходу платника або у твердій грошовій сумі. За загальним правилом аліменти на дитину присуджуються від дня пред'явлення позову. Мінімальний гарантований розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Мінімальний рекомендований розмір аліментів на одну дитину становить розмір прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку і може бути присуджений судом у разі достатності заробітку (доходу) платника аліментів. Батьки за рішенням суду можуть бути звільнені від обов'язку утримувати дитину, якщо дохід дитини набагато перевищує дохід кожного з них і забезпечує повністю її потреби. Той із батьків, з яким проживає дитина, і той із батьків, хто проживає окремо від неї, з дозволу органу опіки та піклування можуть укласти договір

про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно. Такий договір нотаріально посвідчується. Якщо дитина досягла 14 років, вона бере участь в укладенні цього договору. (Севрюкова І.Ф.)

Alimony is material support provided by one person to another under conditions established by the family laws or the consent of the parties. Only a capable individual who is in a blood relationship or other family legal relationship with the recipient of the alimony may be the payer of the alimony. These are: parents, grandparents, adult siblings, one spouse, and other persons. An incapacitated individual may also be the recipient of alimony. Alimony for children is paid first by the parents (adoptive parents) and secondly by other family members, including grandparents, siblings, stepfathers, stepmothers. Parental child support payments may be voluntary, contractual, and judicial. According to the court's decision, alimony is awarded as a share of the payer's income or in hard cash. As a general rule, child support is awarded from the day the claim is filed. The minimum guaranteed amount of alimony per child may not be less than 50 percent of the subsistence minimum for a child of the appropriate age. The minimum recommended amount of alimony for one child is the subsistence minimum for a child of the appropriate age and may be awarded by a court in case of sufficient earnings (income) of the alimony payer. Parents may, by court order, be exempted from the obligation to keep a child if the child's income far exceeds the income of each of them and fully meets his or her needs. Both the parent with whom the child resides and the parent who lives separately from the child may, with the permission of the guardianship authority, conclude an agreement to terminate the child support right in connection with the transfer of ownership of the real estate. Such a contract is notarized. If the child reaches the age of 14, he or she participates in the conclusion of this agreement.

Аналогія закону – вирішення справи за наявності прогалини у законодавстві на основі норми права, що регулює подібні суспільні відносини. Можливість застосування норм права за аналогією прямо передбачена в окремих законодавчих актах України, зокрема, в ЦК, СК, ЦПК, КАС. Крім того, аналогія може передбачатися в непрямій формі – через заборону відмови у розгляді справи з мотивів неповноти, неясності або суперечливості законодавства, яке регулює спірні відносини. Прикладом аналогії закону є припис статті 716 ЦК України. Законодавець зазначає: до договору міни застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, положення про договір поставки, договір контрактації або інші договори, елементи яких містяться в договорі міни, якщо це не суперечить суті зобов'язання. Проте застосування закону про

кримінальну відповідальність за аналогією заборонено (ч. 4 ст. 3 КК України). Також за аналогією не можуть застосовуватися норми публічного права, що спрямовані на обмеження прав людини. Це пояснюється необхідністю додержання принципу правової визначеності, який гарантує захист свободи індивідів від свавільного втручання державної влади. Із частини 2 статті 19 Конституції України випливає заборона визначення за аналогією додаткових повноважень суб'єктів публічної влади, а також підстав і способів їх дій. Крім того, застосування аналогії виключається, коли закон поширює свої приписи лише на прямо передбачені ним випадки. Наприклад, коли правовий припис визначає, що після досягнення 18-річного віку чоловіки мусять відбутися військову службу, з цього робиться висновок про непоширення цього обов'язку на жінок. (Погребняк С.П.)

The analogy of the law is settling the case in the presence of loopholes in the legislation based on the rule of law governing similar social relations. The possibility of applying the rules of law by analogy is explicitly provided for in certain legislative acts of Ukraine, in particular, in the CC, SC, CCP, and CAS. In addition, the analogy may be assumed in an indirect form – by prohibiting the refusal to consider a case on the grounds of incompleteness, ambiguity or controversy of the legislation governing contentious relations. An example of the analogy of the law is the provision of Article 716 of the Civil Code of Ukraine. The legislator states that the general contract of sale, the provisions of the contract of delivery, the contract agreement or other contracts, the elements of which are contained in the exchange contract, shall be applied to the contract of exchange unless this is contrary to the essence of the obligation. However, the application of the law on criminal liability by analogy is prohibited (Part 4 of Article 3 of the Criminal Code of Ukraine). Similarly, public law rules aimed at restricting human rights cannot be applied. This is explained by the need to comply with the principle of legal certainty, which guarantees the protection of the freedom of individuals from arbitrary interference by public authorities. Article 19 (2) of the Constitution of Ukraine implies a prohibition on determining by analogy the additional powers of public authorities, as well as the grounds and methods of their action. In addition, the application of analogy is excluded when the law extends its prescriptions only to cases expressly provided by it. For example, when a legal decree specifies that, upon reaching the age of 18, men must do the military service, it concludes that this duty is not extended to women.

Аналогія права – вирішення справи за наявності прогалини у законодавстві на основі загальних або галузевих принципів права. Прикладом аналогії права є припис частини 6 статті 9 КПК України. Законодавець зазначає: у випадках,

коли положення цього Кодексу не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені частиною першою статті 7 цього Кодексу. Застосовуючи аналогію права, суддя повинен нібито поставити себе на місце законодавця і передбачити його рішення з певного питання, яке б найкраще узгоджувалося з тим або іншим принципом права. Тож на основі такого принципу суддею створюється правило, яке найкращим чином узгоджується з цим принципом. Застосування аналогії права є засобом, що рідко використовується при відправленні правосуддя в Україні. В сучасних умовах практично всі відносини, що потребують правового регулювання, одержали пряму або опосередковану регламентацію законом. Аналогію права можна застосовувати лише у разі неможливості використати аналогію закону (ч. 2 ст. 8 ЦК України). (Погребняк С.П.)

An analogy of law (here, *law* is meant as a set of norms and regulations as opposed to an individual laws) is the resolution of a case in the presence of loopholes in the law based on general or sectoral principles of law. An example of the analogy of law is the prescription of part 6 of Article 9 of the CPC of Ukraine. The legislator states that in cases where the provisions of this Code do not regulate or ambiguously regulate criminal proceedings, the general principles of criminal proceeding defined in part one of Article 7 of this Code shall apply. Applying the analogy of law, the judge should allegedly put himself or herself in the place of the legislator and anticipate his or her decision on a particular issue that would be most consistent with one or another principle of law. Therefore, on the basis of such a principle, a judge forms a rule that is the most consistent with that principle. The use of the analogy of law is a tool rarely used in the administration of justice in Ukraine. In today's context, virtually all relationships requiring legal regulation have received direct or indirect regulation by law. The analogy of law can be applied only if it is impossible to use the analogy of law (Part 2 of Article 8 of the Civil Code of Ukraine).

Асоціативний знак – це товарний знак, що є тотожним (аналогічним) або схожим зі знаками, вже зареєстрованими тією самою особою щодо однорідних товарів або послуг.

An associative mark is a trademark that is identical (analogical) or similar to a mark already registered by the same person for homogeneous goods or services.

Аудіовізуальний твір – твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим

супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдофільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими;

An audiovisual work is a work that is fixed on a particular material medium (film, magnetic film or magnetic disk, CD, etc.) as a series of sequential frames (images) of analog or discrete signals that display (encode) moving images (both with sound, and without it), and the perception of which is possible only through one or another type of screen (movie screen, television screen, etc.), on which moving images are visually displayed by certain technical means. To audiovisual works pertain motion pictures, television films, videos, films, slides, etc. which may be game, animation, non-fiction films, or others.

Б

База даних – (компіляція даних) сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів.

Database (compilation of data) is a set of works, data or any other independent information in any form, including electronic, the selection and arrangement of whose parts and their arrangement are the result of creative work, and parts of which are individually accessible and may be found using a special search engine based on electronic (computer) or other means.

Банківська таємниця – інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту.

Bank secrecy is information about the activity and financial condition of the client, which became known to the bank in the process of servicing the client and the relationship with them or a third party when providing services by the bank and disclosure of which may cause material or moral harm to the client.

Батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу – подружжя або окрема особа, що не перебуває у шлюбі, які взяли дітей-сиріт і дітей,

позбавлених батьківського піклування, для виховання та спільного проживання (ст. 256–6 СК України).

Parents-caregivers of a family-type orphanage are spouses or unmarried individuals who have taken orphans and children deprived of parental care for upbringing and cohabitation (Articles 256-6 of the Family Code).

Безвісна відсутність – тривала відсутність особи, про місце перебування якої немає відомостей, встановлена в порядку, передбаченому законом (судом або нотаріальною конторою).

Missing absence is the continued absence of a person whose whereabouts are missing, established in the manner prescribed by law (by court or notary office).

Безпека даних автоматизованої системи – властивість організації доступу до даних, що забезпечує їх захист від несанкціонованого використання, навмисного чи ненавмисного спотворення або руйнування.

Data security of an automated system is the property of organizing access to data, which protects them from unauthorized use, intentional or unintentional distortion or destruction.

Безпека інформації – захищеність інформації від несанкціонованих дій (випадкових чи навмисних), що призводять до модифікації, розкриття чи зруйнування даних.

Information security is protection of information from unauthorized actions (accidental or deliberate) that lead to modification, disclosure or destruction of data.

Безпека мережі – заходи, які захищають інформаційну мережу від несанкціонованого доступу, випадкового або навмисного втручання в нормальні дії або намагань руйнування її компонентів. Безпека інформаційної мережі включає захист обладнання, програмного забезпечення, даних і персоналу.

Network security are measures that protect information network from unauthorized access, accidental or deliberate interference with normal activities, or attempts to destroy its components. Information network security involves the protection of equipment, software, data, and personnel.

Безпека урядового або спеціального зв'язку (системи зв'язку) – стан зв'язку (системи зв'язку), за якого забезпечується запобігання можливому витoku інформації, що передається в системі зв'язку (порушення режимів роботи системи зв'язку).

Government or Special Communications (Communication System) Security is a state of communication (communication system) that prevents possible leakage of information being transmitted via the communication system (communication system malfunctioning).

Безробітні – особи у віці від 15 до 70 років, які не мають через відсутність роботи, заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готові та здатні приступити до роботи.

Unemployed are persons aged between 15 and 70 who do not have, as a result of lack of work, earnings or other statutory incomes as a source of livelihood, ready and able for employment.

Бібліографічний опис патентного документа – це сукупність бібліографічних даних про патентний документ, наведених згідно з правилами, встановленими нормативно-технічними документами, необхідними і достатніми для загальної характеристики, ідентифікації та пошуку документа.

A bibliographic description of a patent document is a collection of bibliographic information about a patent document that is provided in accordance with the rules established by the regulatory technical documents, necessary and sufficient for the overall characterization, identification of and search for the document.

Бібліотека – бібліотечно-бібліографічний, культурно-просвітницький і науково-допоміжний соціальний інститут, що забезпечує акумуляцію і загальнодоступність документально-інформаційних ресурсів (книг, документів та інших носіїв інформації), які містять і зберігають знання, набуті в процесі розвитку людства, сприяють піднесенню інтелектуального та культурного потенціалу суспільства.

Library is a bibliographical, cultural, educational and scientific support social institute, providing accumulation and accessibility of documentary-information resources (books, documents and other media), which contains and preserves the knowledge acquired in the process of human development, promotes the uplifting of the intellectual and cultural potential of society.

Бібліотечна система України – розгалужена мережа бібліотек різних видів, заснованих на державній (загальнодержавній та комунальній), колективній чи приватній формах власності.

The Library System of Ukraine is an extensive network of libraries of various types based on state (national and communal), collective or private ownership.

Бібліотечна справа – складова частина інформаційної, виховної, культурно-освітньої діяльності, що включає комплекс державних, громадських, наукових та практичних заходів, які забезпечують організацію діяльності бібліотек, їх науково-дослідну і методичну роботу, а також підготовку бібліотечних фахівців.

Library business is an integral part of information, educational, cultural-and-educational activities, which includes a set of state, public, scientific and practical

activities that ensure the organization of the operation of libraries, their research and methodological work, as well as library specialists training.

Бібліотечний фонд – сукупність документально-інформаційних ресурсів (книг, документів, рукописів, аудіовізуальних матеріалів, інших носіїв інформації).

Library Fund is a collection of documentary and information resources (books, documents, manuscripts, audiovisual materials, and other media).

Біженець – особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань (ст. 1 ЗУ «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»).

Refugee is a person who is not a citizen of Ukraine and because of justified fear of becoming a victim of persecution on the grounds of race, religion, nationality, citizenship (nationality), belonging to a particular social group or of his or her political beliefs is outside the country of his or her civic affiliation and cannot enjoy protection the country, or does not wish to enjoy this protection because of such fears, or, having no nationality (nationality) and being outside the country of his or her previous permanent residence, cannot or does not wish to return to it because of these concerns (Article 1 of the Law on Refugees and Persons in Need of Additional or Temporary Protection).

Благодійні гастрольні заходи – добровільні, безкорисливі, видовищні заходи закладів, підприємств, організацій культури, творчих колективів, окремих виконавців, що не передбачають одержання доходу їх організаторами та гастролерами, за винятком доходів, за рахунок яких покриваються витрати, пов'язані виключно з організацією та проведенням гастрольного заходу. Перелік та граничні обсяги таких витрат визначаються Кабінетом Міністрів України. Благодійними вважаються також гастрольні заходи, весь дохід від яких, за винятком доходів, за рахунок яких покриваються витрати, пов'язані виключно з організацією та проведенням гастрольного заходу, спрямовується на благодійництво згідно із законом.

Charity touring events are voluntary unselfish entertainment events by institutions, enterprises, cultural organizations, creative collectives, individual performers who do

not provide income for their organizers and tour operators, except for the income, which covers expenses related solely to the organization and performance of the tour event. The list and marginal amounts of such expenditures are determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine. A charity is also considered a touring event, the entire proceeds of which, with the exception of the proceeds, which cover expenses related solely to the organization and conduct of the touring event, are directed to charity in accordance with the law.

В

Вахтовий режим роботи – особлива форма організації робіт, специфіка якої полягає у використанні трудових ресурсів поза місцем їх постійного перебування за умови, що щоденне повернення працівників до місця проживання не може бути забезпечено.

Rotational mode of work is a special form of work organization of work, the specifics of which is the use of labor resources outside their place of permanent residence, provided that the daily commuting of workers to the place of residence can not be provided.

Вбивство – умисне або необережне протиправне заподіяння смерті іншій людині. За ступенем тяжкості умисне вбивство поділяють на три види: просте, кваліфіковане і привілейоване. У першому випадку злочин вчиняється без обтяжуючих (кваліфікуючих) обставин (ч. 1 ст. 115 КК України). Кваліфіковане вбивство передбачає наявність обтяжуючих обставин (ч. 2 ст. 115 КК України). Так зване привілейоване вбивство пов'язане з пом'якшуючими обставинами (ст. 116–118 КК України). Закріплений у статті 115 КК України склад умисного вбивства включає в себе наступні елементи і ознаки. Об'єктом злочину є життя іншої людини. Об'єктивна, тобто зовнішня, сторона злочину характеризується: діянням (дією або бездіяльністю) у вигляді посягання на життя іншої людини; таким наслідком як біологічна смерть потерпілого; причиновим зв'язком між діянням та наслідком. Суб'єктивна, тобто внутрішня, сторона злочину характеризується виною у формі прямого чи непрямого умислу. Мета – позбавлення життя – має місце лише тоді, якщо злочин вчиняється з прямим умислом. Мотиви злочину можуть бути різними. Суб'єктом злочину є фізична осудна деліктоздатна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 14 років і яка в момент його скоєння усвідомлювала свої дії та керувала ними (ч. 1 ст. 19, ч. 2 ст. 22 КК України). Певний мотив цього злочину, приміром, корисливий або хуліганський, дає можливість констатувати склад кваліфікованого вбивства (ч. 2 ст. 115 КК України). Умисне вбивство виключається у випадку

правомірного заподіяння смерті, зокрема, у стані необхідної оборони, якщо не були перевищені її межі. (Сташис В.В.)

Murder is a deliberate or negligent wrongful killing another person. By severity, premeditated murder is divided into three types: simple, qualified, and privileged. In the first case, the crime is committed without aggravating (qualifying) circumstances (Part 1 of Article 115 of the Criminal Code of Ukraine). Qualified murder implies aggravated circumstances (Part 2 of Article 115 of the Criminal Code of Ukraine). The so-called privileged killing is related to mitigating circumstances (Articles 116–118 of the Criminal Code of Ukraine). The composition of premeditated murder, as mentioned at Article 115 of the Criminal Code, includes the following elements and features. The object of the crime is another person's life. Objective, that is, external, side of a crime is characterized by: an act (action or omission) in the form of an assault on another person's life; such consequences as biological death of the victim; the causal link between action and consequence. The subjective, that is, internal, side of a crime is characterized by guilt in the form of direct or indirect intent. The purpose – the deprivation of life – takes place only if the crime is committed with direct intent. The motives for the crime may be different. The subject of the crime is a natural, sane, sane person, who, before committing the crime, not less than 14 years and who, at the time of his/her commission, was aware of their actions and controlled them (Part 1 of Article 19, Part 2 of Article 22 of the Criminal Code of Ukraine). Certain motive for this crime, for example, selfish or hooligan, makes it possible to state the composition of a qualified murder (Part 2 of Article 115 of the Criminal Code of Ukraine). Premeditated murder is excluded in the event of a lawful infliction of death, in particular, in the state of necessary defense, unless its limits have been exceeded.

Верховенство права – принцип діяльності органів державної влади, інших публічних і приватних суб'єктів на засадах законності, правової визначеності, рівності перед законом і недискримінації, забезпечення доступу до незалежного і неупередженого правосуддя, додержання прав людини. Визначення принципу верховенства права (the rule of law) було вперше запропоновано англійським науковцем і політичним діячем Д. Гаррінгтоном у 1656 р. як правління законів, а не людей. Цей підхід був інтерпретацією відомої думки Аристотеля, що держава, яка керується законами, є вищою за державу, яка керується людьми. Пізніше під верховенством права стали розумітися не тільки правові обмеження влади монарха, а й свобода індивідів від державного втручання в їх приватні справи. Основи класичного бачення верховенства права було закладено англійським правознавцем А.В. Дайсі у 1885 р. Він розглядав верховенство

права насамперед як обмеження влади держави щодо індивідів. В сучасній юридичній науці принцип верховенства права розглядається у широкому і вузькому розумінні. У широкому розумінні мається на увазі модель правової організації державної влади в суспільстві, тобто йдеться про верховенство права над державою. У вузькому розумінні принцип верховенства права розглядають як модель співвідношення права і закону в регулюванні суспільних відносин. Саме на такий підхід орієнтує стаття 8 Конституції України. У даному випадку Основний Закон декларує принцип верховенства права як найвищу юридичну силу Конституції України і пряму дію її норм. Верховенство права разом з демократією і правами людини вважається однією з трьох фундаментальних засад, які закріплені в Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також у низці інших міжнародних документів у сфері прав людини. Так, Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія) у доповіді 2011 року про верховенство права визначила такі його складові: законність; правову визначеність; заборону державного свавілля; ефективний доступ до правосуддя; додержання прав людини; недискримінацію і рівність перед законом. (Петришин О.В.).

Rule of law (here, *law* is meant as a set of norms and regulations as opposed to an individual laws) is the principle of public authorities, other public and private entities acting on the basis of legality, legal certainty, equality before the law and non-discrimination, ensuring access to independent and impartial justice, respect for human rights. The definition of the rule of law was first proposed by the British scholar and politician D. Harrington in 1656 as a rule of law, not of people. This approach was an interpretation of Aristotle's well-known opinion that a state governed by law is superior to a state governed by people. Later, not only legal restrictions on the power of the monarch, but also the freedom of individuals from state interference in their private affairs became understood as the rule of law. The foundations of the classical vision of the rule of law were laid by the English jurist A.V. Daisy in 1885. He regarded the rule of law as primarily a restriction on the power of the state in relation to individuals. In modern legal science, the principle of the rule of law is considered broadly and narrowly. In the broad sense, the model of legal organization of state power in society is meant, that is, the rule of law over the state. In the narrow sense, the rule of law is seen as a model of the relation between law and decrees in the regulation of social relations. This approach is governed by Article 8 of the Constitution of Ukraine. In this case, the Main Law declares the rule of law as the supreme legal force of the Constitution of Ukraine and the direct effect of its norms. The rule of law, together with democracy and human rights, is

considered to be one of the three fundamental principles enshrined in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as well as in a number of other international human rights instruments. Thus, the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) in the 2011 Rule of Law report identified its following components: legality, legal certainty, prohibition of state arbitrariness, effective access to justice, respect for human rights, non-discrimination and equality before the law.

Виборча система – у широкому розумінні це порядок організації та проведення виборів до представницьких органів державної влади, органів місцевого самоврядування і здійснення громадянами своїх виборчих прав; у вузькому розумінні це модель (вид) виборчої системи – пропорційна, мажоритарна, змішана. (Ставнійчук М.І.)

The electoral system in the broadest sense, is the procedure for organizing and holding elections to representative bodies of state power, local self-government bodies and the exercise by citizens of their electoral rights; in the narrow sense, it is a model (type) of the electoral system – proportional, majority, mixed.

Виключне право – майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам в межах строку, встановленого законодавством.

Exclusive right is the property right of a person who has the copyright and/or related rights for an artistic work, performance, production, a program, transmission of a broadcasting organization, phonogram or video to use these copyright objects and (or) related rights only by him/herself and is the sole person to grant permission or prohibition of their use to other persons within the time period set by law.

Виконавець – актор (театру, кіно тощо), співак, музикант, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті, танцює чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури, мистецтва чи твори народної творчості, циркові, естрадні, лялькові номери, пантоміми тощо, а також диригент музичних і музично-драматичних творів.

Performer is an actor (theater, movie, etc.), singer, musician, dancer, or other person who performs, sings, reads, recites, plays a musical instrument, dances, or otherwise performs works of literature, art, or folk art, circus, variety, puppet, pantomime, etc., as well as a conductor of musical and dramatic works.

Виконавча влада – гілка державної влади, яка забезпечує виконання законів, реалізує насамперед внутрішню політику держави. Виконавча влада в Україні здійснюється Кабінетом Міністрів України (Урядом України), який є вищим органом цієї гілки влади. Центральними органами виконавчої влади в Україні є міністерства і відомства (інспекції, агентства, служби). Місцевими органами виконавчої влади в Україні є місцеві державні адміністрації, а також територіальні органи центральних органів виконавчої влади, які не підпорядковуються місцевим державним адміністраціям і не входять до їх складу. В останньому випадку маються на увазі, зокрема, територіальні органи Національної поліції України, Міністерства юстиції України, Державної фіскальної служби України. Отже, основною функцією виконавчої влади є забезпечення виконання законів. Крім того, виконавча влада здійснює функцію підзаконного регулювання суспільних відносин, згідно з якою її органи наділені повноваженнями видавати підзаконні акти. Приміром, Кабінет Міністрів України на основі Конституції та законів України приймає постанови і розпорядження.

The executive power is the branch of state power that ensures the implementation of laws, implements primarily the internal policy of the state. The executive power in Ukraine is exercised by the Cabinet of Ministers of Ukraine (the Government of Ukraine), which is the supreme body of this branch of state power. Ministries and agencies (inspections, agencies, services) are the central bodies of executive power in Ukraine. Local executive bodies in Ukraine are local state administrations, as well as territorial bodies of central executive authorities, which are not subordinate to local state administrations and are not part of them. In the latter case, the territorial bodies of the National Police of Ukraine, the Ministry of Justice of Ukraine, and the State Fiscal Service of Ukraine are meant. Therefore, the main function of the executive power is to enforce the laws. In addition, the executive power has the function of regulating public relations by which its bodies are empowered to issue by-laws. For example, the Cabinet of Ministers of Ukraine, on the basis of the Constitution and laws of Ukraine, adopts resolutions and orders.

Вимагання – злочин проти власності (ст. 189 КК України). Склад цього злочину включає в себе наступні елементи і ознаки. Основним безпосереднім об'єктом злочину є відносини власності. Додатковим об'єктом злочину є життя, здоров'я, честь, гідність, фізична або психічна недоторканність особи. Предметом злочину є чуже майно, право на майно, дії майнового характеру. Об'єктивна сторона злочину характеризується діянням у вигляді вимоги передачі чужого майна чи права на майно або вчинення дій майнового

характеру, поєднаної з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці. Особливість погрози, яка має місце під час вчинення вимагання, полягає в тому, що її реалізація спрямована в майбутнє. Злочинець дає потерпілому певний час на виконання своєї незаконної вимоги та лише потім, у разі її невиконання, обіцяє здійснити свою погрозу. Злочин вважається закінченим з моменту пред'явлення вимоги, поєднаної із зазначеною погрозою, незалежно від того, досяг винний своєї мети чи ні. Суб'єктивна сторона злочину характеризується виною у формі прямого умислу, корисливими мотивом й метою. Суб'єктом злочину є фізична осудна деліктоздатна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 14 років і яка в момент його скоєння усвідомлювала свої дії та керувала ними (ч. 1 ст. 19, ч. 2 ст. 22 КК України). (Кривоченко Л.М.)

Extortion is a crime against property (Article 189 of the Criminal Code of Ukraine). The composition of this crime includes the following elements and features. The main direct object of the crime is property relations. An additional crime is life, health, honor, dignity, physical or mental integrity of the individual. The subject of the crime is someone else's property, the right to property, or actions related to property. The objective side of a crime is characterized by the act of requiring the transfer of another person's property or right to property or committing acts of a pecuniary nature combined with the threat of violence against the victim or his/her close relatives, restricting the rights, freedoms or legitimate interests of those persons, damaging or destroying their property, or property in their possession or under safe keeping, disclosure of information that the victim or his/her close relatives wish to keep secret. The peculiarity of the threat that takes place during the execution of extortion is that its carrying out is directed to the future. The offender gives the victim some time to fulfill his unlawful claim and only then, in case of non-compliance, promises to carry out his threat. The crime shall be deemed to have been completed from the time the claim is made, combined with the said threat, whether or not the guilty person has reached his or her intent. The subjective side of a crime is characterized by guilt in the form of direct intent, selfish motive, and purpose. The subject of the crime is a natural convicted tortious person, who, before committing the crime, was not less than 14 years and who at the time of his/her committing it realized and controlled their actions (Part 1 of Article 19, Part 2 of Article 22 of the Criminal Code of Ukraine).

Вина – у кримінальному праві це психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої КК, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності (ст. 23 КК України). Умисел поділяється на такі види як прямий і непрямий, а видами необережності є злочинна самовпевненість і злочинна недбалість (ст. 24, 25 КК України). Встановлення вини, її форми і виду є необхідною умовою правильної кваліфікації злочину. Відсутність вини особи у вчиненні конкретного суспільно небезпечного діяння виключає суб'єктивну сторону і відповідно склад злочину як підставу кримінальної відповідальності. Форми та види вини істотно впливають на визначення міри покарання. У кримінальному праві діє принцип презумпції невинуватості (Ломако В.А.). У цивільному праві виною є невжиття особою всіх залежних від неї заходів для належного виконання зобов'язання або для запобігання заподіяння шкоди (ст. 614 ЦК України). У цивільному праві вина існує у формі умислу або необережності. На відміну від кримінального права, умисел у цивільному праві не має різновидів, а необережність поділяється на грубу і легку (просту). Також на відміну від кримінального права форма вини у цивільному праві не має істотного значення і за загальним правилом не впливає на розмір відповідальності. Проте в деяких випадках цей чинник має важливе практичне значення. Так, не підлягає відшкодуванню шкода, завдана потерпілому внаслідок його умислу (ст. 1193 ЦК України). Умисел потерпілого також є підставою звільнення володільця джерела підвищеної небезпеки від обов'язку відшкодувати шкоду, завдану цим джерелом (ч. 5 ст. 1187 ЦК України). В зобов'язаннях по відшкодуванню шкоди враховується груба необережність потерпілого, якщо вона сприяла виникненню або збільшенню шкоди. Зокрема, при грубій необережності потерпілого розмір відшкодування на його користь зменшується (ч. 2 ст. 1193 ЦК України). В окремих випадках, прямо встановлених в законі або договорі, цивільно-правова відповідальність може настати і за відсутності вини. Таку відповідальність несе, зокрема, володільць джерела підвищеної небезпеки (ч. 2 ст. 1187 ЦК України). Цивільний кодекс України закріплює презумпцію вини особи, яка вчинила правопорушення. Це означає, що така особа вважається винною у завданні шкоди, невиконанні зобов'язання або іншому правопорушенні, якщо не буде доведено протилежне (ст. 614, ч. 2 ст. 1166 ЦК України). (Баранова Л.М.)

Guilt – in criminal law is the mental attitude of a person to the act or omission provided by the Criminal Code and its consequences, expressed in the form of intent or negligence (Article 23 of the Criminal Code of Ukraine). Intent is divided into such types as direct and indirect, and the types of negligence are criminal

overconfidence and criminal negligence.(Articles 24, 25 of the Criminal Code of Ukraine). Determination of guilt, its form and type is a prerequisite for the proper qualification of the crime. The lack of guilt of the person in committing a specific socially dangerous act excludes the subjective side and accordingly the composition of the crime as a basis of criminal responsibility. The forms and types of guilt significantly influence the determination of the punishment. In criminal law, the principle of the presumption of innocence applies (V.A. Lomako). In civil law, guilt is the failure of the person to take all the measures depending on him or her to properly fulfil the obligation or to prevent the injury (Article 614 of the Civil Code of Ukraine). In civil law, guilt exists in the form of intent or negligence. Unlike criminal law, intent in civil law is not differentiated, and negligence is divided into gross and simple. Also, unlike criminal law, the form of guilt in civil law is not significant, and, as a general rule, does not affect the amount of liability. However, in some cases this factor is important in practice. Thus, the damage caused to the victim as a result of his intent is not indemnified(Article 1193 of the Civil Code of Ukraine). The intent of the victim is also the reason for the exemption of the owner of the source of increased danger from the obligation to compensate for the damage caused by this source (Part 5 of Article 1187 of the Civil Code of Ukraine). Compensation for damages takes into account the gross negligence of the victim if it contributed to the occurrence or increase of the damage. In particular, in case of gross negligence of the victim, the amount of compensation in his favor decreases (Part 2 of Article 119 of the Civil Code of Ukraine). In some cases, directly stipulated by law or contract, civil liability may also arise in the absence of guilt. Such responsibility lies, in particular, with the owner of the source of increased danger (Part 2 of Article 1187 of the Civil Code of Ukraine). The Civil Code of Ukraine establishes the presumption of guilt of the person who committed the offense. This means that such a person is guilty of causing harm, default or other offense, unless proven otherwise (Article 614, Part 2 of Article 1166 of the Civil Code of Ukraine).

Виробник відеограми – фізична або юридична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший відеозапис виконання або будь-яких рухомих зображень (як із звуковим супроводом, так і без нього).

Video maker is an individual or legal entity that has assumed the initiative and is responsible for the first video recording of a performance or any moving image (both with and without sound).

Виробник фонограми – фізична або юридична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший звукозапис виконання або будь-яких звуків.

Phonogram maker is an individual or legal entity that has assumed the initiative and is responsible for the first recording of a performance or any sounds

Вихідна допомога – грошова сума, яка виплачується одноразово в встановлених законодавством про працю випадках, в результаті припинення трудового договору.

Dismissal allowance is a sum of money issued as a one-time payment in cases stipulated by labor legislation, as a result of termination of the employment contract.

Вихованці дитячого будинку сімейного типу – діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування. Вихованці проживають і виховуються у дитячому будинку сімейного типу до досягнення 18-річного віку, а в разі продовження навчання у професійно-технічному, вищому навчальному закладі I-IV рівнів акредитації - до його закінчення. (ст. 256–7 СК України).

Children of a family-type orphanage are orphans and children deprived of parental care. Such children reside and are educated at a family-type orphanage till they are 18 years old, but in case of their continuing study at a vocational, technical, or a higher education institution of I–IV accreditation level, they go on residing their till graduation (Articles 256-7 of the Family Code of Ukraine).

Відеограма – відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору. Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій.

Videogram is a video recording on the relevant material medium (magnetic tape, magnetic disk, CD, etc.) of the performance or any moving images (with or without sound), except for the images recorded as part of an audiovisual work. The videogram is the source material for making copies of it.

Відпустка – встановлене законом, колективним договором або трудовим контрактом певна кількість календарних днів; неперервного відпочинку, що надаються працівникові в календарному році, з оплатою або без оплати їх, зі збереженням місця роботи (посади) за працівником на цей час.

Vacation is a certain number of calendar days established by law, collective agreement or employment contract; non-interruptible leave provided to the employee during the calendar year, paid or not, with the place of work (position) retained by the employee for that time.

Відсторонення працівника від роботи – тимчасове відсторонення працівника від виконання роботи за рішенням уповноважених на це органів, як правило, з одночасним зупиненням виплати заробітної плати, яке може мати місце тільки у випадках, установлених законодавством.

Dismissal of an employee is a temporary suspension of an employee from performing of work by the decision of the authorized bodies, as a rule, with simultaneous suspension of payment of wages and salaries, which can only take place in cases established by law.

Відтворення примірників – виготовлення одного або більше примірників аудіовізуального твору, фонограми, відеограми, комп’ютерної програми, бази даних у будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати машина.

Reproduction of copies is production of one or more copies of an audiovisual work, phonograms, videograms, computer programs, databases in any material form, as well as their recording for temporary or permanent storage in electronic (including digital), optical or other machine readable form.

Відтворювач – юридична чи фізична особа, яка замовила відтворення або самостійно здійснила таке відтворення на обладнання, що є її власністю або перебуває в її володіння чи користуванні.

Reproducer is a legal or natural person who commissioned a reproduction or independently made such reproduction on equipment that is its property or is in its possession or use.

Внутрішній трудовий розпорядок – система відносин, врегульованих нормами трудового права, яка складається всередині трудового колективу підприємства, установи, організації, незалежно від форм власності, при виконанні виробничих завдань і забезпечує здійснення суб’єктивних прав і виконання обов’язків всіма учасниками трудового процесу.

Internal labor regulations is the system of relations, regulated by the rules of labor law, which forms within a labor collective of an enterprise, institution, organization, regardless of ownership form, in the course of performing of industrial tasks and provides for implementation of subjective rights and performance of duties by all participants in the labor process.

Внутрішньо переміщена особа – громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру (ст. 1 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»).

Internally displaced person is a citizen of Ukraine, a foreigner or a stateless person who resides on the territory of Ukraine legally and is entitled to permanent residence in Ukraine, who was forced to leave or leave their place of residence as a result or in order to avoid the negative consequences of armed conflict, temporary occupation, widespread manifestations of violence, violations of human rights and natural or man-made emergencies (Article 1 of the Law «On Ensuring the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons»).

Воєнний стан – особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень (ст. 1 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану»).

Military situation (military law) is a special legal regime imposed in Ukraine or in some of its localities in the event of armed aggression or threat of attack, a threat to the independence of Ukraine, its territorial integrity and provides for vesting relevant state authorities, military command, military and local administrations in authorities necessary to avert the threat, repel armed aggression and ensure national security, eliminate a threat to state independence of Ukraine, its territory integrity. This is also a temporary, caused by a threat, restriction of citizens' constitutional rights and freedoms, as well as rights and legitimate interests of entities with denoting the period of these restrictions (Art. 1 Law of Ukraine «On legal regime of martial law»).

Г

Газета – періодичне видання у вигляді одного чи декількох аркушів друкованого матеріалу встановленого формату, призначене для широкого кола осіб, яке є джерелом письмової інформації про поточні події, пов'язані з внутрішніми справами, міжнародними проблемами, політикою тощо.

A **newspaper** is a periodical edition one or more pages of printed material an established format for a wide audience, being a source of written information on current events linked with internal affairs, international issues, politics, and so on.

Галузь права – елемент системи права, сукупність норм права, що регулюють правові відносини в певній сфері суспільних відносин за допомогою певного методу правового регулювання.

The branch of law is an element of the system of law, a set of norms of law governing legal relations in a particular sphere of social relations by a certain method of legal regulation.

Гастролери – заклади, підприємства і організації культури, творчі колективи, окремі виконавці, які здійснюють гастрольні заходи на території України.

Touring performers are establishments, enterprises and organizations of culture, creative teams, individual performers who carry out touring events in the territory of Ukraine.

Гастрольні заходи – видовищні заходи (фестивалі, концерти, вистави, лекційно-концертні, розважальні програми, виступи пересувних циркових колективів, пересувні механізовані атракціони типу «Луна-парк» тощо) закладів, підприємств, організацій культури, творчих колективів, у тому числі тимчасових, окремих виконавців за межами їх стаціонарних сценічних майданчиків.

Touring events are spectacular events (festivals, concerts, performances, lectures and concerts, entertaining programs, performances of mobile circus collections, mobile amusement rides like Luna Park, etc.) by establishments, enterprises, cultural organizations, creative collectives, including temporary ones, individual performers outside their fixed stage venues.

Гіпотеза – частина норми, що вказує, за яких обставин норма набуває чинності.
Hypothesis is part of the norm that indicates under which circumstances the norm takes effect.

Господарське правопорушення – протиправна дія або бездіяльність учасника господарських відносин, яка не відповідає вимогам норм господарського права, не узгоджується з юридичними обов'язками зазначеного учасника і порушує суб'єктивні права іншого учасника господарських відносин або третіх осіб. (Щербина В.С.)

Economic offense is an unlawful act or omission of a participant in a business relationship that does not meet the requirements of the rules of business law, does not comply with legal obligations of the specified party and violates the subjective rights of the other party to the business relationship or third parties.

Господарсько-правова відповідальність – вид юридичної відповідальності, зафіксована в законі або передбачена договором міра примусу і негативні обтяжливі наслідки, які застосовуються до учасника господарських

правовідносин, що вчинив правопорушення чи не виконав умов господарського договору. Існують різні класифікації господарсько-правової відповідальності. Так, за підставою виникнення виокремлюють договірну і позадоговірну відповідальність. За розміром відшкодування виділяють обмежену, повну і підвищену відповідальність. Залежно від розподілу відповідальності між кількома боржниками виокремлюють часткову, солідарну і субсидіарну відповідальність. Підставою господарсько-правової відповідальності учасника господарських правовідносин є вчинене ним правопорушення в сфері господарювання. Ця підстава складається з чотирьох умов: протиправної поведінки порушника; збитків, завданих порушенням господарського зобов'язання або установлених вимог щодо здійснення господарської діяльності; причинного зв'язку між протиправною поведінкою порушника і завданими потерпілому збитками; виною правопорушника у формі умислу або необережності. Формою реалізації господарсько-правової відповідальності є господарсько-правові санкції. Законодавець виокремлює три види таких санкцій: відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські санкції (ч. 2 ст. 217 ГК України). Крім того, до суб'єктів господарювання за порушення ними правил здійснення господарської діяльності застосовуються адміністративно-господарські санкції (ч. 3 ст. 217 ГК України) (Смолин Г.В.).

Economic and legal liability is a type of legal liability, fixed by law or stipulated by the contract, a measure of coercion and negative aggravating consequences that apply to a party to a business relationship that has committed an offense or failed to comply with the terms of a contract. There are different classifications of economic and legal liability. Thus, on the basis of occurrence, contractual and non-contractual liability are distinguished. By the amount of compensation, there is limited, full and increased responsibility. Depending on the distribution of liability among several debtors, they distinguish partial, joint and several liability. The basis of economic and legal responsibility of the participant of economic legal relations is the offense committed by him/her in the sphere of management. This ground consists of four conditions: the wrongful conduct of the offender; losses caused by breaching business obligations or established requirements for business activities; the causal link between the wrongful conduct of the offender and the damage caused to the victim; the fault of the offender in the form of intent or negligence. The form of implementation of economic and legal responsibility is economic and legal sanctions. The legislator distinguishes three types of such sanctions: compensation for damages; penalties; operational and economic sanctions (Part 2 of Article 217 of the Civil Code of Ukraine). In addition, administrative and economic sanctions

(Part 3 of Article 217 of the Civil Code of Ukraine) are applied to economic entities for violation of the rules of their economic activity.

Грабіж – злочин проти власності (ст. 186 КК України). Склад цього злочину включає в себе наступні елементи і ознаки. Об'єктом злочину є відносини власності (право власності). Якщо грабіж є насильницьким, то має місце додатковий об'єкт – фізична або психічна недоторканність потерпілого. Предметом злочину є чуже майно. Об'єктивна сторона злочину характеризується: діянням у вигляді відкритого викрадення чужого майна; наслідком – майновою шкодою потерпілому; причинним зв'язком між діянням і наслідком; відкритим способом викрадення. Якщо грабіж є насильницьким, то зазначене діяння поєднується з насильством, яке не є небезпечним для життя і здоров'я потерпілого, або з погрозою застосування такого насильства. Грабіж вважається закінченим злочином з моменту, коли винна особа може розпоряджатися викраденим майном як власним. Суб'єктивна сторона злочину включає в себе вину у формі прямого умислу, корисливі мотив і мету. Суб'єктом злочину є фізична осудна деліктоздатна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 14 років і яка під час його скоєння усвідомлювала свої дії та керувала ними (ч. 1 ст. 19, ч. 2 ст. 22 КК України) (Кривоченко Л.М.).

Robbery is a crime against property (Article 186 of the Criminal Code of Ukraine). The composition of this crime includes the following elements and features. The object of the crime is property relations (ownership). If the robbery is violent, there is an additional object – the physical or mental integrity of the victim. The object of the crime is someone else's property. The objective side of the crime is characterized by: the act of openly abducting another person's property; as a result - property damage to the victim; the causal link between action and consequence; an open method of abduction. If the robbery is violent, the act is combined with violence that is not dangerous to the life and health of the victim, or with the threat of such violence. Robbery is considered a completed crime from the moment when the culpable person can dispose of the stolen property as his/her own. The subjective side of the crime includes guilt in the form of direct intent, selfish motive, and purpose. The subject of the crime is a natural convicted tortious person, who, before committing the crime, was 14 years and older and who, during committing it, was aware of his/her actions and controlled them (Part 1 of Article 19, Part 2 of Article 22 of the Criminal Code of Ukraine).

Гриф обмеження доступу – позначка, що проставляється на носії інформації з обмеженим доступом або у супровідній документації до нього та засвідчує ступінь обмеження доступу до інформації.

Restriction stamp is a mark affixed to a media with restricted access or in the accompanying documentation indicating the degree of restriction of access to information.

Гриф секретності – реквізит матеріального носія секретної інформації, що засвідчує ступінь секретності даної інформації.

Confidentiality stamp is a detail of a material carrier of classified information, denoting the degree of confidentiality of this information.

Громадська організація – громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи (ст. 1 ЗУ «Про громадські об'єднання»).

A non-governmental organization is a public association whose founders and members (participants) are natural persons (Article 1 of the Law on Public Associations).

Громадська спілка – громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи (ст. 1 ЗУ «Про громадські об'єднання»).

Public union is a public association founded by legal entities of private law and whose members (participants) can be legal entities of private law and individuals (Article 1 of the Law on Public Associations).

Громадське об'єднання – добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. За організаційно-правовою формою громадське об'єднання утворюється як громадська організація або громадська спілка. Громадське об'єднання може здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи або без такого статусу. Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку (ст. 1 ЗУ «Про громадські об'єднання»).

Public association – voluntary association of individuals and/or legal entities of private law for the exercise and protection of rights and freedoms, satisfaction of public, in particular economic, social, cultural, environmental, and other interests. According to the organizational and legal form, a public association is formed as a public organization or a public union. A public association may carry on activities with or without legal personality. A public association with the status of a legal entity is a non-business partnership whose main purpose is not to make a profit (Article 1 of the Law on Public Associations).

Д

Демократичний режим – вид державного режиму, основними ознаками якого є: широка участь народу як єдиного джерела влади і носія суверенітету у формуванні і здійсненні державної влади – як безпосередньо (вибори, референдум), так і через своїх представників (президента, депутатів); виборність і змінюваність посадових осіб; розвиненість місцевого самоврядування; підтримка розвитку громадянського суспільства; ухвалення важливих для суспільства рішень більшістю з урахуванням інтересів меншості; реальне забезпечення прав людини і громадянина; ефективна реалізація принципу поділу державної влади; високий рівень політичного плюралізму і багатоманітності; верховенство права і правового закону. (Процюк І.В.)

The democratic regime is a kind of state regime whose main features are: widespread participation of the people as the sole source of power and the carrier of sovereignty in the formation and exercise of state power - both direct (elections, referendum) and through their representatives (president, deputies); election and variability of officials; development of local self-government; support for the development of civil society; decision-making by majority in the society taking into account the interests of minorities; real protection of human and civil rights; effective implementation of the principle of separation of state power; high levels of political pluralism and diversity; the rule of law and the law.

Депутатське звернення – викладена в письмовій формі пропозиція народного депутата, звернена до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції (ст. 16 ЗУ «Про статус народного депутата України»).

Deputy's appeal is a written proposal of a People's Deputy addressed to the state authorities and local self-government bodies, their officials, heads of enterprises, institutions and organizations, associations of citizens to take certain actions, to give an official explanation or to state their position on issues related to their competence (Article 16 of the Law on the Status of the People's Deputy of Ukraine).

Депутатський запит – вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, яка заявляється на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх

підпорядкування і форм власності, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції (ст. 15 ЗУ «Про статус народного депутата України»).

Deputy's request – a request by a Member of Parliament, a Member of Parliament or a committee of the Verkhovna Rada of Ukraine, which is declared at a session of the Verkhovna Rada of Ukraine to the President of Ukraine, to the bodies of the Verkhovna Rada of Ukraine, to the Cabinet of Ministers of Ukraine, to heads of other state and local self-government bodies, and to the heads of enterprises, institutions and organizations located in the territory of Ukraine, irrespective of their subordination and forms of ownership, to give an official answer on the questions, which are within their competence (Article 15 of the «Law on the status of the People's Deputy of Ukraine»).

Державна реєстрація шлюбу – юридичний факт, з яким пов'язане виникнення особистих та майнових правовідносин подружжя. Реєстрація проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану. Вона здійснюється для забезпечення стабільності відносин між жінкою та чоловіком, охорони прав та інтересів подружжя, їхніх дітей, а також в інтересах суспільства і держави. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком до будь-якого органу державної реєстрації актів цивільного стану за їхнім вибором. Особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, вважаються нареченими. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком за загальним правилом особисто. Якщо реєстрація шлюбу у визначений день не відбулася, заява про реєстрацію шлюбу втрачає чинність після спливу трьох місяців від дня її подання. Наречені зобов'язані повідомити один одного про стан свого здоров'я. Особа, яка відмовилася від шлюбу, за загальним правилом зобов'язана відшкодувати другій стороні затрати, що були нею понесені у зв'язку з приготуванням до реєстрації шлюбу та весілля. Шлюб реєструється за загальним правилом після спливу одного місяця від дня подання особами заяви про реєстрацію шлюбу. Якщо є відомості про наявність перешкод до реєстрації шлюбу, керівник органу державної реєстрації актів цивільного стану може відкласти реєстрацію шлюбу, але не більш як на три місяці. Шлюб реєструється за загальним правилом у приміщенні органу державної реєстрації актів цивільного стану. Присутність нареченої та нареченого в момент реєстрації їхнього шлюбу є обов'язковою. Шлюб, зареєстрований у відсутності нареченої і (або) нареченого, вважається неукладеним.

State registration of marriage is a legal fact related to the emergence of personal and property relationships of spouses. The registration is carried out by the state registration body of civil status acts. It is implemented to ensure the stability of

relations between the husband and the wife, protect the rights and interests of spouses, their children, as well as in the interests of society and the state. The application for marriage registration shall be submitted by a woman and a man to any body of state registration of civil acts of their choice. Persons who have applied for marriage registration are considered to be brides. The application for marriage registration is submitted by a woman and a man as a general rule personally. If the marriage registration did not take place on the specified day, the application for marriage registration shall expire after three months from the date of its submission. The bride and groom are obliged to inform each other of their health. A person who has refused a marriage is generally obliged to reimburse the other party for the expenses incurred in connection with the preparation of the marriage and wedding registration. Marriage is recorded as a general rule after the expiration of one month from the date on which the persons submit their marriage registration application. If there are reports of obstacles to the registration of marriage, the head of the state registration authority for civil status acts may postpone the registration of marriage for no more than three months. Marriage is recorded as a general rule in the premises of the state registration authority for civil status acts. The presence of the bride and groom at the time of registration of their marriage is mandatory. A marriage registered in the absence of the bride and / or groom is considered to be not committed.

Державна служба – публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема щодо: 1) аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів; 2) забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів; 3) забезпечення надання доступних і якісних адміністративних послуг; 4) здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства; 5) управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням; 6) управління персоналом державних органів; 7) реалізації інших повноважень державного органу, визначених законодавством (ст. 1 ЗУ «Про державну службу»).

Civil service is public, professional, politically impartial activity in the practical implementation of the tasks and functions of the state, in particular: 1) analysis of state policy at the national, sectoral and regional levels and preparation of proposals

for its formation, including the development and examination of draft programs, concepts, strategies, draft laws and other legal acts, draft international treaties; 2) ensuring implementation of state policy, implementation of national, sectoral and regional programs, implementation of laws and other normative legal acts; 3) ensuring the provision of accessible and quality administrative services; 4) state supervision and control over compliance with the legislation; 5) management of state financial resources, property and control over their use; 6) personnel management of state government bodies; 7) implementation of other powers of the state body, defined by the legislation (Article 1 of the Law on Public Service).

Державний службовець – громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби (ст. 1 ЗУ «Про державну службу»).

A civil servant is a citizen of Ukraine who holds a civil service position in a public authority, another state body, its apparatus (secretariat), receives a salary at the expense of the state budget and exercises the powers assigned to this position directly related to the performance of tasks and functions of such a state body, and also adheres to the principles of the civil service (Article 1 of the Law on Civil Service).

Деформація правосвідомості – викривлене ставлення до права та юридичної практики, спотворення ціннісної орієнтації щодо юридично значущої поведінки. Виявами деформації правосвідомості є правовий інфантилізм, правовий ідеалізм, правовий дилетантизм, правова демагогія, правовий нігілізм і так зване «переродження» правосвідомості. (Яковюк І.В.)

Deformation of consciousness is a distorted attitude to law and legal practice, distortions of value orientation with respect to legally significant behavior. Legal infantilism, legal idealism, legal dilettantism, legal demagogy, legal nihilism and the so-called «regeneration» of justice are manifestations of the deformation of consciousness.

Джерела права(форми права) – визнані в конкретному суспільстві офіційні форми (способи) зовнішнього вираження та закріплення норм права, посилення на які підтверджують існування норм права. Правові системи світу відрізняються своєрідністю джерел права, ступенем їхнього розвитку, пріоритетом одних джерел права над іншими. Проте в усіх цих системах джерелами права визнаються нормативно-правові акти (насамперед закони), нормативно-правові договори, правові звичаї, судові прецеденти (або судова

практика), правова доктрина. У романо-германській правовій системі, до якої належить система права України, важливу роль відіграють загальні принципи права як самостійне джерело права. (Христова Г.О.)

Sources of law (forms of law) – recognized in a particular society official forms (ways) of external expression and consolidation of rules of law, references to which confirm the existence of rules of law. Legal systems of the world differ in the originality of sources of law, the degree of their development, the priority of some sources of law over others. However, in all these systems, the sources of law are normative acts (first of all laws), normative legal agreements, legal customs, judicial precedents (or case law), legal doctrine. In the Romano-German legal system, to which the system of law of Ukraine, the general principles of law as an independent source of law play an important role.

Джерела трудового права – це спосіб вираження норм права, призначені регулювати трудові та інші суспільні відносини праці.

Sources of labor law are a way of expressing the rules of law intended to regulate labor and other social relations associated with the application and organization of wage labor.

Дисципліна праці – сукупність нормативно-правових актів, що регулюють обов'язки сторін трудових правовідносин, спрямованих на забезпечення належного процесу праці.

Discipline of labor is a set of normative-legal assumptions, which regulate the obligations of the parties to labor relations, aimed at ensuring the proper process of work.

Дисциплінарна відповідальність – вид юридичної відповідальності, обов'язок працівника понести передбачене законодавством про працю дисциплінарне стягнення за невиконання чи неналежне виконання своїх трудових обов'язків. Підставою дисциплінарної відповідальності є дисциплінарний проступок. Розрізняють два види дисциплінарної відповідальності: загальну і спеціальну. Загальна дисциплінарна відповідальність настає на підставі норм КЗпП України та правил внутрішнього трудового розпорядку. Вона поширюється на всіх осіб, крім тих, на яких поширюється спеціальна дисциплінарна відповідальність. Спеціальну дисциплінарну відповідальність передбачено для окремих категорій працівників спеціальним законодавством, а також статутами та положеннями про дисципліну. Ідеться, зокрема, про поліцейських, прокурорів, суддів, працівників залізничного транспорту. (Прилипко С.М.)

Disciplinary liability – a type of legal liability, the duty of the employee to bear the disciplinary punishment provided for by labor legislation for failure to perform or improperly perform their work duties. Disciplinary liability is the basis for

disciplinary action. There are two types of disciplinary responsibility: general and special. General disciplinary responsibility is based on the Labor Code of Ukraine and the rules of internal labor regulations. It applies to all persons except those subject to special disciplinary responsibility. Special disciplinary liability is provided for certain categories of employees by special legislation, as well as by laws and regulations on discipline. It is, in particular, police, prosecutors, judges, railway workers.

Дисциплінарна відповідальність – це вид юридичної відповідальності, яка передбачена законодавством для працівника, який вчинив дисциплінарний проступок.

Disciplinary liability is a type of legal liability that is established by law for an employee who committed the disciplinary offense.

Дисциплінарне стягнення – заходи правового впливу, які застосовуються до порушників трудової дисципліни, та зобов'язують їх понести негативні правові наслідки.

Disciplinary punishment are measures of legal influence, which are applied to violators of labor discipline, obliging them to bear negative legal consequences.

Дисциплінарний проступок – вид правопорушення, винне протиправне невиконання чи неналежне виконання працівником своїх трудових обов'язків. Склад дисциплінарного проступку утворюють чотири елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона, суб'єкт. Об'єктом дисциплінарного проступку є внутрішній трудовий розпорядок, зокрема, трудові обов'язки. Об'єктивна сторона дисциплінарного проступку складається з протиправної поведінки (дії або бездіяльності) працівника, шкідливих наслідків (якщо вони є) та причинного зв'язку між поведінкою і наслідками. Суб'єктивна сторона дисциплінарного проступку включає в себе вину працівника у формі умислу або необережності. Суб'єктом дисциплінарного проступку є фізична осудна деліктоздатна особа, яка перебуває у трудових правовідносинах та вчинила дисциплінарний проступок (працівник). Розрізняють загального та спеціального суб'єктів дисциплінарного проступку. На першого поширюються загальні норми про трудову дисципліну (КЗпП України, правила внутрішнього трудового розпорядку). На другого поширюються спеціальні норми про дисципліну праці (закони, статuti, положення про дисципліну для окремих категорій працівників). Йдеться, зокрема, про прокурорів, поліцейських, суддів, працівників залізничного транспорту. (Прилипко С.М.)

Disciplinary misconduct is a type of offense, a culpable wrongful misconduct or improper performance of an employee's work responsibilities. The structure of

disciplinary misconduct is made up of four elements: object, objective side, subjective side, subject. The object of disciplinary misconduct is internal work arrangements, in particular, work responsibilities. The objective side of disciplinary misconduct consists of the wrongful conduct (act or omission) of the employee, the harmful consequences (if any) and the causal link between the behavior and the consequences. The subjective side of disciplinary misconduct involves the employee's guilt in the form of intent or negligence. The subject of disciplinary misconduct is a natural sane tort person who is a party in an employment relationship and has committed a disciplinary misconduct (an employee). The general and special subjects of disciplinary misconduct are distinguished. The first relates to the general rules on labor discipline (Labor Code of Ukraine, rules of internal labor regulations). The second is subject to special rules on discipline (laws, statutes, regulations on discipline for certain categories of employees). It is, in particular, prosecutors, police officers, judges, railway workers.

Дисциплінарний проступок – протиправне, винна невиконання або неналежне виконання працівником покладених на нього трудових обов'язків.

Disciplinary misconduct is unlawful, culpable non-fulfilment or improper performance of the employee's assigned duties.

Дитина – правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття, тобто 18 років. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею 14 років. Неповнолітньою є дитина віком від 14 до 18 років (ст. 6 СК України). У випадку дострокового набуття неповнолітньою особою повної цивільної дієздатності вона зберігає правовий статус дитини (ст. 34, 35 ЦК України). Згадана процедура цивільно-правової емансипації неповнолітньої особи не означає дострокового настання повноліття і є лише частковою зміною правового статусу дитини. Приміром, надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності не дає їй права брати участь у виборах Президента України, народних депутатів України та депутатів місцевих рад. Батьки такої дитини залишаються її законними представниками і зобов'язані субсидіарно відповідати за заподіяну нею шкоду (ст. 1179 ЦК України).

A child – the legal status of a child has a person who has not reached the age of 18 years. A child is considered to be a minor until the age of 14. An underaged is a child between the ages of 14 and 18 (Article 6 of the Family Code of Ukraine). In the case of early acquisition by an underaged of full civil capacity, he/she retains the legal status of a child (Articles 34, 35 of the Civil Code of Ukraine). The mentioned procedure of civil legal emancipation of an underaged person does not mean early adulthood and is only a partial change of the legal status of the child. For example,

granting to an underaged full legal capacity does not entitle him/her to participate in the election of the President of Ukraine, the People's Deputies of Ukraine and the deputies of local councils. The parents of such a child remain their legal representatives and are obliged to bear subsidiary liability for the harm caused by the child (Article 1179 of the Civil Code of Ukraine).

Дитячий будинок сімейного типу – окрема сім'я, що створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, для забезпечення сімейним вихованням та спільного проживання не менш як п'яти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (ст. 256-5 СК України).

Family-type orphanage is an individual family formed at the request of a spouse or an unmarried individual to provide at least five orphaned children and children deprived of parental care with family education and cohabitation (Art. 256-5 Family code of Ukraine).

Договір (цивільно-правовий) – домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ст. 626 ЦК України). Поняття «цивільно-правовий договір» є видовим стосовно більш широкого за змістом родового поняття «правочин», який може бути одностороннім.

Contract (civil) is an agreement of two or more parties, aimed at the establishment, modification or termination of civil rights and obligations (Article 626 of the Civil Code of Ukraine). The concept of «civil contract» is a specific relation to the broader meaning of the generic concept of «transaction», which may be one-sided.

Договір позики – домовленість двох сторін, за якою одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму грошових коштів (суму позики) або таку ж кількість речей того ж роду та такої ж якості (ст. 1046 ЦК України). Договір позики відносять до зобов'язань, що пов'язані з наданням фінансових послуг. Договір позики є реальним, одностороннім, може бути як оплатним, так і безоплатним. Істотними умовами договору позики є предмет, ціна і строк. Договір позики укладається у письмовій формі, якщо його сума не менш як у 10 разів перевищує розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян, а у випадках, коли позикодавцем є юридична особа, – незалежно від суми (ст. 1047 ЦК України). (Мічурін Є.О.)

Loan agreement is a two-party arrangement whereby one party (the lender) transfers the money or other things defined by generic attributes to the other party (the

borrower) and the borrower undertakes to repay to the lender the same amount of money (loan amount) or the same number of things of the same kind and of the same quality (art.1046 of the Civil Code of Ukraine). The loan agreement is a liability related to the provision of financial services. The loan agreement is real, one-sided, and can be paid or free of charge. The essential terms of the loan agreement are the subject, the price, and the term. A loan agreement is made in writing, if its amount is at least 10 times the amount of the tax-free minimum income of citizens, and in cases where the lender is a legal entity, regardless of the amount (Article 1047 of the Civil Code of Ukraine).

Договір позички – домовленість двох сторін, за якою одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку (ст. 827 ЦК України). Договір позички відносять до зобов'язань, що виникають у зв'язку з передачею майна у тимчасове користування. Договір позички є безоплатним, двостороннім, може бути як консенсуальним, так і реальним. Істотними умовами договору позички є предмет і строк. Договір позички речі побутового призначення між фізичними особами може укладатися усно. Договір позички між юридичними особами, а також між юридичною та фізичною особою укладається у письмовій формі. Договір позички будівлі або її окремої частини укладається у письмовій формі, а строком не менш одного року – підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації. Договір позички транспортного засобу, в якому хоча б однією стороною є фізична особа, укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню. (Мічурін Є.О.)

Loan agreement is an agreement of two parties, under which one party (the lender) transfers or undertakes free of charge to transfer to the other party (the user) a thing for use within the set term (Article 827 of the Civil Code of Ukraine). The loan agreement refers to the obligations arising from the transfer of the property for temporary use. The loan agreement is free, bilateral, can be both consensual and real. The essential attributes of the loan agreement are the subject matter and the term. The loan agreement on household items between individuals may be concluded orally. The loan agreement between the legal entities, as well as between the legal entity and the natural person is concluded in writing. The loan agreement on a building or its separate part is concluded in writing, and those for a period of not less than one year to be subject to notarization and state registration. The loan agreement on a vehicle, to which at least one party is an individual, is concluded in writing and is notarized.

Договір про патронат над дитиною – письмова за формою угода, відповідно до якої орган опіки та піклування влаштовує дитину, що перебуває у складних життєвих обставинах, в сім'ю патронатного вихователя (ст. 253 СК України).

A child patronage agreement is a written agreement whereby a guardianship body arranges for a child in difficult life circumstances into the family of a patronage caregiver (Article 253 of the Family Code).

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь (ст. 1 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству»).

Domestic violence is acts (acts or omissions) of physical, sexual, psychological or economic violence perpetrated in the family or within the place of residence or between relatives or between former or current spouses or between other persons cohabiting (used to cohabit) as the same family but not in a family relationship or in marriage, regardless the person's who committed the domestic violence living in the same place as the victim or not, as well as threats of such acts (Article 1 of the Law on the Prevention and Countering of Domestic Violence).

Е

Екологічна інформація – інформація про стан довкілля; будь-яка інформація у письмовій, аудіовізуальній, електронній чи будь-якій іншій матеріальній формі про: а) стан складових довкілля, таких як повітря й атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічні різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; б) фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі довкілля, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, зазначені вище в підпункті а, також аналіз затрат і результатів та інший економічний аналіз та припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля; с) стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей,

стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових доквілля або через ці складові, фактори, діяльність або заходи, зазначені в підпункті b).

Environmental information is information on the state of the environment; any information in writing, audiovisual, electronic or any other material form about: a) the state of the environment, such as air and atmosphere, water, soil, land, landscape and natural objects, biological diversity and its components, including genetically modified organisms, and the interaction between these constituents; b) factors such as substances, energy, noise and radiation, as well as activities or measures, including administrative influences, environmental agreements, policies, legislation, plans and programs that affect or may affect the environmental components mentioned above in subparagraph a), also cost-benefit analysis and other economic analysis and assumptions used in environmental decision-making; c) the state of health and safety of people, the living conditions of people, the condition of the objects of culture and structures, to the extent that they are or may be affected by the state of the environmental constituents or through these constituents, factors, activities or measures referred to in subparagraph b).

Екологічне правопорушення – винна протиправна дія або бездіяльність, яка порушує норми екологічного законодавства та завдає шкоди навколишньому природному середовищу і здоров'ю громадян. Екологічними правопорушеннями, зокрема, є: самовільне спеціальне використання природних ресурсів; невиконання розпоряджень органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, та вчинення опору їх представникам; порушення строків внесення зборів за використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища; фінансування, будівництво і впровадження у виробництво нових технологій і устаткування без позитивного висновку державної екологічної експертизи (ч. 2 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»). За вчинення екологічних правопорушень законодавство України передбачає такі види юридичної відповідальності як адміністративну, кримінальну, цивільно-правову і дисциплінарну відповідальність (ст. 68 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»). Склад екологічного правопорушення, який є підставою будь-якого з цих видів юридичної відповідальності, включає в себе: об'єкт (суспільні відносини, на які посягає правопорушник), об'єктивну сторону (насамперед діяння – дію або бездіяльність), суб'єктивну сторону (перш за все вину у формі умислу або необережності), суб'єкт правопорушення (фізичну чи юридичну особу).

Суб'єкт екологічного правопорушення може бути загальним і спеціальним. В останньому випадку ідеться про посадову особу. Існують різні класифікації екологічних правопорушень. Так, залежно від виду юридичної відповідальності розрізняють кримінальне правопорушення (екологічний злочин), адміністративне правопорушення, дисциплінарне правопорушення, майнове (цивільне) правопорушення. За видом природного ресурсу виокремлюють, зокрема, земельне, атмосферне, водне, лісове, гірниче, фауністичне правопорушення. Залежно від характеру заподіяної шкоди розрізняють такі види екологічного правопорушення як: забруднення навколишнього природного середовища та окремих природних ресурсів; псування та знищення природних ресурсів; нераціональне використання природних ресурсів. (Рябець К.А.)

Environmental offenses are culpable wrongful acts or omissions that violate environmental law and harm the environment and the health of citizens. Environmental offenses, in particular, are: unauthorized special use of natural resources; failure to comply with the instructions of the bodies that exercise state control in the field of environmental protection and resistance to their representatives; violation of terms of payment of fees for the use of natural resources and pollution of the environment; financing, construction and introduction of new technologies and equipment into production without a positive conclusion of the state ecological expertise (Part 2 of the Law on Environmental Protection). For committing environmental offenses, the legislation of Ukraine provisions such types of legal liability as administrative, criminal, civil and disciplinary liability (Article 68 of the Law on Environmental Protection). The composition of the environmental offense, which is the basis of any of these types of legal liability, includes: the object (social relations, which the offender encroaches upon), the objective side (first of all, the act or omission), the subjective side (most notably guilt in the form of intent or negligence), the subject of the offense (natural or legal person). The subject of the environmental offense may be general and special. In the latter case, it is an official. There are different classifications of environmental offenses. Thus, depending on the type of legal liability one distinguishes a criminal offense (environmental crime), an administrative offense, a disciplinary offense, property (civil) offense. By type of natural resource, in particular, land, atmospheric, water, forest, mining, faunistic offenses are distinguished. Depending on the nature of the damage caused, such types of environmental offenses are distinguished as: pollution of the environment and individual natural resources; damage to and destruction of natural resources; inefficient use of natural resources.

Експортер примірників – український суб’єкт підприємницької діяльності, який здійснив продаж (у тому числі з оплатою в не грошовій формі) іноземному суб’єкту підприємницької діяльності примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм, баз даних із вивезенням або без вивезення їх з митної території України.

Instance exporter is a Ukrainian business entity that has sold (including non-monetary payment) to a foreign business entity copies of audiovisual works, phonograms, videograms, computer programs, or databases, export or not exporting them from the customs territory of Ukraine.

Електронна бібліотека – розподілена інформаційна система, що дозволяє надійно зберігати і ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів (текст, графіка, аудіо, відео тощо) завдяки глобальним мережам передачі даних у зручному для кінцевого користувача вигляді.

Digital library is an information distribution system that allows a safe storage and efficient use of various collections of electronic documents (text, graphics, audio, video, etc.) through global data networks in a form suitable for the user.

Електронне видання – електронний документ (група електронних документів), який пройшов редакційно-видавничу обробку, призначений для розповсюдження в незмінному вигляді та має вихідні дані.

On line edition is an electronic document (a group of electronic documents), which has undergone editorial and editorial processing, is intended for distribution in a fixed form and has initial data.

Електронний архів – впорядковане накопичення документів у запам’ятовувальному пристрої ЕОМ для тривалого зберігання чи для копіювання (наприклад, нагромаджені дані різних варіантів документів).

Electronic archive is the orderly accumulation of documents in a computer’s storage device for long-term storage or copying (for example, the accumulated data of various variants of documents).

Електронний банківський документ – електронний документ, що використовується в банківській діяльності, формат, обов’язкові реквізити і засоби захисту якого відповідають вимогам законодавства.

Electronic Banking Document is an electronic document used in banking, obligatory requisites and protection if it means comply with requirements of the law.

Електронний гаманець – платіжний додаток платіжної картки, кошти за операціями, з яким обліковуються на консолідованому картрахунку емітента і який дозволяє його держателю в межах установленого ліміту виконувати платіж за товари (послуги) без уведення персонального ідентифікаційного номера (ПІН).

Electronic wallet is a payment application of a payment card, funds for transactions, which are accounted for on the consolidated card account of the issuer and which allows its holder to make payment for goods (services) without entering a personal identification number (PIN).

Електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа; сукупність даних у пам'яті ЕОМ, які призначені для сприйняття людиною за допомогою відповідних програмних і апаратних засобів.

Digital document is a document whose information is recorded in the form of electronic data, including the required details of the document; a set of data in computer memory that is intended for human perception through appropriate software and hardware.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) – сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів; система програмно-технічних, організаційних та нормативно-методичних засобів для автоматизації роботи з електронними документами на основі інформаційних технологій у процесі здійснення управлінських дій.

Electronic document circulation (circulation of electronic documents) is a set of processes of creation, processing, sending, transmission, receipt, storage, use and destruction of electronic documents, which are performed with the application of integrity check and, if necessary, with confirmation of the fact of receipt of such documents; a system of software, organizational, regulatory and methodological tools for automation of work with electronic documents based on information technologies in the process of actions.

Електронний підпис – обов'язковий реквізит електронного документа, який використовується для ідентифікації автора та/або підписувача електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу.

Electronic signature is a mandatory requisite of an electronic document that is used to identify the author and/or the signer of the electronic document by other entities of the electronic document circulation.

Емфітевзис – різновид речових прав на чуже майно, довгострокове, за загальним правилом оплатне, таке, що може передаватися у порядку спадкування і відчужуватися, право користування чужою земельною ділянкою

для сільськогосподарських потреб. Підставами виникнення цього права є договір і спадкування (ст. 407 – 412 ЦК України).

Emphytheusis is a kind of property rights to another person's property, long-term, as a general rule, paid, such that can be transferred in the manner of inheritance and alienation, the right to use someone land for agricultural purposes. The grounds for the emergence of this right are contract and inheritance (Articles 407–412 of the Civil Code of Ukraine).

З

Завдаток – грошова сума, що видається однією із сторін іншій стороні на підтвердження укладання договору й забезпечення його виконання. Завдаток застосовується лише в зобов'язаннях між фізичними особами. За чинним ЦК України завдаток виконує забезпечувальну функцію, яка полягає в тому, що сторона, яка дала завдаток, відповідає за невиконання договору. У разі його невиконання – втрачає завдаток. Якщо відповідальною за невиконання договору є сторона, яка одержала завдаток, вона сплачує іншій стороні подвійну суму. Сума завдатку у разі невиконання договору зараховується при відшкодуванні збитків, завданих потерпілій стороні невиконанням договору. Завдаток схожий з авансовим платежем, оскільки він також є попередньою платою, але для виконання забезпечувальної функції сумою коштів, що внесена авансом, необхідно вказати в договорі, що ця сума є завдатком, тому що в разі невиконання договору сума попередньої оплати повертається платнику.

Deposit is a monetary amount issued by one party to the other party to confirm the conclusion of the contract and ensure its implementation. The deposit is only applicable for liabilities between individuals. According to the current Civil Code of Ukraine, the deposit fulfills a security function, which is that the party that made the deposit is responsible for non-performance of the contract. In case of non-fulfillment it loses the deposit. If the party receiving the deposit is responsible for the non-performance of the contract, it shall pay the other party a double amount. The amount of the deposit in case of non-performance of the contract shall be credited to the compensation of the losses caused to the injured party by non-performance of the contract. A deposit is similar to a down payment because it is also a down payment, but in order to fulfill the security function, the amount of the down payment must be specified in the contract as a deposit because in case of non-performance of the contract, the prepaid amount is returned to the payer.

Зайнятість – не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб, з метою отримання доходу (заробітної плати) в грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї

сім'ї, що здійснює господарську діяльність або працює у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, в тому числі безкоштовно.

Employment is not prohibited by law activities of persons related to meeting their personal and public needs for the purpose of receiving income (wages) in monetary or other form, as well as the activities of members of the same family who are engaged in business or work from entities based on their property, including free of charge.

Заклад – забезпечення одержуваної позики яким-небудь майном, цінностями, що передаються кредиторіві.

Loan is securing a loan with any property or values transferred to the creditor.

Закон – нормативно-правовий акт законодавчого органу державної влади (або безпосередньо народу), який регулює найважливіші питання суспільного життя, має вищу юридичну чинність, і ухвалюється з дотриманням особливої законодавчої процедури.

A law is a regulating legal act of a legislative body of state power (or directly of the people), which regulates the most important issues of public life, has a higher legal force, and is adopted in accordance with a special legislative procedure.

Законність – це комплексне (принцип, метод, режим) соціально-правове явище, що характеризує організацію і функціонування суспільства й держави на правових засадах.

Legality is a complex (principle, method, regime) socio-legal phenomenon that characterizes the organization and functioning of society and the state on a legal basis.

Законодавча влада – гілка державної влади, яка має виключні повноваження ухвалювати закони. Законодавча влада забезпечує повноваженнями себе, виконавчу та судову гілки влади. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є Верховна Рада України (парламент). Основною функцією законодавчої влади є законодавче регулювання суспільних відносин. Крім того парламент виконує інші функції, зокрема, представницьку, оскільки він найбільш повно відбиває політичні настрої та очікування в суспільстві. Ще одна, установча, функція парламенту полягає в тому, що він, зокрема, затверджує на посадах керівників вищих органів державної влади. Контрольна функція законодавчої влади полягає в тому, що через інститут омбудсмена парламент здійснює контроль за дотриманням в державі прав людини і громадянина. Особлива значущість діяльності парламенту стосовно затвердження державного бюджету і контролю за його виконанням передбачає велике значення фінансової (бюджетної) функції.

The legislature is a branch of government that has the exclusive power to legislate (to issue laws). The Legislature empowers itself, the executive, and the judiciary branches. The only legislative body in Ukraine is the Verkhovna Rada of Ukraine

(the Parliament). Therefore, the main function of the legislature is the legislative regulation of social relations. Parliament also performs other functions, in particular, as a representative body, as it most fully reflects the political sentiment and expectations in society. Another constituent function of the parliament is that it, in particular, approves the positions of heads of higher bodies of state power. The legislative function of the legislature is that, through the Ombudsman's institute, the Parliament exercises control over the observance of human and civil rights in the state. The particular importance of parliamentary activity in approving the state budget and monitoring its implementation implies a great importance of the financial (budgetary) function.

Замах на злочин – вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, щоне залежали від її волі. Замах на вчинення злочину є закінченим, якщо особа виконала усі дії, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця, але злочин не було закінчено з причин, які не залежали від її волі. Замах на вчинення злочину є незакінченим, якщо особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця (ст. 15 КК України).

Attempt to commit a crime is made by a person with a direct intent to act (act or omission) directly aimed at committing a crime, provided for by the relevant article of the Special Part of the Criminal Code, if the crime was not brought to an end for reasons beyond his/her control. An attempted crime is complete if the person has taken all the actions he/she considered necessary to complete the crime, but the crime was not completed for reasons beyond his/her will. The attempt to commit a crime is incomplete unless the person, for reasons beyond his/her will, has taken all the actions he/she considered necessary to bring the crime to an end (Article 15 of the Criminal Code of Ukraine).

Заміщення – виконання працівником, поряд зі своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, обов'язків тимчасово відсутнього працівника.

Replacement is the fulfillment of the duties of a temporarily absent employee, in addition to main work, stipulated in the employment contract.

Запит щодо надання письмової або усної інформації – звернення з вимогою надати письмову або усну інформацію про діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади України, їх посадових осіб з окремих питань.

Request for providing written or oral information is an equirement to provide written or oral information on the activities of legislative, executive and judicial bodies of Ukraine, their officials on specific issues.

Запитувач – юридична або фізична особа, яка подає запит на отримання статистичної інформації органам державної статистики.

An **enquirer** is a legal or natural person who submits a request for obtaining statistical information to the state statistics authorities.

Заробітна плата – винагорода за працю, в залежності від кваліфікації працівника, складності, кількості, якості та умов виконаної роботи, а також виплати компенсаційного і стимулюючого характеру.

Salary is remuneration for work, depending on the qualifications of the employee, complexity, quantity, quality and conditions of work performed, as well as the payment of compensatory and incentive nature.

Заробітна плата – винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Salary is remuneration, usually calculated in monetary terms, which, under an employment contract, the owner or his/her authorized body pays to the employee for his/her work. The salary depends on the complexity and conditions of the work performed, the professional and business qualities of the employee, the results of his/her work and economic activity of the enterprise.

Засіб криптографічного захисту інформації – програмний, апаратно-програмний та апаратний засоби, призначені для криптографічного захисту інформації.

Cryptographic information security are software, hardware and computation means intended for cryptographic protection of information.

Засіб масової інформації еротичного характеру – засіб масової інформації, в якому систематично експлуатується інтерес до сексу, а сексуальна тематика є провідною.

An **erotic media** is a media system that exploits sexuality with predominance of explicitly sexually related subjects.

Засіб масової інформації органу державної влади чи органу місцевого самоврядування – засіб масової інформації, засновником (співзасновником) якого є орган державної влади або орган місцевого самоврядування і який повністю або частково утримується за рахунок державного чи місцевих бюджетів.

State or local self-government media is a media, founded or co-founded by a public authority or local government, which is wholly or partly maintained at the expense of the state or local budgets.

Засоби дистанційного зв'язку – телекомунікаційні мережі, поштовий зв'язок, телебачення, інформаційні мережі, зокрема Інтернет, які можуть використовуватися для укладення договорів на відстані.

Distance communication means are telecommunications networks, postal services, television, information networks, including the Internet, which can be used for concluding of distance contracts.

Засоби захисту інформації – засоби криптографічного захисту, криптографічні системи, засоби технічного захисту інформації загального призначення; програмно-технічні засоби, які забезпечують захист електронних документів від несанкціонованих дій щодо ознайомлення з їх змістом, модифікації або викривлення на етапі їх передавання електронною поштою Національного банку України.

Information security means are cryptographic protection means, cryptographic systems, general purpose information security means; software and hardware that ensure protection of electronic documents from unauthorized actions for acquaintance with their contents, modification or distortion at the stage of their transmission by e-mail of the National Bank of Ukraine.

Засоби інформатизації – електронні обчислювальні машини, програмне, математичне, лінгвістичне та інше забезпечення, інформаційні системи або їх окремі елементи, інформаційні мережі і мережі зв'язку, що використовуються для реалізації інформаційних технологій.

Informatization means are electronic computers, software, mathematical, linguistic and other support, information systems or their separate elements, information networks and communication networks used for implementation of information technologies.

Засоби криптографічного захисту інформації – засоби шифрування інформації; засоби виготовлення ключових даних або ключових документів та управління ключовими даними, що використовуються в засобах криптографічного захисту інформації; засоби захисту від нав'язування неправдивої інформації або захисту від несанкціонованої модифікації, що реалізують алгоритми криптографічного перетворення інформації; засоби захисту інформації від несанкціонованого доступу (у тому числі засоби розмежування доступу до ресурсів електронно-обчислювальної техніки), у яких реалізовані алгоритми криптографічного перетворення інформації.

Means of cryptographic protection of information are means of information encryption; means of producing key data or key documents and managing key data used in the means of cryptographic protection of information; anti-theft or anti-

tamper tools that implement cryptographic information conversion algorithms; means of protecting information from unauthorized access (including means of delimiting access to electronic computing resources) that implement cryptographic information conversion algorithms.

Засоби поштового зв'язку – поштові пристрої та обладнання, транспортні засоби поштового зв'язку, поштові марки, марковані конверти та картки, а також будівлі (приміщення в будівлях), що використовуються для надання послуг поштового зв'язку.

Mailing means are postal devices and equipment, mailing vehicles, postage stamps, postcards and cards, and buildings (premises in buildings) used for the provision of postal services.

Засоби технічного захисту інформації – технічні засоби, основне функціональне призначення яких – захист інформації від загроз витоку, порушення цілісності та блокування; технічні засоби, у яких додатково до основного призначення передбачено функції захисту інформації; засоби, що призначені, спеціально розроблені або пристосовані для пошуку закладних пристроїв, які створюють загрозу для інформації, або контролю ефективності технічного захисту інформації.

Means of technical protection of information are technical means whose main functional purpose is protection of information against threats of leakage, breach of integrity and blocking; technical means in which information protection functions are provided in addition to the main purpose; tools that are specially designed or tailored to identify information security threats or to control the effectiveness of information security.

Засоби технічного захисту інформації загального призначення – засоби захисту інформації, при створенні яких не передбачалося використання їх виключно під час упровадження заходів з технічного захисту інформації на конкретному об'єкті інформаційної діяльності, у конкретній інформаційній, телекомунікаційній, інформаційно-телекомунікаційній системі.

General purpose information protection means are information security means, the creation of which was not intended to be used solely in the implementation of technical information security measures at a particular object of information activity, in a specific information, telecommunications, information and telecommunication system.

Застава – один із засобів забезпечення зобов'язань у цивільно-правових відносинах. Кредитор має право у разі невиконання боржником (заставадавцем) забезпеченого зобов'язання задовольнити свої вимоги з вартості заставленого майна.

Collateral is one of the means of securing civil legal obligations. The creditor has the right in case of default by the debtor (pledger) of the secured obligation to satisfy his/her claims on the value of the pledged property.

Захист інформації – сукупність організаційно-технічних заходів і правових норм для запобігання заподіяння шкоди інтересам власника інформації чи автоматизованої системи та осіб, які користуються інформацією; сукупність методів і засобів, що забезпечують цілісність, конфіденційність і доступність інформації за умов впливу на неї загроз природного або штучного характеру, реалізація яких може призвести до завдання шкоди власникам і користувачам інформації.

Protection of information is a set of organizational and technical measures and legal norms to prevent harming the interests of the information owner or the automated system and the information users; a set of methods and means that ensure the integrity, confidentiality and accessibility of information when exposed to natural or artificial threats, the implementation of which may cause harm to the owners and users of information.

Здавання у майновий найм – передача права користування і (або) володіння оригіналом чи примірником твору, фонограми, відеограми на певний строк з метою одержання прямої чи опосередкованої комерційної вигоди.

Lease of property is the transfer of the right to use and (or) own the original or a copy of a work, phonogram, videogram for a limited period of time for the purpose of obtaining direct or indirect commercial gain.

Земельний сервітут – право власника земельної ділянки або землекористувача на обмежене платне або безоплатне, постійне чи строкове користування чужою суміжною земельною ділянкою з метою усунення недоліків власної ділянки. Видами земельного сервітуту, зокрема, є: право проходу та проїзду на велосипеді; право проїзду на транспортному засобі по наявному шляху; право прогону худоби по наявному шляху; право прокладання та експлуатації ліній електропередачі, зв'язку, трубопроводів, інших лінійних комунікацій; право прокладати на свою земельну ділянку водопровід із чужої природної водойми або через чужу земельну ділянку (ст. 98 ЗК України). Перелік видів земельного сервітуту не є вичерпним, бо законодавець не може передбачити всі види сервітуту, які виникатимуть у майбутньому. Встановлення сервітуту не веде до позбавлення власника земельної ділянки, щодо якої встановлено сервітут, права володіння, користування та розпорядження нею. Земельний сервітут належить власникові (володільцеві) сусідньої земельної ділянки і встановлюється щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів для задоволення потреб, які не можуть бути задоволені іншим способом. (Кулинич П.Ф.)

Land easement is the right of a land owner or a land user to a limited paid or free, permanent or fixed use of another person's adjacent land for the purpose of eliminating the disadvantages of their land. Types of land easements, in particular, are: the right of passage and passage on a bicycle; the right of way on a vehicle on the available way; the right to run cattle on the available path; the right to lay and operate power lines, communications, pipelines, other line communications; the right to lay a water pipeline from another person's natural water body or through another person's land (Article 98 of the Criminal Code of Ukraine) to his land. The list of types of land easement is not exhaustive, as the legislator cannot foresee all kinds of easements that will arise in the future. Establishment of an easement does not lead to deprivation of the owner of the land for which the easement is established, of the right of ownership, use and disposal of it. The land servitude belongs to the owner of the neighboring land plot and is established in relation to the land plot, other natural resources to meet the needs that cannot be met otherwise.

Зловживання правом – неправомірне суспільно шкідливе діяння правоможної особи, що спрямоване на задоволення її інтересу, але суперечить призначенню такого права. Ознаки зловживання правом: можливе лише під час здійснення особою суб'єктивного права; суб'єктивне право реалізується всупереч його призначенню; особа переслідує свій неправомірний інтерес, одержує необґрунтовані переваги і перешкоджає здійсненню прав інших суб'єктів; заподіюється шкода іншим суб'єктам або створюється реальна загроза її заподіяння; тягне за собою настання юридичних наслідків. Найбільш шкідливі вияви зловживання правом прямо забороняються законом. Їх учинення визнається правопорушенням і тягне за собою юридичну, в тому числі кримінальну, відповідальність. Наприклад, закон забороняє зловживання владою та службовим становищем, зловживання монопольним становищем на ринку, деякі види зловживання батьківськими правами. Менш шкідливі вияви зловживання правом також можуть заборонятися законом, але тягнуть за собою не юридичну відповідальність, а інші негативні юридичні наслідки. Приміром, ідеться про визнання шлюбу або правочину недійсним. Водночас деякі вияви зловживання правом є ззовні легальними діяннями, прямо не забороненими законом. Проте такі діяння спрямовані на задоволення неправомірного інтересу. Типовими прикладами таких діянь є зловживання процесуальними правами з метою затягування судового процесу. Приміром, особа подає численні необґрунтовані клопотання, які суд, реагуючи на таке зловживання правом, залишає без розгляду. Такі діяння формально не є правопорушеннями і не тягнуть за собою юридичну відповідальність, проте визнаються неправомірними за своєю сутністю. (Олейников С.М.)

Abuse of law is an unlawful socially harmful act by a legitimate person, aimed at satisfying its interest, but contrary to the purpose of such right. Signs of abuse of law: possible only if the subjective right is exercised; subjective right is exercised contrary to its purpose; the person pursues his/her undue interest, obtains unjustified advantages and interferes with the exercise of the rights of other entities; harms other entities or creates a real threat of causing them; entails legal consequences. The most harmful acts of abuse of law are directly prohibited by law. Their commission is recognized as an offense and entails legal, including criminal, liability. For example, the law prohibits abuse of power and office, abuse of monopoly position in the market, some types of abuse of parental rights. Less harmful acts of abuse of law may also be prohibited by law, but they do not entail legal liability but other negative legal consequences. For example, it is about declaring a marriage or transaction invalid. At the same time, some manifestations of abuse of law are externally legal acts, not expressly prohibited by law. However, such actions are intended to satisfy undue interest. Typical examples of such actions are abuse of procedural rights to delay the trial. For example, a person submits numerous unfounded motions which the court, in response to such abuse of law, leaves without consideration. Such acts are not formally offenses and do not entail legal liability, but are recognized as unlawful in nature.

Злочин – злодіяння, злий вчинок із точки зору тієї чи іншої системи цінностей, людини, групи людей, чи суспільства в цілому.

Crime is a wrong doing, an evil act in relation to a particular value system, a person, a group of people, or society as a whole.

Злочин – передбачене КК суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину (ст. 11 КК України). Наукове (доктринальне) поняття злочину: суспільно небезпечне, винне, протиправне і кримінально каране діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину (Кривоченко Л.М.). Ознаки злочину: суспільна небезпечність, винність, кримінальна протиправність і кримінальна караність. Класифікації злочину будуються за різноманітними критеріями. Так, залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі і особливо тяжкі (ст. 12 КК України). За формою вини злочини поділяють на умисні і необережні (ст. 24, 25 КК України). Залежно від ступеня завершеності злочинної діяльності злочини поділяються на закінчені і незакінчені (в останньому випадку ідеться про готування до злочину або замах на нього) (ст. 13 КК України). За родовим об'єктом виокремлюють злочини проти основ національної безпеки України, злочини проти життя та здоров'я особи, злочини

проти власності тощо. Склад злочину, який є єдиною підставою кримінальної відповідальності, включає в себе такі елементи: об'єкт злочину (суспільні відносини), об'єктивну сторону злочину (насамперед злочинне діяння), суб'єктивну сторону злочину (перш за все вину у формі умислу або необережності), суб'єкт злочину (фізичну осудну деліктоздатну особу). Склади багатьох злочинів включають в себе таку додаткову ознаку як предмет злочину. Приміром, предметом такого злочину як розбій є чуже майно.

Crime as a criminal offense under the Criminal Code is a socially dangerous act (act or omission) committed by the subject of the crime (Article 11 of the Criminal Code of Ukraine). Scientific (doctrinal) notion of crime: a socially dangerous, culpable, unlawful and criminal act (act or omission) committed by the subject of the crime (Kryvchenko LM). Signs of crime: public danger, culpability, criminal wrongdoing and criminal penalties. Classifications of crime are based on a variety of criteria. Thus, depending on the severity, the crimes are divided into crimes of small severity, moderate, serious and especially serious (Article 12 of the Criminal Code of Ukraine). According to the form of guilt, the crimes are divided into deliberate and negligent (Articles 24, 25 of the Criminal Code of Ukraine). Depending on the degree of completion of the criminal activity, the crimes are divided into finished and attempted (in the latter case, it is about preparing for or attempting a crime) (Article 13 of the Criminal Code of Ukraine). According to the genus objective, crimes against the foundations of national security of Ukraine, crimes against life and health of a person, crimes against property, etc. are distinguished. The composition of the crime, which is the sole basis of criminal responsibility, includes the following elements: the object of the crime (public relations), the objective side of the crime (first and foremost, the criminal act), the subjective side of the crime (primarily guilt in the form of intent or negligence), the subject of the crime (natural convicted tortious person). The compositions of many crimes include such an additional feature as the object of the crime. For example, the object of a crime like robbery is someone else's property.

Зміст трудових правовідносин – обсяг взаємних суб'єктивних трудових прав і обов'язків учасників трудових правовідносин.

Content of employment relationship is the volume of mutual subjective labor rights and responsibilities of participants in employment relations.

Знання – сукупність фактів, закономірностей, відношень та евристичних правил, що відображає рівень обізнаності з проблемами деяких предметних галузей.

Knowledge is a set of facts, patterns, relationships and heuristic rules, which reflects the level of awareness of the problems of some subject areas.

I

Імпортёр примірників – український суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснив купівлю (у тому числі з оплатою в не грошовій формі) в іноземного суб'єкта підприємницької діяльності примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних із ввезенням або без ввезення їх на митну територію України.

Copy importer is a Ukrainian business entity that has purchased (including non-monetary payment) from a foreign business entity copies of audiovisual works, phonograms, videograms, computer programs, databases with or without importing them into the customs territory of Ukraine.

Індексція заробітної плати – встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів громадян, що дає можливість частково або повністю возместити їм подорожчання вживаних ними товарів і послуг.

Salary indexation is a mechanism of raising citizens' monetary incomes established by laws and other normative acts of Ukraine, which enables to partially or fully reimburse them for the price of goods and services they use.

Індивідуальні трудові спори – неврегульовані протиріччя між роботодавцем і працівником з питань застосування законів та інших нормативно-правових актів про працю, колективного договору, угоди, а також умов трудового договору (контракту), про які заявлено у відповідний юрисдикційний орган.

Individual labor disputes are not resolved contradictions between employer and employee regarding the application of laws and other normative legal acts on labor, collective agreement (contract), as well as the terms of the employment contract (agreement), which are stated in an application to a relevant jurisdiction body.

Інститут права – система відносно відокремлених від інших і пов'язаних між собою правових норм, які регулюють певну групу (вид) однорідних суспільних відносин.

The Law Institute is a system of relatively separate from the other and mutually related legal rules governing a certain group (type) of homogeneous social relations.

Інтернет – всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами; глобальна (всесвітня) множина незалежних комп'ютерних мереж, з'єднаних між собою для обміну інформацією по стандартних відкритих протоколах.

The internet is a worldwide public information system that is logically linked to a global address space and is based on the Internet protocol defined by international

standards; a global (worldwide) set of independent computer networks connected to each other to exchange information using standard open protocols.

Інтерпретаційний акт – правовий акт уповноваженого суб'єкта, який містить роз'яснення норм права, що є головною метою його прийняття. Інтерпретаційні акти розкривають зміст норм права чи індивідуальних приписів, виражених у відповідному правовому акті. Вони діють в єдності з правовими актами, що стали предметом тлумачення, і мають допоміжний характер. Інтерпретаційні акти не встановлюють нових правил поведінки, не скасовують чинні правові акти і не вносять до них змін. Інтерпретаційні акти як офіційні документи мають обов'язковий або переконливий характер, що зумовлено наявністю у суб'єкта їх прийняття державно-владних повноважень чи визнаної державою юрисдикції. Сфера дії інтерпретаційних актів збігається зі сферою дії актів, положення яких вони роз'яснюють. За ступенем обов'язковості виокремлюють обов'язкові та рекомендаційні інтерпретаційні акти. За предметом тлумачення виділяють інтерпретаційні акти, що містять тлумачення норм права, та інтерпретаційні акти, предметом тлумачення яких виступають індивідуальні правові акти; за колом осіб і конкретних ситуацій, на які поширюється дія інтерпретаційних актів, розрізняють акти абстрактного та акти казуального тлумачення. За обсягом і характером нормотворчих повноважень суб'єкта тлумачення виокремлюють акти автентичного тлумачення і акти делегованого тлумачення. (Христова Г.О.)

An interpretative act is a legal act of an authorized entity that contains an explanation of the rules of law, which is the main purpose of its adoption. Interpretative acts disclose the content of the rules of law or individual prescriptions expressed in the relevant legal act. They act in unity with the legal acts that have become the subject of interpretation and are of auxiliary character. Interpretative acts do not set new rules of conduct, do not repeal current legal acts and make no changes to them. Interpretative acts as official documents have a binding or persuasive nature, which is conditioned by the presence of the subject of their acceptance of state power or a state recognized by the jurisdiction. The scope of the interpretative acts is the same as the scope of the acts they explain. The obligatory and advisory interpretative acts are distinguished by the degree of obligation. According to the subject of interpretation, they distinguish interpretative acts containing the interpretation of the rules of law and interpretative acts, the subject of interpretation of which are individual legal acts; by the number of persons and specific situations to which the acts of interpretation apply, they distinguish between acts of abstract and acts of casual interpretation. In terms of the scope and

nature of the statutory authority of the constituent, the acts of authentic interpretation and the acts of delegated interpretation are distinguished.

Інформатизація – сукупність взаємопов’язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Informatization is a set of interrelated organizational, legal, political, socio-economic, scientific and technical, production processes aimed at creating conditions for meeting the information needs of citizens and society through the creation, development and use of information systems, networks, resources and information technologies that are based on the use of modern computing and communication technology.

Інформаційна безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації.

Information security is a state of protection of vital interests of a person, society and state, which makes it possible to prevent damage from incomplete, untimely and unreliable information used; negative information impact; negative consequences of the use of information technologies; unauthorized distribution, use and breach of integrity, confidentiality and accessibility of information.

Інформаційна війна – дії, вжиті для досягнення інформаційної переваги шляхом завдання шкоди інформації, процесам, що їх засновано на інформації та інформаційним системам супротивника при одночасному захисті власної інформації, процесів, що їх засновано на інформації та інформаційних систем.

Information warfare are actions taken to achieve information superiority by damaging information, information-based processes and information systems of the enemy while protecting one’s own information, information-based processes and information systems.

Інформаційна дієздатність – визначена інформаційним законодавством юридична можливість суб’єкта інформаційних правовідносин здійснювати свої інформаційні права й обов’язки, реалізуючи яку (можливість) він здатний бути активним учасником інформаційних відносин.

Information capacity is the legal opportunity defined by information law for the subject of information relations to exercise his/her information rights and obligations, realizing which he/she is able to be an active participant in information relations.

Інформаційна діяльність – сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави; постійне та систематичне збирання та оброблення записаної інформації з метою її зберігання, пошуку, використання чи пересилання, що виконуються якою-небудь особою чи організацією.

Information activity is a set of actions aimed at meeting the information needs of citizens, legal entities and the state, the continuous and systematic collection and processing of recorded information for the purpose of storing, retrieving, using or transmitting it, performed by any person or organization.

Інформаційна послуга – здійснення у визначеній законом формі інформаційної діяльності стосовно доведення інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їх інформаційних потреб.

Information service is implementation in the form defined by the law on information related to bringing information products to consumers in order to meet their information needs.

Інформаційна правосуб'єктність – здатність суб'єкта інформаційних правовідносин мати інформаційні права та набувати своїми діями суб'єктивні інформаційні права і обов'язки, які складають зміст інформаційних правовідносин.

Information legal personality is the ability of a legal entity to have information rights and to acquire subjective information rights and obligations that constitute the content of an information legal relationship.

Інформаційна продукція – матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб громадян, державних органів, підприємств, установ і організацій.

Information product is a materialized result of information activities designed to meet the information needs of citizens, government bodies, enterprises, institutions and organizations.

Інформаційна сфера – сфера економіки, що займається виробництвом, обробкою, зберіганням і розповсюдженням інформації і знань. Сукупність інформації, інформаційної інфраструктури, яка збирає, формує, розповсюджує і використовує інформацію, а також системи регулювання суспільних відносин, які при цьому виникають.

Information sphere is the area of economy engaged in production, processing, storage and distribution of information and knowledge. The set of information,

information infrastructure that collects, generates, distributes and uses information, as well as the systems of regulation of public relations that arise.

Інформаційне агентство – зареєстрований як юридична особа суб'єкт інформаційної діяльності, що діє з метою надання інформаційних послуг.

News Agency is a registered as a enterprenior an information business entity operating to provide information services.

Інформаційне суспільство – концепція постіндустріального суспільства; нова історична фаза розвитку цивілізації, в якій головними продуктами виробництва є інформація і знання; щабель в розвитку сучасної цивілізації, що характеризується збільшенням ролі інформації і знань у житті суспільства, зростанням долі інфокомунікацій, інформаційних продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті, створенням глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх соціальних і особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Information society is the concept of post-industrial society; a new historical phase of civilization, in which the main products of manufacture are information and knowledge; a stage in the development of modern civilization, characterized by an increase in the role of information and knowledge in society, an increase in the share of infocommunications, information products and services in the gross domestic product, the creation of a global information space, which provides effective information interaction between people, their access to world information resources and satisfaction of their social and personal needs for information products and services.

Інформаційний запит – записаний природною чи інформаційною мовою текст, що виражає деяку інформаційну потребу.

Information request is a text written in natural or informative language that expresses some information need.

Інформаційний запит щодо доступу до офіційних документів – звернення з вимогою про надання можливості ознайомлення з офіційними документами. Запит може бути індивідуальним або колективним. Він подається у письмовій формі. Громадянин має право звернутися до державних органів і вимагати надання будь-якого офіційного документа, незалежно від того стосується цей документ його особисто чи ні, крім випадків обмеження доступу, передбачених законодавством.

Information request for access to official documents is requesting an opportunity to familiarize with official documents. The request may be individual or collective. It shall be submitted in writing. A citizen has the right to apply to

state bodies and to request the submission of any official document, regardless of whether the document concerns him personally or not, except in cases of restricted access provided by law.

Інформаційний злочин – навмисні дії, спрямовані на розкрадання або руйнування інформації в інформаційних системах і мережах, які виходять з корисливих або хуліганських мотивів.

Information crime is a deliberate act aimed at stealing or destroying information in information systems and networks based on selfish or hooligan motives.

Інформаційні та інші послуги – здійснення органами виконавчої влади у визначеній законом формі інформаційної діяльності з доведення інформаційної продукції в електронному вигляді до відома споживачів з метою задоволення їх інформаційних потреб у державних (адміністративних) послугах.

Information and other services is information activities carried out by executive power bodies as prescribed by law for bringing information products electronically to the attention of consumers in order to meet their information needs in state (administrative) services.

Інформація – 1) документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та довкіллі; 2) документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що мали або мають місце у суспільстві, державі та довкіллі; 3) відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб; 4) знання, що розглядаються в аспекті комунікації; 5) відомості про суб'єкти, об'єкти, явища та процеси.

Informationis: 1) documented or publicly announced information on events and phenomena occurring in society, the state and the environment; 2) documented or publicly disclosed information about events and phenomena that have taken or are taking place in society, the state and the environment; 3) information presented in the form of signals, signs, sounds, moving or still images or otherwise; 4) knowledge considered in the aspect of communication; 5) information about subjects, objects, phenomena and processes.

Інформація про особу – сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу. Основними даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження.

Person information is a set of documented or publicly disclosed knowledge about an individual. Basic personal data (personal data) are: nationality, education, marital status, religion, health status, as well as address, date and place of birth.

Інформація про управління правами – інформація, в тому числі в електронній (цифровій) формі, що ідентифікує об'єкт авторського права і (або) суміжних прав і автора чи іншу особу, яка має на цей об'єкт авторське право і (або) суміжні права, або інформація про умови використання об'єкта авторського права і (або) суміжних прав, або будь-які цифри чи коди, у яких представлена така інформація, коли будь-який із цих елементів інформації прикладений до примірника об'єкта авторського права і (або) суміжних прав або вміщений у нього чи з'являється у зв'язку з його повідомленням до загального відома.

Rights management information is information, including in electronic (digital) form, identifying the copyright object and (or) related rights and the author or other person who owns the copyright and (or) related rights, or information about the terms of use of the copyright object and (or) related rights, or any figures or codes that present such information when any of these elements is attached to a copy of the copyright object and (or) related rights or appears in connection with its message to the public

Іпотека – вид застави нерухомого майна (землі, будівель) із метою отримання іпотечного кредиту.

Mortgage is a type of token of real estate (land, buildings) for the purpose of obtaining a mortgage loan.

К

Казус (випадок) – у теорії права казус визначають як об'єктивно неправомірне діяння, вчинене випадково, безневинно, яке виключає юридичну відповідальність особи (Олейников С.М.). У кримінальному праві казус характеризують так: вид психічного ставлення особи до суспільно небезпечних наслідків свого діяння; має місце тоді, коли наслідки, що настали, перебувають у причиновому зв'язку з дією або бездіяльністю особи, яка не тільки не передбачала можливості їх настання, а й не могла їх передбачити; казус виключає кримінальну відповідальність. (Борисов В.І.)

A legal precedent at the theory of law, a precedentis defined as an objectively unlawful act committed accidentally, innocently, which excludes the legal liability of a person (S.M. Oleynikov). In criminal law, the precedent is characterized as follows: the type of mental attitude of a person to the socially dangerous consequences of their actions; occurs when the consequences of what has happened are causally related to the act or omission of a person who not only did not anticipate their occurrence but could not anticipate them; the case excludes criminal liability.

Канал електрозв'язку – сукупність технічних засобів, призначених для перенесення електричних сигналів між двома пунктами телекомунікаційної мережі, і який характеризується смугою частот та/або швидкістю передачі.

Telecommunication channel is a set of technical means for transferring electrical signals between two points of a telecommunication network, characterized by a frequency band and/or transmission speed.

Кваліфікація – наявність підготовки, професійних знань, навичок та досвіду, які дають можливість належно проводити певні дії; рівень підготовленості, майстерності, ступінь готовності до виконання праці за визначеною спеціальністю чи посадою, що визначається розрядом, класом чи іншими атестаційними категоріями.

Qualification is the availability of training, professional knowledge, skills and experience that enable proper action; level of readiness, skill, degree of readiness to perform a job in a certain specialty or position, determined by rank, class or other appraisal categories.

Кваліфікація – ступінь і вид професійної підготовки, необхідні для виконання певного роду роботи.

Qualification is the degree and type of professional training required to perform a certain type of work.

Кодекс – єдиний, зведений, внутрішньо узгоджений нормативно-правовий акт, який регулює певну сферу суспільних відносин. Кодекс є особливим різновидом закону і має такі основні ознаки: об'єднує певну групу норм права, предметом регулювання яких є сфера однорідних суспільних відносин; його положення мають широку сферу застосування в межах галузі чи підгалузі права; містить загальні принципи, на підставі яких регулюються суспільні відносини; є систематизованим нормативно-правовим актом, логічно узгодженим об'єднанням норм права. Як правило, кодекс складається з двох частин – загальної та особливої. Загальна частина включає фундаментальні вихідні нормативні положення. Ідеться, зокрема, про завдання кодексу, принципи правового регулювання, визначення понять, нормативні узагальнення. Особлива частина закріплює юридичні права та обов'язки учасників суспільних відносин, визначає вид та міру можливої та належної поведінки, негативні наслідки порушення прав і невиконання обов'язків. На сьогодні в Україні діють більш 20 кодексів. За видами норм права кодекси поділяються на матеріальні і процесуальні. За об'єктом кодифікації виокремлюють спеціальні, галузеві та міжгалузеві кодекси. За ступенем охоплення суспільних відносин виділяють повні і так звані неповні кодекси. (Гетьман Є.А.)

A code is a unified, consolidated, internally harmonized normative legal act that regulates a certain sphere of social relations. A Code is a special kind of law and has the following basic features: it unites a certain group of rules of law, the subject of which is a sphere of homogeneous social relations; its provisions are broad in scope within the branch or sub-sector of law; it contains general principles on the basis of which public relations are regulated; it is a systematic regulatory act, a logically coherent unification of law. As a rule, a Code consists of two parts - general and special. The general part includes the basic baseline regulations. It concerns, in particular, the objectives of the Code, the principles of legal regulation, the definition of concepts, regulatory generalizations. The special part sets out the legal rights and obligations of the participants in public relations, defines the type and extent of possible and proper behavior, the negative consequences of violation of rights and obligations. Today, more than 20 codes are in force in Ukraine. By types of law, codes are divided into substantive and procedural. The object of codification is distinguished by special, sectoral and cross-sectoral codes. By the degree of coverage of social relations, there are complete and so-called incomplete codes.

Колективний договір – це локальний нормативний акт, який регулює трудові, соціально-економічні відносини, що виникли між власником або уповноваженим ними органом і найманими працівниками конкретного підприємства; це форма їх співробітництва з метою досягнення соціальної згоди і прогресу.

A collective agreement is a local normative act that regulates labor, socio-economic relations that have arisen between the owner or their authorized body and the employee of a particular enterprise; it is a form of cooperation for social cohesion and progress.

Колективні трудові спори (конфлікти) – неврегульовані суперечності між працівниками і роботодавцями з приводу встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побуту, укладення або зміни колективного договору, угоди, виконання колективного договору, угоди або окремих їх положень, невиконання вимог законодавства про працю.

Collective labor disputes (conflicts) are unsettled contradictions between employees and employers over the establishment of new or changes in existing socio-economic conditions of work and industrial life, the conclusion or change of a collective agreement, contract, fulfilment of the collective agreement, agreement or their separate provisions, or non-compliance with the requirements of the labor law.

Командитне товариство – господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть

за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, на яке за законом може бути звернено стягнення (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладками (вкладники) (ст. 80 ГК України).

Limited Liability Company is an economic partnership in which one or more participants carry out entrepreneurial activity on behalf of the company and bear additional joint liability by all their property, which by law can be levied (full participants), while other participants present in activities of the company only by their contributions (depositors) (Article 80 of the Business Code of Ukraine).

Комісія по трудових спорах – орган для розгляду індивідуальних трудових спорів, що виникають на підприємствах, в установах, організаціях між працівником, з одного боку, і роботодавцем – з іншого, за винятком спорів, які, по законодавству, підлягають розгляду безпосередньо в судах.

Labor Disputes Commission is a body for consideration of individual labor disputes arising at enterprises, offices, organizations between employees, on the one hand, and the employer on the other, with the exception of disputes which, by law are to be considered directly in the courts.

Комп'ютерна програма – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах).

Computer program is a set of instructions in the form of words, numbers, codes, diagrams, symbols, or any other form, expressed in a computer-readable form that drives it to achieve a specific goal or result (i.e. the concept covers both the operating system and the application, expressed in source or object codes)

Компенсація – видача грошових сум і одноразових допомог працівникам за невикористану відпустку, зростання цін, при звільненні, поновленні на службі, при переведенні на іншу роботу і т.д.

Compensation is the issuance of cash and lump sum benefits to employees for unused leave, rising prices, dismissal, renewal at work, transfer to another job, etc.

Конституційне подання – подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо: 1) визнання правового акта (його окремих положень) неконституційним; 2) офіційного тлумачення Конституції України (ст. 51 ЗУ «Про Конституційний Суд України»).

Constitutional motion is a written petition submitted to the Constitutional Court of Ukraine on: 1) recognition of a legal act (its separate provisions) as unconstitutional;

2) official interpretation of the Constitution of Ukraine (Article 51 of the Law on the Constitutional Court of Ukraine).

Конституційне правопорушення – вид правопорушення, яке полягає в: порушенні суб'єктами конституційно-правових відносин норм Конституції та законів України; невиконанні чи неналежному виконанні органами державної влади та місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами своїх конституційних обов'язків; зловживанні органами державної влади, місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами своїми конституційними правами; виході органів державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб за межі своїх конституційних повноважень. До складу конституційного правопорушення належать: об'єкт правопорушення, об'єктивна сторона правопорушення, суб'єктивна сторона правопорушення, суб'єкт правопорушення. Склад конституційного правопорушення є підставою конституційно-правової відповідальності. (Веніславський Ф.В.)

Constitutional offense is a type of offense which consists in: violation of the constitutional and legal relations of the constitution and the laws of Ukraine by the subjects; failure to perform or improper fulfillment of the constitutional duties by public authorities and local self-government bodies; abuse of state power by local self-government bodies, by their officials of their constitutional rights; the transgression of state authorities, local self-government, their officials beyond the limits of their constitutional powers. Constitutional offenses include: the object of the offense, the objective side of the offense, the subjective side of the offense, the subject of the offense. The composition of a constitutional offense is the basis for constitutional and legal responsibility.

Конституційно-правова відповідальність – вид юридичної відповідальності, полягає в настанні передбачених Конституцією та законами України негативних наслідків для суб'єктів конституційно-правових відносин у разі порушення ними конституційних приписів, невиконання покладених на них конституційних обов'язків, зловживання ними своїми конституційними правами. Суб'єктами конституційно-правової відповідальності, чия діяльність або бездіяльність може мати наслідком притягнення до неї, є: держава, Президент України, народні депутати України, органи державної влади та місцевого самоврядування, їхні посадові особи, політичні партії, громадські об'єднання, виборчі комісії, громадяни України, особи без громадянства, іноземці. Об'єктами конституційно-правової відповідальності є матеріальні та нематеріальні блага, посягання на які може мати наслідком притягнення до неї. Ідеться, зокрема, про: конституційний лад України, окремі засади

конституційного ладу, суверенітет народу, державний суверенітет, основи правового статусу людини і громадянина, компетенцію органів державної влади та місцевого самоврядування, виконання органами державної влади та місцевого самоврядування своїх функцій, права, свободи та обов'язки людини і громадянина, інститути демократії, політичну владу, державну територію. Санкціями конституційно-правової відповідальності є різноманітні негативні наслідки для її суб'єктів. Ідеться, зокрема, про: визнання неконституційним закону або іншого нормативного акту; дострокове припинення повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб; скасування незаконних нормативно-правових актів; обов'язок держави відшкодувати заподіяну нею шкоду; офіційне визнання незадовільною роботи державного органу чи посадової особи; примусовий розпуск політичної партії або громадської організації; обмеження чи позбавлення спеціального статусу; усунення Президента України з поста у порядку імпічменту; визнання виборів недійсними; відставку Кабінету Міністрів України; процесуальні санкції, передбачені Регламентом Верховної Ради України. Значення конституційно-правової відповідальності полягає насамперед у захисті Конституції України, забезпеченні конституційних прав і свобод людини та громадянина, стабільності конституційного ладу. (Веніславський Ф.В.)

Constitutional legal liability is a type of legal liability, which supposes the occurrence of negative consequences provided by the Constitution and laws of Ukraine for the subjects of constitutional legal relations in case of violation of constitutional requirements, failure to fulfill their constitutional obligations, abuse of their constitutional rights. The subjects of constitutional legal responsibility whose activity or omission may result in arising it are: the state, the President of Ukraine, the People's Deputies of Ukraine, state and local self-government bodies, their officials, political parties, public associations, elections commissions, citizens of Ukraine, stateless persons, foreigners. The objects of constitutional liability are material and intangible benefits, encroachment on which may result in being drawn to it. These include: the constitutional order of Ukraine, the individual foundations of the constitutional order, the sovereignty of the people, the state sovereignty, the foundations of the legal status of a person and the citizen, the competence of state and local self-government bodies, the exercise of state and local self-government, the rights, freedoms responsibilities of the individual and the citizen, institutions of democracy, political power, state territory. Constitutional liability sanctions have various negative consequences for its subjects. These include: recognition of the constitutionality of a law or other normative act; early termination of powers of state

authorities and local self-government, their officials; abolition of illegal regulatory acts; the obligation of the state to compensate for the damage caused by it; official recognition of unsatisfactory work of a state body or official; the forcible dissolution of a political party or public organization; limitation or denial of special status; the removal of the President of Ukraine from office by impeachment; declaring the election invalid; the resignation of the Cabinet of Ministers of Ukraine; procedural sanctions provided for by the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine. The importance of constitutional and legal responsibility lies primarily in the protection of the Constitution of Ukraine, the guarantee of constitutional rights and freedoms of person and citizen, the stability of the constitutional order.

Контракт – особливий вид трудового договору, в якому термін його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін, умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору можуть встановлюватися за згодою сторін.

Contract is a special type of employment agreement, in which its validity, the rights, obligations and responsibilities of the parties, the conditions of financial support and organization of work of the employee, the terms of termination of the contract can be established by agreement of the parties.

Контрафактний примірник твору, фонограми, відеограми – примірник твору, фонограми чи відеограми, відтворений, опублікований і (або) розповсюджуваний з порушенням авторського права і (або) суміжних прав, у тому числі примірники захищених в Україні творів, фонограм і відеограм, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, зокрема з країн, в яких ці твори, фонограми і відеограми ніколи не охоронялися або перестали охоронятися.

Counterfeit copy of a work, phonograms, videograms is a copy of a work, phonograms or videograms, reproduced, published and/or distributed in violation of copyright and/or related rights, including copies of protected works, phonograms and videograms imported into the customs territory of Ukraine without consent of the author or other subject of copyright and/or related rights, in particular from countries in which these works, phonograms and videograms have never been protected or ceased to be protected.

Контрольна марка – спеціальний знак, що засвідчує дотримання авторського і (або) суміжних прав і надає право на розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних. Контрольна марка є самоклеючим знаком одноразового використання, зовнішній бік якого має спеціальний голографічний захист.

A trade mark is a special mark that certifies copyright and (or) related rights and grants the right to distribute copies of audiovisual works, phonograms, videograms, computer programs, databases. The control mark is a self-adhesive disposable sign, the outer side of which has special holographic protection.

Конфідційна інформація – відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов.

Confidential information is information which is owned, used or disposed of by individuals and legal entities and disseminated at their request in accordance with their terms.

Конфідційність – властивість інформації бути захищеною від несанкціонованого ознайомлення.

Privacy is the property of information to be protected from unauthorized disclosure.

Конфіскація – адміністративне стягнення, яке полягає в примусовій безоплатній передачі предмета, що став знаряддям вчинення чи об'єктом адміністративного правопорушення.

Forfeiture is an administrative charge which consists in the forcible transfer of an object that has become the instrument of an offense or an object of an administrative offense.

Корпоративні норми – правила, що розробляються політичними партіями, громадськими організаціями, профспілками, підприємствами та іншими об'єднаннями з метою реалізації інтересів своїх членів. Корпоративні норми визначають правовий статус названих організацій, установлюють їх мету і завдання, умови членства, порядок формування і компетенцію їх органів, гарантії додержання норм, специфіку санкцій та засади взаємодії з державою. Механізм дії та ознаки корпоративних норм мають значну подібність до правових норм: вони теж є правилами поведінки; закріплені у відповідних документах; мають нормативний характер; приймаються за відповідною процедурою; забезпечуються за допомогою організаційних заходів і санкцій. Розмежування корпоративних норм і норм права проводиться за кількома критеріями. За суб'єктом, якому вони адресовані: корпоративні норми поширюються тільки на членів цієї організації, тоді як правові норми є загальнообов'язковими. За вольовою спрямованістю: корпоративні норми відбивають волю членів організації, а правові норми відображають волю держави і суспільства. За способом встановлення: корпоративні норми створюються на з'їздах, зборах, конференціях, а правові норми приймаються уповноваженими суб'єктами правотворчості. За формою зовнішнього

вираження: корпоративні норми закріплюються у статутах, програмах, положеннях, рішеннях організацій, тоді як правові норми набувають формального вираження в нормативних актах та інших джерелах права. За специфікою санкцій: додержання корпоративних норм гарантується організаційними санкціями внутрішнього характеру (наприклад, виключення з організації), тоді як правові норми забезпечуються юридичними санкціями. Корпоративні норми і норми права взаємодіють. Як правило, у корпоративних документах встановлюється загальне зобов'язання додержуватися правових норм. Від додержання корпоративних норм іноді залежить належна реалізація норм права. Наприклад, при звільненні працівника з ініціативи роботодавця потрібна згода профспілкового органу. Корпоративні норми слід відрізняти від деяких правових норм, які містяться у локальних нормативних актах підприємств. Норми таких актів підлягають попередньому або наступному схваленню з боку держави. У разі їх порушення вони підлягають захисту за допомогою заходів державного впливу. (Вороніна М.А.)

Corporate standards are rules developed by political parties, NGOs, trade unions, businesses and other associations to promote the interests of their members. Corporate norms determine the legal status of these organizations, establish their purpose and objectives, conditions of membership, the procedure of formation and competence of their bodies, guarantees of compliance with the norms, the specifics of sanctions and the basis of interaction with the state. The mechanism of action and the signs of corporate norms bear a considerable resemblance to legal norms: they are also rules of conduct; fixed in the relevant documents; are normative; accepted under the appropriate procedure; are enforced through organizational measures and sanctions. The distinction between corporate and legal norms is made by several criteria. By the entity to whom they are addressed: Corporate standards apply only to members of the organization, while legal rules are binding. By will: corporate norms reflect the will of members of the organization, while legal norms reflect the will of the state and society. By way of establishment: corporate rules are created at congresses, meetings, conferences, and legal rules are adopted by authorized law-makers. In terms of external expression: corporate norms are enshrined in statutes, programs, regulations, decisions of organizations, while legal norms are formally expressed in normative acts and other sources of law. On the specifics of sanctions: compliance with corporate norms is guaranteed by organizational sanctions of an internal nature (for example, exclusion from the organization), while legal norms are provided by legal sanctions. Corporate and legal norms interact. As a rule, corporate documents have a general obligation to comply with legal requirements. Compliance

with corporate rules sometimes depends on the proper implementation of legal rules. For example, the dismissal of an employee on the initiative of the employer requires the consent of the union body. Corporate standards should be distinguished from some legal rules contained in local regulations of enterprises. The rules of such acts are subject to prior or subsequent approval by the state. In case of their violation they are subject to protection by means of state influence.

Крадіжка – злочин проти власності (ст. 185 КК України). Склад цього злочину включає в себе наступні елементи і ознаки. Об'єктом злочину є відносини власності. Предметом злочину є чуже майно. Об'єктивна сторона злочину характеризується: діянням у вигляді таємного викрадення чужого майна; наслідком – майновою шкодою потерпілому; причиним зв'язком між діянням і наслідком; таємним способом викрадення майна. Злочин вважається закінченим з моменту, коли винна особа може розпоряджатися чужим майном як власним. Суб'єктивна сторона злочину включає в себе вину у формі прямого умислу, корисливий мотив і мету. Суб'єктом злочину є фізична осудна деліктоздатна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 14 років і яка під час його скоєння усвідомлювала свої дії та керувала ними (ч. 1 ст. 19, ч. 2 ст. 22 КК України). (Кривоченко Л.М.)

Theft is a crime against property (Article 185 of the Criminal Code of Ukraine). The composition of this crime includes the following elements and features. The object of the crime is property relations. The object of the crime is someone else's property. The objective side of the crime is characterized by: acting in the form of secret stealing of another person's property; as a result - property damage to the victim; the causal link between action and consequence; a secret way of stealing a property. The crime is considered completed from the moment when the guilty person can dispose of another person's property as his or her own. The subjective side of the crime includes guilt in the form of direct intent, selfish motive and purpose. The subject of the crime is a natural convicted tortious person, who, before committing the crime, was 14 years or older and who, during his or her committing it, was aware of his or her actions and controlled them (Part 1 of Article 19, Part 2 of Article 22 of the Criminal Code of Ukraine).

Крайня необхідність – заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави, якщо цю небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності. Перевищенням меж крайньої необхідності є умисне

заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо така шкода є більш значною, ніж відвернена шкода (ст. 39 КК України).

An urgent need is to harm the law-enforcement interests in order to eliminate a danger that directly threatens the person or protected rights of that person or other persons or public interests, or interests of the state, if this danger could not be eliminated by other means and if not exceeding the limits of urgent need. Exceeding the limits of urgent necessity is deliberately causing harm to law enforcement interests, if such damage is more significant than the averted damage (Article 39 of the Criminal Code of Ukraine).

Крайня необхідність – це вимушене заподіяння шкоди правоохоронним інтересам з метою усунення небезпеки, що загрожує, якщо вона в даній обстановці не могла бути усунена іншими засобами і якщо заподіяна шкода є рівнозначною або менш значною, ніж відвернена. Частина 2 ст. 39 ККУ.

An urgent need is infliction of harm to law enforcement interests in order to eliminate a threatening danger if it could not have been remedied by other means in the present situation and if the damage caused was equivalent or less significant than the averted one. Part 2 of Art. 39 of the Criminal Code.

Кримінальна відповідальність – вид юридичної відповідальності, вимушене зазнавання особою, яка вчинила злочин, державного осуду, а також передбачених КК обмежень особистого, майнового або іншого характеру, що визначаються обвинувальним вироком суду і покладаються на винного спеціальними органами держави. Кримінальна відповідальність виникає з моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду і закінчується, за загальним правилом, моментом припинення відбування покарання. Кримінальна відповідальність може бути реалізована в трьох формах. Первою з них є засудження винного, виражене в обвинувальному вирокі суду, не пов'язане з призначенням йому кримінального покарання. Приміром, неповнолітній, який вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки він на момент постановлення вироку не потребує застосування покарання. У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього примусові заходи виховного характеру (ст. 105 КК України). Другою формою реалізації кримінальної відповідальності є засудження особи, поєднане з призначенням їй конкретної міри покарання, від реального відбування якого вона звільняється. Ідеться про звільнення від відбування покарання з випробуванням. Третьою, найтипівішою формою реалізації кримінальної відповідальності є відбування особою призначеного судом

покарання. Останні дві форми реалізації кримінальної відповідальності породжують судимість як правовий наслідок засудження особи до певної міри покарання. Підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину (ст. 2 КК України). До обставин, що виключають злочинність діяння, зокрема, належать: необхідна оборона; уявна оборона; затримання особи, що вчинила злочин; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; виконання наказу або розпорядження; діяння, пов'язане з ризиком; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (Баулін Ю.В.). Кримінальна відповідальність також виключається: у разі недосягнення особою віку кримінальної відповідальності (неделіктоздатності); у випадку визнання особи неосудною; за наявності добровільної відмови при незакінченому злочині; на підставі казусу (випадку).

Criminal liability is a type of legal liability, forceful bringing a person who has committed a crime, to conviction by the state, as well as to restrictions of personal, property or other nature provided for by the Criminal Code, determined by the convicting verdict of the court and imposed on the perpetrator by special bodies of the state. Criminal liability arises from the moment of entry into force of an indictment of a court and terminates, as a general rule, the moment of completion of serving of sentence. Criminal liability can be implemented in three forms. The first is the conviction of the guilty person, expressed in the conviction of the court, unrelated to the imposition of a criminal sentence. For example, a minor who commits a crime of minor or moderate severity may be released by court if it is recognized that due to sincere repentance and subsequent impeccable behavior, prison does not need to be punished at the time of sentencing. In this case, the court applies to the juvenile compulsory educational measures (Article 105 of the Criminal Code of Ukraine). The second form of criminal responsibility is the conviction of a person, combined with the imposition of a specific sentence of punishment, from which person is actually released. It means being released on probation. The third, most common form of criminal responsibility is the serving of a sentence appointed by the court. The last two forms of criminal responsibility give rise to criminal conviction as a legal consequence of sentencing a person to some degree of punishment. The basis of criminal responsibility is the commission by a person of a socially dangerous act, which contains the crime (Article 2 of the Criminal Code of Ukraine). The circumstances that exclude criminal liability are: necessary defense; imaginary defense; apprehending the perpetrator; an urgent need; physical or mental compulsion; execution of a sentence or an order; risk-related actions; performing a

specific task to prevent or disclose criminal activity of an organized group or criminal organization. Criminal liability is also excluded: in case the person has not reached the age of criminal responsibility (indictability); in case of recognition of a person as not convicted; in the presence of voluntary refusal in an unfinished crime; on the basis of a precedent.

Кримінальна відповідальність – різновид юридичної відповідальності, обов’язок особи, яка вчинила злочин зазнати державного осуду в формі кримінального покарання.

Criminal liability is a type of legal liability, the duty of a person who has committed a crime to be convicted by the state in the form of criminal penalty.

Кримінальне покарання – захід державного примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, яка вчинила злочин, і полягає в передбаченому кримінальним законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Criminal punishment is a measure of state coercion, applied in the name of the state on the sentence of a court to the person who committed a crime, and consists in restriction of the convicted person’s rights and freedoms as stipulated by criminal law.

Криптографічний захист інформації – вид захисту інформації, що реалізується шляхом перетворення інформації з використанням спеціальних (ключових) даних з метою приховування/відновлення змісту інформації, підтвердження її справжності, цілісності, авторства тощо.

Cryptographic information security is a type of information security that is implemented by converting information using special (key) data in order to hide / restore the content of the information, to confirm its authenticity, integrity, authorship, etc.

Криптографія – різновид письма, відомий обмеженому колу осіб і призначений для збереження таємниці зафіксованої мовної інформації.

Cryptography is a type of writing known to a limited number of persons and intended to preserve the secrecy of recorded linguistic information.

Л

Локальні нормативні акти про працю – прийняті у встановленому порядку на підприємстві, в установі, організації правила загальнообов’язкової поведінки працівників і роботодавців, що регулюють відносини в сфері праці.

Local regulations on labor are the rules of mandatory behavior of employees and employers, regulating relations in the field of work adopted in accordance with the established procedure at an enterprise, at an institution, organization.

М

Маркування контрольними марками – позначення шляхом наклеювання контрольних марок на упаковку примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних.

Marking by stamps is marking by sticking control stamps on the packaging of copies of audiovisual works, phonograms, videograms, computer programs, databases.

Масова інформація – публічно поширювана друкована та аудіовізуальна інформація.

Mass information – publicly distributed print and audiovisual information.

Матеріальна відповідальність – обов'язок працівника відшкодувати майнову шкоду, яку він заподіяв своїми винними і протиправними діями (бездіяльністю) власнику підприємства, установи, організації або роботодавцю – фізичній особі, з якими він знаходиться в трудових правовідносинах у порядку і в розмірах, встановлених трудовим законодавством.

Material liability is the duty of an employee to compensate the property damage, which person caused by his or her culpable and unlawful actions (inaction) to the owner of an enterprise, company, institution, organization or a private employer with whom he or she is in employment in the order and in the amount established by labor law.

Матеріальна відповідальність працівника – обов'язок працівника відшкодувати в установленому законом розмірі та порядку пряму дійсну шкоду майну роботодавця, яку він завдав протиправним винним порушенням своїх трудових обов'язків. Підставою настання матеріальної відповідальності є трудове майнове правопорушення. Умовами настання матеріальної відповідальності працівника є: пряма дійсна шкода; протиправна поведінка (дія чи бездіяльність) працівника; вина працівника; причинний зв'язок між поведінкою працівника і шкодою. Залежно від розміру відшкодування матеріальна відповідальність працівника поділяється на обмежену (яка не перевищує розмір середнього місячного заробітку працівника) і повну. За формою організації праці виокремлюються індивідуальна та колективна (бригадна) матеріальна відповідальність. Неповнолітні працівники є суб'єктами матеріальної відповідальності на загальних, тобто однакових з повнолітніми працівниками, підставах. На відміну від цивільного права, в трудовому праві немає поняття субсидіарної відповідальності батьків, оскільки у неповнолітнього працівника завжди є джерело для відшкодування заподіяної ним шкоди – заробітна плата. Не допускається укладання з неповнолітніми працівниками договорів про повну матеріальну відповідальність (ст. 135-1

КЗпП України). При цьому не виключається притягнення неповнолітнього працівника до повної матеріальної відповідальності, якщо він, приміром, у нетверезому стані заподіяв майну підприємства шкоду (ст. 134 КЗпП України). Це випливає з положення закону про те, що неповнолітні в трудових правовідносинах прирівнюються в правах і обов'язках до повнолітніх працівників (ст. 187 КЗпП України). Порядок відшкодування заподіяної працівником шкоди має три різновиди: добровільний; за розпорядженням роботодавця; судовий. Добровільне відшкодування здійснюється шляхом внесення грошей в касу підприємства або відшкодування збитків в натурі. Покриття працівниками шкоди в розмірі, що не перевищує середнього місячного заробітку, провадиться за розпорядженням роботодавця. Таке розпорядження має бути зроблено не пізніше двох тижнів з дня виявлення заподіяної працівником шкоди і звернено до виконання не раніше семи днів з дня повідомлення про це працівникові (ст. 136 КЗпП України). У судовому порядку шкода відшкодовується, зокрема, у разі, якщо її розмір перевищує середню місячну заробітну плату працівника. У цьому випадку роботодавець може звернутися з позовом до суду протягом одного року з дня виявлення ним шкоди (ст. 233 КЗпП України). При притягненні працівника до матеріальної відповідальності діє презумпція його невинуватості. Тож обов'язок доводити вину працівника покладається на роботодавця. (Прилипко С.М.)

The employee's material liability is the employee's obligation to indemnify, in the amount and order prescribed by law, the actual real damage to the property of the employer, which he or she inflicted by culpable, unlawful perpetrations of his/her work responsibilities. The basis of the occurrence of pecuniary responsibility is labor property offense. The conditions of occurrence of the liability of the employee are: direct actual damage; unlawful conduct (act or omission) of the employee; the fault of the employee; the causal link between employee's behavior and harm. Depending on the amount of compensation, the liability of the employee is divided into limited (which does not exceed the average monthly earnings of the employee) and full. The form of work organization distinguishes individual and collective (brigade) material responsibility. Minors are subject to liability on the general basis, that is, the same as adults. Unlike civil law, labor law has no concept of parental subsidiary responsibility, since a minor employee always has a source for compensation for the harm he or she has caused - wages. It is not allowed to conclude agreements with the minor employees on full financial liability (Article 135–1 of the Labor Code of Ukraine). At the same time, it is not excluded to bring a minor employee to full financial responsibility, if, for example, he/she, in a drunken state, caused property damage to the enterprise (Article 134 of the

Labor Code of Ukraine). This follows from the provision of the law that minors in labor relations are equated in the rights and obligations to adult workers (Article 187 of the Labor Code of Ukraine). The procedure for compensation for harm caused by an employee has three types: voluntary; by the order of the employer; judicial. Voluntary compensation is made by depositing money into the cash desk of the enterprise or compensating for losses in kind. Workers' compensation in the amount not exceeding the average monthly salary shall be made by the order of the employer. Such an order must be made no later than two weeks from the date of detection of the harm caused by the employee and must be executed no earlier than seven days from the date of notification to the employee (Article 136 of the Labor Code of Ukraine). Judicial damages shall be compensated, in particular, if the amount exceeds the average monthly salary of the employee. In this case, the employer may file a lawsuit with the court within one year from the date of finding the damage (Article 233 of the Labor Code of Ukraine). When bringing an employee to liability, the presumption of his/her innocence is valid. Therefore, it is the employer's responsibility to prove the employee's guilt.

Матеріальна відповідальність працівника – це один із видів юридичної відповідальності, що виражається в обов'язку працівників покрити повністю або частково матеріальну шкоду, що була заподіяна з їх вини.

Financial liability of an employee is one of the types of legal liability, which is the obligation of employees to cover all or part of the material damage caused by their fault.

Метод правового регулювання – сукупність прийомів і засобів правового впливу на суспільні відносини.

The method of legal regulation is a set of techniques and means of legal influence on public relations.

Метод трудового права – це сукупність коштів, прийомів, способів юридичного впливу на поведінку учасників ставлення-ний в сфері праці.

The method of labor law is a set of finance, techniques, methods of legal influence on behavior of participants in the area of labor.

Міжгалузєва аналогія (субсидіарне застосування норм права) – окремий випадок аналогії закону, передбачає застосування до конкретних відносин нормативного припису, який регулює подібні за суттєвими ознаками відносини в суміжних галузях законодавства. У деяких випадках законодавець може прямо дозволяти або забороняти міжгалузєву аналогію. Наприклад, у статті 9 ЦК України зазначається, що «положення цього Кодексу застосовуються до врегулювання відносин, які виникають у сферах використання природних ресурсів та охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства». Водночас стаття 1 ЦК

України за загальним правилом забороняє застосування цивільного законодавства до «майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони другій стороні, а також до податкових, бюджетних відносин». (Погребняк С.П.)

Cross-industry analogy (subsidiary application of the rules of law) is a special case of the analogy of the law, which involves the application to a specific relationship of a normative regulation that regulates similar in essential respects relations in related branches of law. In some cases, the legislator may directly allow or prohibit the cross-industry analogy. For example, Article 9 of the Civil Code states that «the provisions of this Code shall apply to the settlement of relations arising in the fields of natural resources and environmental protection, as well as to labor and family relations, unless they are regulated by other legislative acts.» At the same time, Article 1 of the Civil Code of Ukraine prohibits, as a general rule, the application of civil law to «property relations based on the administrative or other subordination of one party to the other party, as well as to tax and budgetary relations».

Місцеве самоврядування – гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (ст. 2 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Local self-government is a state-guaranteed right and real capacity of a territorial community – residents of a village or voluntary association of residents of several villages, settlements, cities – to resolve independently or under the responsibility of bodies and officials of local self-government the issues of local importance within the Constitution and laws of Ukraine (Article 2 of the Law on Local Self-Government in Ukraine).

Музичні твори – це об'єкти права інтелектуальної власності і результат роботи багатьох людей: авторів слів та музики, виконавців і виробників фонограм.

Musical works are intellectual property objects and the work of many people: text and music authors, performers and phonogram producers.

Н

Нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства – функція, яка здійснюється спеціально уповноваженими державними органами, а також громадськими організаціями з метою запобігання і припинення правопорушень у сфері праці.

Supervision and control over the observance of labor legislation is a function performed by specially authorized state bodies, as well as by public organizations for the purpose of preventing and termination of offenses in the sphere of work.

Надзвичайний стан – особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану» повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень (ст. 1 ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану»).

State of emergency is a special legal regime that may be temporarily introduced in Ukraine or in certain localities in case of emergency of anthropogenic or natural character not less than the national level, which have caused or may lead to human and material losses, threaten the life and health of citizens, or when attempting to seize state power or alter Ukraine's constitutional order through violence, and provides for vesting the appropriate public authorities, military command, and local authorities self-governance in authority in accordance with the Law of Ukraine «On the Legal Regime of State of Emergency», necessary to prevent the threat and ensure the safety and health of citizens, the normal functioning of the national economy, state and local self-government bodies, the protection of the constitutional order, and also permits temporary, conditioned by dangers, restrictions on the exercise of the constitutional rights and freedoms of the individual and the citizen and the rights and legal interests of legal entities, specifying the term of these restrictions (Art. 1 of the Law on the Legal Regime of Emergency).

Національна меншина – група громадян України, які не є українцями за національністю і виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою. При встановленні належності до національної меншини головним в сучасних умовах є усвідомлення людиною себе як такої особи, яка

належить до певної національної меншини. Тобто особа має право сама, без будь-якого зовнішнього тиску і документального оформлення визначати свою належність до тієї чи іншої національної меншини. Законодавство України визнає за громадянами, які належать до національних меншин, такі права: вільно обирати та відновлювати національність; на національне прізвище, ім'я та по батькові; на збереження життєвого середовища у місцях їх історичного й сучасного розселення; на створення національних громадських об'єднань; на користування і навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства; на розвиток національних культурних традицій; на використання національної символіки; на відзначення національних свят; на сповідування своєї релігії; на задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації; на створення національних культурних і навчальних закладів; обиратися або призначатися на рівних засадах на будь-які посади; вільно встановлювати і підтримувати зв'язки з особами своєї національності та їх об'єднаннями за межами України; на будь-яку іншу діяльність, що не суперечить законодавству (ст. 3 ЗУ «Про національні меншини в Україні»).

National minority is a group of citizens of Ukraine who are not Ukrainians by nationality and who demonstrate a sense of national self-awareness and community. In establishing nationality, the main issue in modern conditions is a person's awareness of belonging to a particular national minority. That is, a person has the right to determine, without any external pressure and documentation, his or her belonging to a particular national minority. The legislation of Ukraine recognizes the following rights of national minorities: freedom to choose and restore nationality; the right for a national name, surname and patronymic; to preserve the living environment in places of their historical and present settlement; to establish national public associations; for using and learning in the mother tongue or the study of the mother language at state and communal educational establishments or through national cultural societies; the development of national cultural traditions; the use of national symbols; to celebrate national holidays; to profess their religion; to satisfy the needs in literature, art, the media; to establish national cultural and educational institutions; be elected or appointed on an equal basis to any position; freely establish and maintain contacts with persons of their nationality and their associations outside Ukraine; for any other activity that is not contrary to the law (Article 3 of the Law on National Minorities in Ukraine).

Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини,

протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави; протидії злочинності; допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги (ст. 1, 2 ЗУ «Про Національну поліцію»).

The National Police of Ukraine is the central executive body that serves the public by ensuring the protection of human rights and freedoms, combating crime, maintaining public safety and order. The tasks of the police are to provide police services in the areas of: ensuring public safety and order; protection of human rights and freedoms, interests of society and the state; combating crime; assistance to persons who, for personal, economic, social or emergency reasons, require such assistance (Article 1, 2 of the Law on the National Police).

Недійсність шлюбу – форма відмови держави від визнання укладеного шлюбу як юридично значущого акту, виражена в рішенні суду, винесеному в порядку цивільного судочинства у зв'язку з порушенням встановлених законом умов укладення шлюбу. Сімейний кодекс України містить вичерпний перелік обставин, які слугують підставами для визнання шлюбу недійсним. Їх аналіз дозволяє дійти висновку, що недійсним визнається шлюб, зареєстрований в державному органі реєстрації актів цивільного стану за відсутності хоча б однієї з позитивних умов його укладення, або, навпаки, за наявності хоча б однієї з негативних умов укладення шлюбу. Тож до підстав визнання шлюбу недійсним належать: порушення умов укладення шлюбу, передбачених статтями 22, 24–26 СК України; наявність при укладенні шлюбу обставин, що перешкоджають його реєстрації; реєстрація фіктивного шлюбу. Залежно від того, які вимоги закону були порушені при укладенні шлюбу, недійсні шлюби поділяються на три різновиди: абсолютно недійсні (ст. 39 СК України); такі, які суд зобов'язаний визнати недійсними (ст. 40 СК України); такі, які суд може визнати недійсними (ст. 41 СК України). Правові наслідки недійсності шлюбу поділяються на загальні та особливі (ст. 45, 46 СК). Недійсний шлюб не слід ототожнювати з припиненим шлюбом. Припинений шлюб припиняється на майбутнє, а при недійсному шлюбі вважається, що його не було і в минулому. (Борисова В.І.)

The invalidity of a marriage is a form of a state's refusal to recognize a marriage as a legally significant act, expressed in a court decision issued in civil proceedings in connection with a violation of statutory conditions of marriage. The Family Code of Ukraine contains a comprehensive list of circumstances that serve as grounds for

declaring a marriage invalid. Their analysis makes it possible to conclude that a marriage registered in a state body of civil registration is invalidated in the absence of at least one of the positive conditions of marriage, or, conversely, in the presence of at least one of the negative conditions of marriage. Therefore, the grounds for declaring a marriage invalid include: violation of the conditions of marriage stipulated by Articles 22, 24–26 of the Criminal Code of Ukraine; the presence in the marriage of circumstances that prevent its registration; registration of a dummy marriage. Depending on requirements of the law that were violated during the marriage, invalid marriages are divided into three types: absolutely invalid (Article 39 of the Criminal Code of Ukraine); those which the court is obliged to declare invalid (Article 40 of the Criminal Code of Ukraine); those which the court may declare invalid (Article 41 of the Criminal Code of Ukraine). The legal consequences of marriage invalidity are divided into general and specific (Art. 45, 46 CC). An invalid marriage should not be equated to a terminated marriage. Marriage is terminated for the future, and in the case of an invalid marriage it is considered that it did not exist in the past.

Необхідна оборона – дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди (вбивства чи тяжкого тілесного ушкодження), яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Кожна особа має право на необхідну оборону незалежно від можливості уникнути суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади. Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає (ст. 36 КК України).

Necessary defense are actions taken to protect the guaranteed by law rights and interests of the protecting person or other person, as well as the public interests and the interests of the state against publicly dangerous encroachment by causing harm to the assailing person necessary and sufficient in the circumstances of immediate deterrence or cessation of the encroachment, if the limits of the necessary defense

were not exceeded. Exceeding the limits of necessary defense is the intentional infliction of aggravated damage to the assailant (murder or grievous bodily damage), which clearly does not correspond to the danger of the encroachment or protection situation. Everyone has the right to the necessary defense, regardless of whether he or she is able to avoid a dangerous social attack or to seek the assistance of other persons or authorities. It does not exceed the limits of necessary defense and does not result in criminal liability for the use of weapons or any other means or objects to protect against an attack by an armed person or an attack by a group of persons, as well as to prevent unlawful violent invasion of a house or other premises, regardless of the severity of the damage, which is caused to the infringer (Article 36 of the Criminal Code of Ukraine).

Необхідна оборона – дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищалась, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

Necessary defense are actions taken to protect the rights and interests of a protected person or other person, as well as public and state interests from public encroachment by causing damage to the assailant, the said damage being necessary and sufficient in the circumstances for immediate preventing or terminating the encroachment if the required defense is not exceeded.

Неосудність – стан особи під час вчинення передбаченого КК України суспільно небезпечного діяння, коли вона не може усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки. Така особа не підлягає кримінальній відповідальності. За рішенням суду до неї можуть бути застосовані примусові заходи медичного характеру (ст. 19 КК України).

Insanity is the state of a person who has committed a socially dangerous act provided for by the Criminal Code of Ukraine, when he/she is unable to realize or control their actions (inactivity) due to chronic mental illness, temporary mental activity disorder, dementia or other morbid state of mind. Such a person is not criminally liable. By a court decision, compulsory measures of a medical nature may be applied to them (Article 19 of the Criminal Code of Ukraine).

Неустойка – визначена законами або договором грошова сума, яку боржник зобов'язаний сплатити кредиторіві в разі невиконання або неналежного

виконання зобов'язань, зокрема в разі прострочення виконання. Виступає одним із засобів забезпечення виконання зобов'язань за цивільним законодавством. Неустойкою може забезпечуватися лише дійсна вимога. Угода про неустойку має бути укладена в письмовій формі незалежно від форми основного зобов'язання.

Penalty is defined by law or contract amount of money that the debtor is obliged to pay to the creditor in case of default or improper performance of obligations, including delay. It is one of the means of enforcing obligations under civil law. Only a valid requirement can be provided with a penalty. The penalty agreement must be in writing regardless of the form of the underlying obligation.

Нікчемний правочин – окремий випадок недійсності правочину. Відповідно до ст. 215 ЦК, нікчемний правочин – це такий, недійсність якого встановлена законом і не вимагає її судового визнання.

A void transaction is a special case of an invalid transaction. According to Art. 215 of the Civil Code, a void transaction is one whose invalidity is established by law and does not require judicial recognition.

Нормативно-правовий акт – офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженими суб'єктами нормотворчості, який встановлює, змінює чи скасовує норми права. Нормативно-правовий акт характеризується такими ознаками: приймається уповноваженим суб'єктом нормотворчості в межах його компетенції; є чітко структурованим, поділений, зокрема, на глави, розділи, статті, частини, пункти; має письмову форму та оприлюднюється в офіційних виданнях; розробляється і приймається з додержанням нормотворчої процедури; може бути змінений відповідно до потреб соціальної практики; входить до складу системи законодавства; приймається для правового регулювання у певній сфері суспільних відносин; є обов'язковим до виконання і забезпечується санкціями в разі його порушення; має певну юридичну силу і входить до ієрархічної системи нормативно-правових актів. Серед нормативно-правових актів нашої держави найвищу юридичну силу має Конституція України, яка є Основним Законом. Більш низький щабель в ієрархії нормативно-правових актів займають закони. Ще меншу юридичну силу мають підзаконні нормативно-правові акти, зокрема, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Нормативно-правові акти домінують в системі джерел права в країнах романо-германської правової сім'ї. В Україні нормативно-правовий акт належить до первинних і обов'язкових джерел права. (Богачова Л.Л.)

Legal act is an official written document adopted by authorized entities of law-making that establishes, changes or repeals the rules of law. A legal act is characterized by the following features: it is accepted by an authorized subject of rulemaking within its competence; is clearly structured, divided, in particular, into chapters, sections, articles, sections, paragraphs; has written form and is published in official editions; is developed and adopted in accordance with the rulemaking procedure; can be modified according to the needs of social practice; is part of the system of legislation; accepted for legal regulation in a certain area of public relations; is binding and enforceable in the event of a violation; has some legal force and is included in the hierarchical system of normative legal acts. Among the normative legal acts of our state, the Constitution of Ukraine, which is the Basic Law, has the highest legal force. The lower stage in the hierarchy of regulatory acts is occupied by laws. By-laws, including decrees of the President of Ukraine, resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, orders of ministries and other central executive bodies, have even less legal force. Legal acts dominate the system of sources of law in the countries of the Romano-German legal family. In Ukraine, a legal act belongs to the primary and obligatory sources of law.

Нормативно-правовий договір – двостороння або багатостороння угода, яка встановлює, змінює чи скасовує норми права. Нормативно-правовий договір слід відрізнити від договорів індивідуально-правового характеру, зокрема, шлюбного, господарського, трудового, цивільно-правового. На відміну від індивідуально-правового договору нормативно-правовий договір містить загальні правила поведінки і не має персоніфікованого характеру. Нормативно-правовий договір має такі основні ознаки: встановлює, змінює або скасовує норми права; є результатом узгодженої волі сторін; має певну юридичну силу, яка залежить від правового статусу суб'єктів, які його укладають; набуває чинності за встановленою процедурою (ратифікація, колективні переговори, затвердження, узгодження тощо); його виконання гарантується державою. За сферою дії виокремлюють міжнародні та внутрішньодержавні нормативно-правові договори. Прикладом міжнародного договору є Конвенція про права дитини. До внутрішньодержавних нормативно-правових договорів відносять, зокрема, колективні договори і угоди в сфері трудового права. В Україні нормативно-правові договори відносять до обов'язкових і первинних джерел права. (Богацова Л.Л.)

A legal agreement is a bilateral or multilateral agreement that establishes, alters, or repeals legal rules. A legal agreement should be distinguished from a contract of individual nature, in particular, marriage, business, labor, civil law.

Unlike an individual legal contract, a legal agreement contains general rules of conduct and is not personalized. The legal agreement has the following basic features: establishes, changes or abolishes legal norms; is the result of the agreed will of the parties; has some legal force, which depends on the legal status of the entities that make it; enters into force according to the established procedure (ratification, collective bargaining, approval, approval, etc.); its implementation is guaranteed by the state. The scope of action distinguishes between international and domestic regulatory treaties. An example of an international treaty is the Convention on the Rights of the Child. Domestic regulatory agreements include, in particular, collective agreements and agreements in the field of labor law. In Ukraine, regulatory agreements are referred to as obligatory and primary sources of law.

Ненормований робочий день – особливий режим робочого часу, який встановлюється для певної категорії працівників, у випадках неможливості нормування трудового процесу.

Non-regulated working day is a special mode of working hours, which is set for a certain category of workers, in cases where the normalization of the work process is impossible.

Норма права – це загальнообов'язкове, формально виражене правило поведінки, встановлене або санкціоноване державою як регулятор суспільних відносин, що забезпечується всіма заходами державного впливу.

The rule of law is a compulsory, formally expressed rule of conduct established or sanctioned by the state as a regulator of public relations, which is enforced by all means of state influence.

Нормативно-правовий акт – офіційний акт волевиявлення (рішення) уповноважених суб'єктів права, що встановлює (змінює, скасовує) правові норми з метою регулювання суспільних відносин.

Legal act is official act of the will (decision) of authorized subjects of law, which establishes (changes, abolishes) legal norms in order to regulate social relations.

Нормативно-правовий договір – спільний акт-документ, що містить нові норми права, які встановлюються за взаємною домовленістю між правотворчими суб'єктами (результат двосторонньої або багатосторонньої угоди) із метою врегулювання певної життєвої ситуації, і забезпечується державою.

Legal agreement is a joint act containing new rules of law that are established by mutual agreement between law-makers (the result of a bilateral or multilateral agreement) to regulate a certain life situation, and is enforced by the state.

О

Об'єкт інформаційної діяльності – інженерно-технічна споруда (приміщення) з визначеною контрольованою зоною, де здійснюється діяльність, пов'язана з інформацією, що підлягає технічному захисту.

An information activity object is an engineering construction (premises) with a defined controlled area where activities related to the information to be technically protected are carried out.

Об'єкти інформаційних відносин – документована або публічно оголошувана інформація про події та явища в галузі політики, економіки, культури, охорони здоров'я, а також у соціальній, екологічній, міжнародній та інших сферах.

Objects of information relations is the documented or publicly announced information on events and phenomena in the field of politics, economy, culture, health care, as well as in social, environmental, international and other spheres.

Об'єктивно неправомірне діяння – безневинне, неправомірне, соціально шкідливе діяння (дія або бездіяльність) фізичної чи юридичної особи, яке лише у виняткових випадках тягне за собою юридичну відповідальність. На відміну від правопорушення в об'єктивно неправомірному діянні відсутній суб'єктивний елемент – вина. Таке діяння є подібним правопорушенню лише з зовнішнього боку. Прикладами об'єктивно неправомірного діяння є юридичний казус (випадок), дії неосудної або малолітньої особи, діяння в умовах форс-мажорних обставин. Об'єктивно неправомірне діяння слід відрізняти не тільки від правопорушення, а й від правомірного діяння особи, яка заподіює шкоду, зокрема, в стані необхідної оборони. Ознаки об'єктивно неправомірного діяння: є видом неправомірної поведінки та суперечить нормам права; порушує права та законні інтереси інших осіб; заподіює шкоду суспільним благам, зокрема, власності, здоров'ю чи особистим немайновим благам; з суб'єктивної сторони характеризується відсутністю вини; викликає різноманітні юридичні наслідки. Схарактеризуємо ці наслідки. По-перше, об'єктивно неправомірне діяння може породжувати юридичну відповідальність особи, яка його вчинила. Таке трапляється у виключних випадках, прямо передбачених законом. Йдеться, зокрема, про заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки або органами державної влади. Притягнення до юридичної відповідальності у таких випадках має на меті не покарання особи за об'єктивно неправомірне діяння, а відновлення порушених цим діянням прав інших осіб. По-друге, об'єктивно неправомірне діяння може тягнути юридичну відповідальність інших осіб. Приміром, при заподіянні шкоди малолітньою особою до цивільно-правової відповідальності притягується не вона, а її батьки, усиновителі або опікуни. По-

третє, об'єктивно неправомірне діяння може призвести до застосування до особи примусових заходів виховного або медичного характеру, які не є формою реалізації юридичної відповідальності. По-четверте, об'єктивно неправомірне діяння може не тягти за собою ні юридичної відповідальності, ні застосування до особи примусових заходів виховного чи медичного характеру. Ідеться про юридичний казус (випадок). (Олейников С.М.)

Objectively unlawful act is an innocent, unlawful, socially harmful act (act or omission) of a natural or legal person, which in exceptional cases entails legal liability. Unlike an offense, objective misconduct does not include a subjective element – guilt. Such an act is like an offense only from the outside. Examples of objectively unlawful acts are a legal precedent (a case), or actions of a reckless or juvenile person, acts in force majeure circumstances. Objectively unlawful acts should be distinguished not only from the offense but also from the lawful act of a person causing damage, in particular in the state of necessary defense. Signs of objective misconduct: it is a type of misconduct and is contrary to the rules of law; violates the rights and legitimate interests of others; harms public goods, including property, health or personal property; on the subjective side is characterized by a lack of guilt; causes a variety of legal consequences. Let us characterize these consequences. First, objective misconduct can give rise to legal liability of the person who committed it. This happens in exceptional cases expressly provided by law. These include, in particular, damage caused by a source of high risk or by public authorities. Legal liability in such cases is not intended to punish a person for objective misconduct, but to restore the rights of others violated by that act. Second, objective misconduct can hold others liable. For example, when damage is caused by a minor, it is not he/she, but his or her parents, adoptive parents or guardians who are brought to civil liability. Third, objective misconduct can lead to coercive or medical measures that are not a form of legal liability for a person. Fourth, an objectively unlawful act may not entail legal liability or the application of compulsory educational or medical measures to the individual. It is a legal precedent (a case).

Обмежена матеріальна відповідальність – обов'язок працівника відшкодувати шкоду, яку він завдав роботодавцю, в розмірі прямої дійсної шкоди, але не більше свого середньомісячного заробітку.

Limited material liability is the obligation of the employee to indemnify the damage caused to the employer by the amount of direct actual damage, but not exceeding his or her average monthly earnings.

Обов'язковий примірник документів – примірник різних видів тиражованих документів, який передає його виробник на безоплатній або платній основі

юридичним особам, визначеним Законом України «Про обов'язковий примірник документів».

Compulsory copy of documents is a copy of various types of duplicate documents, which is transmitted by the manufacturer on a free or paid basis to legal entities defined by the Law of Ukraine «On Compulsory Copy of Documents».

Опіка та піклування над дітьми – форма захисту особистих і майнових прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Опіка встановлюється над малолітньою дитиною, яка не досягла 14 років, а піклування – над неповнолітньою дитиною у віці від 14 до 18 років (ст. 243 СК України).

Custody and guardianship of children is a form of protection of personal and property rights of orphans and children deprived of parental care. Guardianship is imposed on a minor child who is under 14 years of age, and custody is for a minor child between the ages of 14 and 18 (Article 243 of the Family Code of Ukraine).

Опіка, піклування – влаштування дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ї громадян України, які перебувають переважно в сімейних, родинних відносинах із цими дітьми з метою їх виховання, освіти, розвитку, захисту їх прав та інтересів (глава 19 Сімейного кодексу України). Згідно з Цивільним кодексом України (ст. 58, 59, 63), опіка встановлюється над малолітніми особами (неповнолітні до 14 років), які є сиротами або позбавленні батьківського піклування, та фізичними особами які визнані недієздатними.

Custody, guardianship is placement of orphans and children deprived of parental care in a family of Ukrainian citizens who are predominantly in family relationships with these children for the purpose of their upbringing, education, development, protection of their rights and interests (Chapter 19 Family Code of Ukraine). According to the Civil Code of Ukraine (Articles 58, 59, 63), guardianship is imposed on minors (minors under 14) who are orphans or deprived of parental care, and individuals who are declared incapacitated.

Оплата праці – встановлена угодою сторін (не нижче державного мінімуму), і передбачена колективним договором, угодою, систематична винагорода працівника за виконання роботи, відповідно до трудового договору.

Work remuneration – established by the agreement of the parties (not lower than the state minimum), and stipulated by the collective agreement, contract, systematic remuneration of the employee for the performance of work, in accordance with the employment contract.

Оплатне вилучення предмета – полягає в примусовому вилученні предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного

правопорушення, за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмету. Порядок застосування оплатного вилучення і види предметів, які підлягають вилученню, встановлюються Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 28) та іншими законами України.

Paid removal of an object is the forced seizure of the object by court decision and subsequent selling it followed by transfer of the proceeds to the former owner with the deduction of the costs of selling the seized object. The procedure for paid removal and the kinds of objects that can be thus removed are stipulated by the Code of Ukraine on Administrative Offences (Art. 28), and other laws of Ukraine.

Опублікування твору, фонограми, відеограми – випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав виготовлених поліграфічними, електронними чи іншими способами примірників твору, фонограми, відеограми у кількості, здатній задовольнити, з урахуванням характеру твору, фонограми чи відеограми, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, побутового чи комерційного прокату, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами. Опублікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми;

Publication of a work, phonograms, videograms is release in circulation with the consent of the author or other copyright subject and (or) related rights of copies, phonograms, videograms produced by printing, digital, or any other means in a quantity, capable of satisfying, taking into account the nature of the work, phonograms or videograms, the reasonable needs of the public, through their sale, leasing, domestic or industrial rental, and providing access to them through electronic information systems in such a way that any person can obtain it from any place and at any time of their choice, or transfer of ownership or possession of them in other ways. Publication of a work, phonogram, videogram is also considered as depositing of a manuscript of a work, phonogram, videogram in a repository (depository) with open access and the possibility of obtaining in it a copy (reproduction) of a work, phonogram, videogram.

Орган держави (державний орган) – організаційно і структурно уособлена частина державного механізму, яка в установленому законодавством порядку

наділена державно-владними повноваженнями, правовими і матеріально-фінансовими ресурсами для реалізації функцій і завдань держави. Орган держави має такі основні ознаки: наявність владних повноважень (головна ознака); організований колектив людей, об'єднаних метою і родом діяльності, або одна людина; утворюється і діє в установленому державою порядку; уповноважений виконувати завдання і функції держави; має свою компетенцію, тобто чітко визначене коло повноважень; є частиною механізму держави і державного апарату; має внутрішню структуру, яка включає в себе підрозділи – відділи, управління, департаменти тощо. Органи держави України можна класифікувати за різними критеріями. Так, за способом формування їх поділяють на первинні і вторинні. Первинні органи держави обираються безпосередньо виборцями, приміром, Верховна Рада України. Вторинні органи, наприклад, Кабінет Міністрів України, створюються первинними органами, які наділяють їх владними повноваженнями. За обсягом владних повноважень органи держави поділяються на вищі і місцеві, зокрема, Президент України і відповідно місцева державна адміністрація. За широтою компетенції виокремлюють органи загальної і спеціальної компетенції, приміром, Кабінет Міністрів України і відповідно Міністерство юстиції України. За видами діяльності державні органи поділяють на законодавчі, виконавчі, судові та контрольні-наглядові. Останні не належать до трьох класичних гілок влади, приміром, Президент України або прокуратура. Залежно від кількості осіб, що працюють в органі держави, виокремлюють колективні утворення і одноособові органи, наприклад, Верховна Рада України і відповідно Президент України. За способом прийняття рішень державні органи поділяють на колегіальні та єдиноначальні, зокрема, Кабінет Міністрів України і відповідно місцева державна адміністрація. (Журавський В.С.)

State power body is organizationally and structurally distinctive part of the state mechanism, which in accordance with the procedure established by legislation is endowed with state-power powers, legal, material and financial resources to carry out the functions and tasks of the state. The authority of the state has the following basic features: the presence of power (the main feature); organized group of people, united by purpose and type of activity, or one person; is formed and operates in the order established by the state; authorized to perform the tasks and functions of the state; has competence, that is, a clearly defined range of powers; is part of the mechanism of the state and the state apparatus; has an internal structure that includes units - departments, administrations, offices, etc. The authorities of the State of Ukraine can be classified by different criteria. Thus, according to the method of formation, they

are divided into primary and secondary. The primary bodies of the state are directly elected by voters, for example, the Verkhovna Rada of Ukraine. Secondary bodies, such as the Cabinet of Ministers of Ukraine, are created by the primary bodies that confer their powers on them. In terms of power, state bodies are divided into higher and local authorities, in particular, the President of Ukraine and, accordingly, the local state administration. The breadth of competence is distinguished by the bodies of general and special competence, for example, the Cabinet of Ministers of Ukraine and, accordingly, the Ministry of Justice of Ukraine. By type of activity, state bodies are divided into legislative, executive, judicial, as well as control-and-supervisory bodies. The latter do not belong to the three classic branches of power, for example, the President of Ukraine or the prosecutor's office. Depending on the number of persons working in the organ of the state, collective formations and single bodies are distinguished, for example, the Verkhovna Rada of Ukraine and, accordingly, the President of Ukraine. According to the method of decision-making, the state bodies are divided into collegial and sole, in particular, the Cabinet of Ministers of Ukraine and, accordingly, the local state administration.

Організатори гастрольних заходів – суб'єкти господарювання, що займаються організацією гастрольних заходів на території України і статутними документами яких передбачено таку діяльність.

Tour operators of touring events are business entities engaged in the organization of tour events in the territory of Ukraine and whose statutory documents provide for such activities.

Організація ефірного мовлення – телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення (як власного виробництва, так і виробництва інших організацій) шляхом передачі в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо) у будь-якому частотному діапазоні (у тому числі й з використанням супутників).

Broadcasting organization is broadcasting organization that broadcasts publicly radio and television programs (produced by themselves as well as by other organizations) by broadcasting via radio waves (as well as laser beams, gamma rays, etc.), in any frequency range (including using satellites).

Організація кабельного мовлення – телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення (як власного виробництва, так і виробництва інших організацій) шляхом передачі на віддаль сигналу за допомогою того чи іншого виду наземного, підземного чи підводного кабелю (провідникового, оптоволоконного чи іншого виду).

Cable broadcasting organization is a television and radio organization that publicly broadcasts radio and television programs (both of its own production and that by other organizations) by transmitting a signal to a distance by means of a particular type of terrestrial, underground or submarine cable (conductor, fiber optic, or of another type).

Організація колективного управління (організація колективного управління майновими правами) – організація, що управляє на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і не має на меті одержання прибутку.

Organization of collective management (organization of collective management of property rights) is an organization that manages on a collective basis the property rights of the subjects of copyright and (or) related rights and does not aim to make a profit.

Організація мовлення – організація ефірного мовлення чи організація кабельного мовлення.

Broadcasting is creating broadcast or cable broadcasting management.

Особа, яка потребує додаткового захисту – особа, яка не є біженцем, але потребує захисту, оскільки змушена була прибути в Україну або залишитися в Україні внаслідок загрози її життю, безпеці чи свободі в країні походження через побоювання застосування щодо неї смертної кари або виконання вироку про смертну кару чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання або загальнопоширеного насильства в ситуаціях міжнародного або внутрішнього збройного конфлікту чи систематичного порушення прав людини і не може чи не бажає повернутися до такої країни внаслідок зазначених побоювань (ст. 1 ЗУ «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»).

A person in need of additional protection is a person who is not a refugee but in need of protection due to their having been forced to come to Ukraine or stay in Ukraine because of the threat to their life, safety or freedom in the country of origin because of fears of the death penalty or execution of the death sentence, capital punishment or torture, inhuman or degrading treatment or punishment or widespread violence in situations of international or internal armed conflict or systematic violation of human rights, unwilling to return to that country because of these fears (Art. 1 Law of Ukraine «On refugees and persons in need of additional or temporary protection»).

Особи, які потребують тимчасового захисту – іноземці та особи без громадянства, які масово вимушені шукати захисту в Україні внаслідок

зовнішньої агресії, іноземної окупації, громадянської війни, зіткнень на етнічній основі, природних чи техногенних катастроф або інших подій, що порушують громадський порядок у певній частині або на всій території країни походження (ст. 1 ЗУ «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»).

Persons in need of temporary protection are foreigners and stateless persons who are massively forced to seek protection in Ukraine as a result of external aggression, foreign occupation, civil war, ethnic clashes, natural or man-made disasters, or other disturbing social events in some localities or throughout the country of origin (Article 1 of the Law on Refugees and Persons in Need of Additional or Temporary Protection).

Особисті немайнові права подружжя – права, що є найбільш важливими, які доцільно закріплювати за допомогою норм сімейного права. Це право на: материнство та батьківство; повагу до своєї індивідуальності; фізичний та духовний розвиток; зміну прізвища; розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї; свободу та особисту недоторканність (ст. 49–54, 56 СК України).

Personal non-property rights of spouses are the most important rights that should be enshrined by the rules of family law. This right is: maternity and paternity; respect for one's personality; physical and spiritual development; change of surname; distribution of responsibilities and joint resolution of family life issues; freedom and personal inviolability (Articles 49–54, 56 Family Code).

Оспорюваний правочин – якщо недійсність правочину прямо не встановлено законом, але одна з сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, установлених законом, такий правочин може бути визнаний недійсним.

Challenged transaction is a situation where in the invalidity of the transaction is not expressly established by law, but one party or another interested person denies its validity on the grounds established by law, in which case such transaction may be declared invalid.

Оферта – пропозиція укласти договір, адресована одній або кільком конкретним особам з обов'язковим переліком усіх умов. Оферта зв'язує особу, що її направила, з адресатом з моменту її отримання останнім. Якщо повідомлення про відкликання оферти надійшло раніше або одночасно з самою офертою, вона вважається не отриманою. Якщо оферта отримана адресатом, вона не може бути відкликаною протягом строку, встановленого для її акцепту, якщо інше не обумовлене в самій оферті або не впливає із сутності пропозиції

чи обставинки, в якій вона була зроблена. Публічна оферта – пропозиція, яка містить істотні умови договору і з якої вбачається воля особи, що заявила таку пропозицію, укласти договір на зазначених умовах з будь-ким, хто відгукнеться.

An offer is a proposal to enter into a contract addressed to one or more specific persons, with a mandatory list of all conditions. The offer connects the person who sent it to the addressee from the moment it was received. If the notice of withdrawal of the offer has been received earlier or simultaneously with the offer itself, it shall be deemed as not received. If the offer is received by the addressee, it cannot be withdrawn within the period set for its acceptance, unless otherwise stated in the offer itself or following from the essence of the offer or the situation in which it was made. Public offer is an offer that contains the essential terms of the contract, and which shows the will of the person who made such offer to conclude the contract on the specified terms with anyone who responds.

Охорона державної таємниці – комплекс організаційно-правових, інженерно-технічних, криптографічних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на запобігання розголошенню секретної інформації та втратам її матеріальних носіїв.

Protection of state secrets is a complex of organizational-legal, engineering-technical, cryptographic and operative-search measures aimed at preventing a disclosure of classified information and the loss of its material carriers.

Охорона праці – система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Labor protection is a system of legal, socio-economic, organizational-technical, sanitary-hygienic and treatment-and-prophylactic measures and means aimed at preserving life, health and efficiency of a person in the course of work.

Охоронний документ – патент (деклараційний патент) на винахід, деклараційний патент на корисну модель, патент на промисловий зразок, свідоцтво на знак для товарів і послуг, свідоцтво про державну реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми, свідоцтво про реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товарів.

Security Document – Patent (Declaration Patent) for Invention, Declaration Patent for Utility Model, Patent for Industrial Design, Certificate of Mark for Goods and Services, Certificate of State Registration of Integrated Circuit Topography, Certificate of Registration of the Right to Use Qualified Designation of Origin of Goods.

П

Пеня – неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Penalty is a type of punishment used for breach of payment in civil and financial matters.

Передача секретної інформації – доведення до іноземної сторони секретної інформації у будь-якому вигляді (тексти, знаки, символи, образи, сигнали, технічні рішення, процеси тощо) шляхом передачі, пересилання, ознайомлення тощо.

Transfer of classified information is delivery of classified information to any foreign party in any form (texts, signs, symbols, images, signals, technical solutions, processes, etc.) by transfer, forwarding, familiarization, etc.

Переміщення – доручення працівникові в межах його спеціальності, кваліфікації або посади, обумовлених трудовим договором, роботи на іншому робочому місці або в іншому структурному підрозділі, розташованому в тій же місцевості, або доручення працівникові роботи на іншому механізмі або агрегаті на тому ж підприємстві.

Relocation is an assignment to an employee within his/her specialty, qualification or position, stipulated by an employment contract, to work at another workplace or in another structural subdivision located in the same locality, or assignment for an employee to work with another mechanism or unit at the same enterprise.

Періодичне видання – серійне видання, що виходить через визначені проміжки часу з постійним для кожного року числом номерів (випусків), без повторів у змісті, однотипно оформленими, нумерованими і/або датованими випусками, під одним і тим самим заголовком.

A periodical is a serial edition that is published at regular intervals with a constant number of issues (editions) for each year, without repetitions in content, with uniformly designed, numbered and/or dated issues under the same heading.

Письмова вимога – лист відповідного спеціального підрозділу по боротьбі з організованою злочинністю з вимогою щодо надання інформації і документів про операції, рахунки, вклади фізичних і юридичних осіб із зазначенням законних підстав для цієї вимоги за підписом керівника або особи, яка його заміщає, в установленому порядку, на фірмовому бланку та зареєстрований належним чином.

Written request is a letter from the relevant special unit on combating organized crime with a request for providing information and documents on transactions,

accounts, deposits of individuals and legal entities, indicating the legal grounds for this request, signed by the manager or the person who replaces him or her, in the prescribed manner, on a letterhead and registered properly.

Підзаконний акт – нормативний акт, виданий на основі закону, відповідно до закону і спрямований на його виконання шляхом конкретизації законодавчих приписів або встановлення первинних норм.

By-law act is an act issued in accordance with the law, on the basis of the law, to specify legislative orders and their interpretation or to establish primary rules.

Підприємницькі товариства – це товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками. Вони можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство, командне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи (ст. 84 ЦК).

Entrepreneurial companies are companies that carry on business for the purpose of profit and its subsequent distribution among participants. They can be formed only as commercial companies (full partnership, command company, limited or additional liability company, joint stock company), or production cooperatives (Art.84 of the Civil Code).

Підстави виникнення трудових правовідносин – передбачені нормами права юридичні факти: правомірні, усвідомлені дії роботодавця і фізичної особи, яка влаштовується на роботу, що виражають їх вільне волевиявлення і спрямовані на встановлення трудових правовідносин між ними.

Grounds for the emergence of labor relations are legal facts provisioned by norms of law: legitimate, agreed-upon, conscious actions of the employer and the natural person who is getting a job, expressing their free will and aimed at establishing labor relations between them.

Піклування – встановлюється над неповнолітніми особами, які не досягли 14-ти років, які є сиротами або позбавленні батьківського піклування, та фізичними особами, цивільна дієздатність яких обмежена.

Guardianship is imposed on minors under the age of 14 who are orphaned or deprived of parental care, and individuals with a civil disability.

Податкові пільги – переваги, що надаються окремим платникам податків, включаючи можливість не сплачувати податок або сплачувати його у меншому розмірі. Норми законодавства, що визначають підстави, порядок і умови застосування пільг із податків і зборів, не можуть набувати індивідуального характеру.

Tax benefits are the advantages granted to individual taxpayers, including the ability not to pay tax or pay lesser taxes. The norms of legislation that determine the grounds, procedure and conditions for applying tax and levy privileges cannot be individual.

Позбавлення спеціального права – основне адміністративне стягнення, яке накладається на громадян у разі грубого або систематичного порушення порядку користування цим правом. У межах адміністративного законодавства громадяни можуть бути позбавлені права керування транспортними засобами або права полювання на певний строк, це є однією з відмінностей цього стягнення від аналогічного виду кримінального покарання.

Deprivation of a special right is a basic administrative penalty imposed on citizens in case of gross or systematic violation of the procedure for exercising this right. Under administrative law, citizens may be deprived of the right to drive and to hunt, which is one of the differences between this penalty and a similar type of criminal punishment.

Попередження – найбільш м'який вид адміністративного покарання, що застосовується за вчинення незначних правопорушень, а також для осіб, що вперше вчинили проступок.

A warning is the softest type of administrative punishment for minor offenses, as well as for first-time offenders.

Посада – службове становище працівника, обумовлене колом його прав і обов'язків і характером відповідальності.

Position is an employee's employment circumstances, determined by the range of his or her rights and duties and the nature of responsibility.

Постанова – один із видів підзаконних нормативно-правових актів, що ухвалюється органом виконавчої влади.

A resolution is one of the types of by-laws, adopted by an executive body.

Поширення інформації – розповсюдження, обнародування, реалізація у встановленому законом порядку документованої або публічно оголошеної інформації.

Dissemination of information is spreading, publishing, disclosure, implementation in the manner prescribed by law of documented or publicly announced information.

Право власності на інформацію – врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження інформацією.

The right of ownership of information is regulated by law public relations regarding possession, use and disposal of information.

Право на інформацію (суб'єктивне) – гарантована державою можливість фізичних, юридичних осіб і держави (державних органів) одержувати, використовувати, поширювати та зберігати відомості, необхідні їм для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій, що не порушує права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

The right to information (subjective) is a guaranteed by the state ability of individuals, legal entities and the state (state bodies) to obtain, use, disseminate and store information they need to exercise their rights, freedoms and legitimate interests, to perform tasks and functions that do not violate the rights, freedoms and legitimate interests of other citizens, rights and interests of legal persons.

Право як юридичне явище – це система формально визначених норм (правил поведінки) і принципів, установлених або визначених державою як регулятори суспільних відносин, що забезпечується всіма заходами легального державного впливу або ж примусу.

The law as a legal phenomenon is a system of formally defined norms (rules of conduct) and principles established or defined by the state as regulators of social relations, which is enforced by all measures of legal state influence or coercion.

Правова інформатика – наукова галузь, що вивчає закономірності інформаційних процесів, проблем створення, впровадження й ефективного функціонування комп'ютеризованих систем правової інформації і вироблення управлінських рішень, інакше кажучи – це галузь дослідження проблем системної інформатизації законотворчої, нормотворчої, правозастосовної, правоохоронної, судової та правоосвітньої діяльності.

Legal digitalization is a scientific field that studies the regularities of information processes, problems of forming, implementing and effective operation of computerized systems of legal information and management decisions, in other words, it is an area of research of systematic informatization problems of lawmaking, rulemaking, law enforcement, law protection, judicial, and legal education activities.

Правова інформація – сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо.

Legal information is a set of documented or publicly announced information about law, its system, sources, implementation, legal facts, legal relations, law and order, offenses and combating them and their prevention, etc.

Правова система – це комплекс взаємозалежних і узгоджених юридичних засобів, призначених для регулювання суспільних відносин, а також юридичних явищ, що виникають внаслідок такого регулювання.

The legal system is a complex of interdependent and coherent legal means intended to regulate public relations and legal phenomena arising from such regulation.

Правовий прецедент – це акт-документ, що містить норми-звичаї, які санкціоновані державою і забезпечуються нею.

Legal precedent is an act-document that contains the norms and customs, which are authorized by the state and supported by it.

Правоздатність – передбачена нормами права здатність суб'єкта мати суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

Legal capacity is a stipulated by legal norms ability of a subject to have subjective rights and legal obligations.

Правотворчість – це правова форма діяльності держави за участю громадського суспільства (у передбачених законом випадках), пов'язана зі встановленням (санкціонуванням), зміною, скасуванням юридичних норм.

Law-making is a legal form of activity of the state with the participation of civil society (in cases provided by law), connected with the establishment (authorization), change, abolition of legal norms.

Правочин – дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми.

A legal contract is an action of a person to acquire, change or terminate civil rights and obligations. Legal contract can be unilateral and bilateral or multilateral.

Працевлаштування – комплекс правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права людини на працю.

Employment is a set of legal, economic and organizational measures aimed at ensuring the realization of the right of a person for work.

Предмет правового регулювання – це сукупність якісно однорідних суспільних відносин, урегульованих правовими нормами.

The subject of legal regulation is a set of qualitatively homogeneous social relations regulated by legal norms.

Примірник аудіовізуального твору, комп'ютерної програми, бази даних – копія аудіовізуального твору, комп'ютерної програми або бази даних на відповідному матеріальному носії, яка виконана безпосередньо чи опосередковано з цього аудіовізуального твору, комп'ютерної програми або бази даних і містить усі зафіксовані в аудіовізуальному творі, комп'ютерній

програмі або базі даних рухомі зображення чи їх частину (як із звуковим супроводом, так і без нього).

An instance of an audiovisual work, a computer program, a database is a copy of an audiovisual work, a computer program, or a database, on a material medium that is made directly or indirectly from that audiovisual work, a computer program, or a database, and contains all those recorded in an audiovisual work, a computer program or a database moving pictures or parts thereof (both with and without sound).

Примірник відеограми – копія відеограми на відповідному матеріальному носії, яка виконана безпосередньо чи опосередковано із цієї відеограми і містить усі зафіксовані на ній рухомі зображення чи їх частину (як із звуковим супроводом, так і без нього).

Instance of a videogame is a copy of a videogame on a suitable material medium, made directly or indirectly from that videogame and containing all or any moving image (both with and without sound).

Примірник твору – копія твору, виконана у будь-якій матеріальній формі.

A copy of a work is a duplicate of a work made in any material form.

Примірник фонограми – копія фонограми на відповідному матеріальному носії, яка виконана безпосередньо чи опосередковано із цієї фонограми і містить усі зафіксовані на ній звуки чи їх частину.

A copy of a phonogram is a duplicate of a phonogram on a suitable material medium, made directly or indirectly from that phonogram and containing all or all of the sounds recorded thereon.

Принципи права – це закріплені у праві вихідні нормативно настановчі положення, що характеризують його зміст, основи, зазначені в ньому закономірності суспільного життя.

Principles of law are enshrined in the law initial regulatory provisions that characterize its content, the basics of social lifepatterns specified in it.

Прогоул – нез'явлення на роботу чи відсутність на роботі понад три години, як підряд, так і сумарно протягом робочого дня без поважних причин.

Absenteeism is a non-attendance or absence from work for more than three hours during the working day for no good reason.

Публічна демонстрація аудіовізуального твору, відеограми – публічне одноразове чи багаторазове представлення публіці за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав у приміщенні, в якому можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, аудіовізуального твору чи зафіксованого у відеограмі виконання або будь-яких рухомих зображень.

Public demonstration of an audiovisual work, video game is a one-time or multiple public presentation with the consent of copyright and (or) related rights in the premises that may be attended by persons outside the family or close acquaintances of this family of an audiovisual work, or a performance recorded in a videogram, or any moving images.

Публічне виконання – подання за згодою суб’єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім’ї або близьких знайомих цієї сім’ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час.

Public performance is demonstration with the consent of copyright and (or) related rights of works, performances, phonograms, programs of broadcasting organizations through recitation, play, singing, dancing and other means, either directly (in live performance) or by means of any devices and processes (other than broadcast or cable) in places where persons outside the family or close friends of this family are or may be present, regardless of their being present at the same place and at the same time or at different places at different times.

Публічне виконання – подання за згодою суб’єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім’ї або близьких знайомих цієї сім’ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час.

Public performance is demonstration with the consent of copyright and (or) related rights of works, performances, phonograms, programs of broadcasting organizations through recitation, play, singing, dance and other means, either directly (in live performance) or by means of any devices and processes (other than broadcast or cable) in places where persons outside the family or close friends of this family are or may be present, regardless of their being present at the same place and at the same time or at different places and at different times.

Публічне сповіщення (доведення до загального відома) – передача за згодою суб’єктів авторського права і (або) суміжних прав в ефір за допомогою

радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на відстань за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків і (або) зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організацій мовлення тощо, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуку не можуть бути сприйняті.

Public notification is transmission by consent of copyright and (or) related subjects by radio (as well as laser beams, gamma rays, etc.), including the use of satellites, or distance transmission by means of wires or any kind of terrestrial or underground (submarine) cable (conductor, optical fiber and other types) of works, performances, any sounds and (or) images, their recordings in phonograms and videograms, programs of broadcasting organizations, etc., when specified transmission may be perceived by an unlimited number of persons in different places, the distance of which from the place of transmission is such that without the said transmission the images or sounds cannot be perceived.

Публічний показ – будь-яка демонстрація оригіналу чи примірника твору, виконання, фонограми, відеограми, передачі організації мовлення за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї чи близьких знайомих цієї сім'ї особи, яка здійснює показ, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час (публічний показ аудіовізуального твору чи відеограми означає також демонстрацію окремих кадрів аудіовізуального твору чи відеограми без дотримання їх послідовності).

Public display is any demonstration of an original or a copy of a work, performance, phonogram, videogram, transmission of the broadcasting organization with the consent of the copyright and/or related rights directly or on screen by means of a film, slide, television frame, etc. (except broadcast or cable) or through other devices or processes in places where non-family or persons who are not close acquaintance of this family are present or may be present, regardless of whether they are present in the same place at the same time or at different places and at different times (public display of an audiovisual work or a

videogram also means demonstration of individual frames of an audiovisual work or a videogram without observance of their sequence).

Патронат над дитиною – тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин (ст. 252 СК України).

Patronage of the child is temporary care, upbringing and rehabilitation of a child in the family of the patronage caregiver for the period of overcoming of difficult life circumstances by the child, his/her parents or other legal representatives (Article 252 of the Family Code of Ukraine).

Патронатний вихователь – особа, яка за участю членів сім'ї надає послуги з догляду, виховання та реабілітації дитини у своїй сім'ї (ст. 252 СК України).

Patronage caregiver is a person who, with the participation of family members, provides services for the care, upbringing and rehabilitation of a child in their family (Article 252 of the Criminal Family of Ukraine).

Підприємництво – самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Принципи підприємницької діяльності: вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибір постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону; вільний найм підприємцем працівників; комерційний розрахунок та власний комерційний ризик; вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд (ст. 42, 44 ГК України).

Entrepreneurship is an independent, initiative, systematic, risk-related economic activity carried out by business entities (entrepreneurs) in order to achieve economic and social results and profit. The principles of business activity: free choice by entrepreneur of types of business activity, independence, formation of an activity program by an entrepreneur, selection of suppliers and consumers of manufactured products, attraction of material, technical, financial and other types of resources, the use of which is not limited by law, setting prices for products and services in

accordance with the law, free hiring of workers, business calculation and own business risk, free disposal of the profit, which remains with the entrepreneur after payment of taxes, fees and other payments stipulated by law; independent carrying out by the entrepreneur of foreign economic activity, use by the entrepreneur of his/her share of foreign exchange earnings at his/her discretion (Articles 42, 44 of the Business Code of Ukraine).

Повне товариство – господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном(ст. 80 ГК України).

Full partnership is a business company, all participants of which, in accordance with the contract concluded between them, carry out business activities on behalf of the company and bear additional joint and solidary liability for the obligations of the company with all their property (Article 80 of the Civil Code of Ukraine).

Поділ державної влади – основний принцип організації і діяльності державного апарату в умовах демократичної, правової держави. Поділ влади спрямований на недопущення концентрації державної влади в руках однієї людини, групи осіб або одного органу, унеможливлення свавілля, забезпечення свободи. Інакше кажучи, завдяки поділу влади забезпечується обмеження державної влади, її функціонування в правових межах. Поділ влади передбачає розмежування повноважень між трьома гілками – законодавчою, виконавчою і судовою, а також створення механізму стримувань і противаг. Ці ідеї одним із перших сформулював видатний французький філософ і правник Шарль Монтеск'є у трактаті «Про дух законів» (1748 р.). Незабаром вони були реалізовані на практиці в Конституції США 1787 р. Відповідно до механізму противаг законодавча влада стримує виконавчу, оскільки остання не може виходити за межі ухвалених парламентом законів. Парламент бере участь у формуванні уряду, здійснює контроль за його діяльністю. У свою чергу, уряд як орган виконавчої влади наділяється правом законодавчої ініціативи. Глава держави може застосовувати вето щодо нових законів і достроково припиняти повноваження парламента. Законодавчий орган має право подолати вето глави держави, а також усунути його з поста в порядку імпічменту. Якщо після подолання парламентом вето глава держави все одно не підписує закон, то в умовах парламентсько-президентської республіки він може бути введений у дію за підписом керівника парламента. Конституційний Суд може стримувати законодавчу і виконавчу гілки влади шляхом визнання їхніх актів

неконституційними, що тягне за собою припинення їх дії. Адміністративні суди можуть визнавати незаконними правові акти посадових осіб.

Separation of state power is the basic principle of organization and activity of the state apparatus in the conditions of democratic, rule of law. Separation of power is aimed at preventing the concentration of state power in the hands of one person, group of persons or one body, preventing arbitrariness, ensuring freedom. In other words, the separation of powers ensures the restriction of state power, its functioning within the legal limits. Separation of powers involves the division of powers between the three branches – the legislative, the executive and the judiciary, as well as the formation of a mechanism of checks and balances. These ideas were one of the first to be formulated by the eminent French philosopher and lawyer Charles Montesquieu in his treatise *On the Spirit of the Laws* (1748). They were soon implemented in practice in the US Constitution of 1787. According to the counterbalancing mechanism, the legislature restrains the executive, since the latter cannot go beyond the laws passed by parliament. Parliament is involved in forming the government and overseeing its activities. In turn, the government, as an executive body, is empowered to legislate. The head of state can veto new laws and terminate parliament's powers ahead of time. The legislature has the right to override the veto of the head of state and to remove him or her from office in the manner of impeachment. If, after overcoming of the veto by the parliament, the head of state still does not sign the law, then in the conditions of the parliamentary-presidential republic it can be enacted by the signature of the head of parliament. The Constitutional Court may restrain the legislative and executive branches of power by declaring their acts unconstitutional, which entails termination of their operation. Administrative courts may declare legal acts of officials illegal.

Покарання – захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. Покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність (ст. 50 КК України). Існують кілька класифікацій покарань. Так, у статті 51 КК України покарання розташовані законодавцем у певному порядку, від найменш суворого - штрафу, до найсуворішого – довічного позбавлення волі. За порядком призначення покарання поділяються на: основні; додаткові; такі, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові (так звані змішані покарання). Основні покарання призначаються як самостійні заходи примусу (наприклад,

арешт). Додаткові покарання призначаються лише на додаток до основних (приміром, конфіскація майна). До змішаних покарань відносять, зокрема, штраф (ст. 52 КК України). За суб'єктами, до яких покарання застосовуються, виокремлюють загальні та спеціальні покарання. Загальні покарання призначаються будь-якій осудній і деліктоздатній особі (наприклад, позбавлення волі на певний строк). Спеціальні покарання застосовуються лише до певного кола засуджених (приміром, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців). За можливістю визначення строку розрізняють безстрокові і строкові покарання. Безстроковим є, зокрема, таке покарання як штраф. До строкових покарань відносять, приміром, виправні роботи. Установлений кримінальним законом вичерпний перелік покарань називають системою покарань. Вона включає в себе 12 видів покарань (ст. 51 КК України). Вичерпний перелік покарань, які застосовуються до неповнолітніх, є помітно меншим (ст. 98 КК України). До дітей не застосовуються, зокрема, довічне позбавлення волі та конфіскація майна. Крім того, покарання, що призначаються неповнолітнім, є більш м'якими у порівнянні з покараннями для повнолітніх злочинців. Таке покарання як позбавлення волі не може бути призначене неповнолітньому, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості.

Punishment is a measure of coercion that is applied on behalf of the state on the verdict of a court to a person found guilty of a crime and consists in the statutory restriction of the rights and freedoms of the convicted person. The purpose of punishment is not only to punish but also to correct convicts, as well as to prevent the commission of new crimes by convicts and others. Punishment is not intended to cause physical suffering or humiliate human dignity (Article 50 of the Criminal Code of Ukraine). There are several classifications of penalties. Thus, in Article 51 of the Criminal Code of Ukraine, penalties are set by the legislator in a certain order, from the least severe, fine, to the most severe, life imprisonment. By order of sentencing, punishment are divided into: major; additional; those that can be assigned to both basic and additional (the so-called mixed punishments). Major punishments are intended as independent coercive measures (such as arrest). Additional punishments are imposed only in addition to the basic one (for example, confiscation of property). Mixed penalties include, in particular, a fine (Article 52 of the Criminal Code of Ukraine). Subjects to whom penalties apply are distinguished between general and special penalties. Common punishments are imposed on any sane or tortious person (for example, a term of imprisonment). Special punishments apply only to a specific circle of convicts (for example, keeping in a disciplinary battalion of servicemen). If possible, the term is distinguished between fixed and indefinite punishments. For

instance, such punishment as a fine is indefinite. Another example: correctional punishments include corrective labor. The exhaustive list of penalties established by criminal law is called the system of penalties. It includes 12 types of punishment (Article 51 of the Criminal Code of Ukraine). A comprehensive list of penalties applicable to minors, is significantly smaller (Article 98 of the Criminal Code of Ukraine). Children are not subject to, in particular, life imprisonment and confiscation of property. In addition, juvenile sentences are less severe than adult offenders. Such punishment as imprisonment cannot be imposed on a minor who commits a crime of slight gravity for the first time.

Посада державної служби – визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками у межах повноважень (ст. 2 ЗУ «Про державну службу»).

Position of the civil service is defined by the structure and staffing list the primary structural unit of a state body with the official duties established in accordance with the legislation within the powers (Article 2 of the Law on Civil Service).

Посадова особа місцевого самоврядування – особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету (ст. 2 ЗУ «Про службу в органах місцевого самоврядування»).

Local self-government official is a person working in local self-government bodies, who has the relevant official authority to perform organizational, administrative and advisory functions and receives wages at the expense of the local budget (Article 2 of the Law on Service in Local Self-Government Bodies).

Права людини – основні можливості, необхідні для існування та розвитку особи, які визнаються універсальними, невід'ємними та рівними для кожного і мають гарантуватися державою в обсязі міжнародних стандартів. Права людини разом з демократією та верховенством права належать до фундаментальних цінностей сучасної цивілізації. Концепція прав людини, втілена у Загальній декларації прав людини, виходить з того, що визнання гідності, притаманної усім членам людської сім'ї, та рівних і невід'ємних прав людини є основою свободи, справедливості та загального миру. Сутність прав людини виявляється в таких їх властивостях: це фундаментальні можливості людини, необхідні для її нормального існування і розвитку; вони є природними, невід'ємними і невідчужуваними; вони є універсальними, тобто належать кожній особі незалежно від місця її перебування, культурних особливостей чи

історичних традицій окремих країн; вони є пріоритетними, тобто здатними протистояти намаганням держав заперечувати окремі права людини через нібито їх невідповідність культурним традиціям і національним інтересам; вони мають перевагу щодо норм позитивного права; вони мають бути рівними для кожного, належать особі незалежно від її статі, віку, національності, релігії, майнового стану, політичних чи інших переконань; вони гарантуються державою, визначають належну модель поведіння представників державної влади з будь-якою особою, а також зобов'язання держави в галузі прав людини; інституціоналізація прав людини передбачає їх закріплення у національному законодавстві та міжнародному праві; каталог (перелік) прав людини, який гарантується державою, має відповідати міжнародним стандартам. Права людини класифікуються за різними критеріями. За ступенем визначеності можливої поведінки і характером державного забезпечення розрізняють права і свободи людини. Залежно від сфери суспільних відносин права людини поділяються на громадянські (особисті), політичні, соціальні, економічні, культурні. За критерієм належності до громадянства певної держави розрізняють права людини і громадянина. Залежно від механізму реалізації і характеру зобов'язань держави розрізняють негативні та позитивні права людини. За можливістю легітимного обмеження права людини поділяються на абсолютні і відносні. За колом та особливостями їх носіїв права людини поділяються на загальні та спеціальні. (Петришин О.В.)

Human rights are the basic capabilities necessary for the existence and development of a person, that are recognized as universal, inalienable and equal for everyone and must be guaranteed by the state in accordance with international standards. Human rights, together with democracy and the rule of law, are among the fundamental values of modern civilization. The concept of human rights embodied in the Universal Declaration of Human Rights proceeds from the recognition that the dignity inherent in all members of the human family and the equal and inalienable human rights are the basis of freedom, justice and universal peace. The essence of human rights is manifested in the following properties: these are fundamental human capacities necessary for their normal existence and development; they are natural, inherent and inalienable; they are universal, that is, they belong to every person regardless of their place of residence, cultural features or historical traditions of individual countries; they are priorities, that is, capable of resisting the efforts of states to deny individual human rights because of their alleged inconsistency with cultural traditions and national interests; they have an advantage over the rules of positive law; they must be equal for everyone, belonging to a person irrespective of

their gender, age, nationality, religion, property status, political or other beliefs; they are state-guaranteed, define a proper model for government officials treatment of any person, as well as obligations of the state concerning human rights; The institutionalization of human rights envisages their being enshrined in national law and international law; a directory (list) of human rights guaranteed by the state must comply with international standards. Human rights are classified according to different criteria. The degree of certainty of possible behavior and the nature of state security distinguish between human rights and freedoms. Depending on the sphere of social relations, human rights are divided into civil (personal), political, social, economic, and cultural. According to the criterion of citizenship of a certain state, human and citizen rights are distinguished. Depending on the mechanism of implementation and the nature of the obligations of the state, a distinction is made between negative and positive human rights. Whenever legitimate restrictions are placed, human rights are divided into absolute and relative. According to the circle and peculiarities of their carriers, human rights are divided into general and special.

Право власності – право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Зміст права власності складають три правомочності – володіння, користування та розпорядження власником своїм майном (ст. 316, 317 ЦК України). Володіння означає панування над річчю, користування – це вилучення з речі корисних якостей, а розпорядження виражається в тому, що власник може вирішувати долю речі.

Ownership is the right of a person to a thing (property) that he or she performs in accordance with the law on his or her own will, regardless of the will of others. Content of the ownership right consists of three rights: ownership, use, and disposal by the owner of their property (Articles 316, 317 of the Civil Code of Ukraine). Ownership, or possession, means mastery over a thing, the use means extraction, utilizing of useful qualities of a thing, and disposition means that the owner can decide the fate of the thing.

Право на працю – право на одержання роботи з оплатою праці не нижче встановленого державою мінімального розміру, включаючи право на вільний вибір професії, роду занять і роботи (ст. 2 КЗпП України). Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан. (ст. 43 Конституції України).

The right to work is the right to receive a wage job not less than the minimum size established by the state, including the right to freely choose a profession, occupation, or a job (Article 2 of the Labor Code of Ukraine). Everyone has the right to work, including the opportunity to earn a living by a job that a person freely chooses or agrees to freely. The use of forced labor is prohibited. Military or alternative (non-military) service, as well as work or service performed by a person under a sentence or other court decision or in accordance with the laws on martial law and emergency (Article 43 of the Constitution of Ukraine) shall not be considered as compulsory labor.

Правова держава – держава, в якій з метою забезпечення свободи і гідності людини проголошуються та діють принципи верховенства права, зв'язаності державної влади конституцією, гарантується ефективний судовий захист. Концепція правової держави виникла в Німеччині наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. як заперечення абсолютистської держави з характерними для неї необмеженими повноваженнями влади. В основу доктрини правової держави була покладена розроблена І. Кантом ідея «держави, заснованої на розумі». Відповідно до цієї доктрини держава як спільне існування всіх індивідів в інтересах добробуту має бути організована за законом розуму, що передбачає визнання основних прав людини і рівності всіх перед законом. Автором терміна «правова держава» є німецький правник К.Т. Велькер, який у 1813 р. вжив його в роботі «Кінцеві засади права, держави і покарання». У широкий науковий обіг це поняття було введено німецьким правознавцем Р. фон Модем у 30-ті роки XIX ст. У другій половині XX ст. ідея правової держави перетворюється з теоретичного положення на конституційний принцип, закріплюючись в конституціях багатьох стран, зокрема, ФРН, Іспанії, Португалії, Польщі. Конституція України у статті 1 проголошує Україну правовою державою. Основні ознаки правової держави: забезпечення свободи людини від неправомірного втручання будь-яких суб'єктів, у тому числі держави; реалізація принципу верховенства права, а також додержання принципу законності; зв'язаність держави конституцією; рівність усіх громадян перед законом і судом; існування інституту ефективного судового захисту за умови незалежної судової влади; відповідальність держави перед особою; регулювання поведінки людини на основі загальнодозволеного типу правового регулювання («дозволено все, крім того, що прямо заборонено нормами права»); відповідність діяльності суб'єктів публічної влади, тобто посадових осіб, спеціально-дозволеному типу правового регулювання (заборонено все, крім того, що прямо дозволено нормами права»). (Погребняк С.П.)

Rule of law is a state in which, to ensure the freedom and dignity of a person, the principles of the rule of law and the binding of state power by the constitution are proclaimed and enforced, effective judicial protection is guaranteed. The concept of the rule of law emerged in Germany at the end of XVIII - the first half of XIX century as a denial of an absolutist state with unlimited powers of the monarch. The doctrine of the rule of law was based on the idea developed by I. Kant of «the state based on reason». According to this doctrine, the state as a coexistence of all individuals in the interests of well-being must be organized according to the law of reason, which implies the recognition of fundamental human rights and the equality of all before the law. The author of the term «rule of law» is a German lawyer Welker, who in 1813 used it in the work «Ultimate principles of law, state and punishment». In the widespread scientific circulation this concept was introduced by the German jurist R. von Moll in the 30s of the XIX century. In the second half of XX century, the idea of the rule of law transforms from a theoretical position to a constitutional principle, entrenched in the constitutions of many countries, in particular, Germany, Spain, Portugal, Poland. Article 1 of the Constitution of Ukraine proclaims a rule of law in Ukraine. The main features of the rule of law: ensuring the freedom of a person from the unlawful interference of any subjects, including the state; the implementation of the rule of law, as well as the principle of legality; the state's constitutionality; equality of all citizens before the law and the court; the existence of an institution of effective judicial protection under the condition of an independent judiciary; responsibility of the state to the person; regulation of human behavior on the basis of a permissible type of legal regulation («everything is allowed, except that it is directly prohibited by the rules of law»); the conformity of the activity of the public authorities, i.e. officials, with a specially permitted type of legal regulation (all except that is expressly permitted by the rules of law are prohibited).

Правова доктрина – визнані юридичною спільнотою ідеї, концепції та теорії, що використовуються як допоміжний засіб для визначення змісту правових норм. Термін «доктрина» вживається в юриспруденції у декількох значеннях: філософсько-правове вчення, теорія; думки видатних науковців-юристів з тих чи інших теоретико-прикладних проблем юридичної науки; наукові праці авторитетних дослідників у галузі держави і права; коментарі актів законодавства (зокрема, кодексів). В історії європейської культури професійна думка видатних юристів вперше активно використовувалась як джерело права в Давньому Римі. При розгляді спірних питань сторони, що брали участь в судовому процесі, зверталися до визнаних юристів. Це були, зокрема, Гай,

Павел, Ульпіан, Модестін, Папініан. Їх просили висловити свою думку з тих чи інших питань застосування права. Суддя розглядав такі думки як загальнообов'язкове правило поведінки, тобто як джерело римського права. Правова доктрина відіграла значну роль у процесі становлення романо-германського права, що формувалося під впливом відомих юридичних наукових шкіл – глосаторів, постглосаторів. Становлення цих шкіл відбувалося в перших європейських університетах. Завдяки діяльності представників згаданих шкіл доктрина протягом тривалого часу залишалась основним джерелом права в романо-германській правовій сім'ї. Доктрина також помітно вплинула на формування англо-саксонського права, яке спиралося на праці таких відомих юристів як Бректон, Гленвілл, Кок, Блекстоун. На ранніх стадіях розвитку правових систем вирішальне значення мала релігійна доктрина. Вона розумілася в широкому сенсі і як писання богословів, і як думки різних академічних шкіл, і як погляди стосовно розуміння релігійних текстів. У сучасних умовах правова доктрина належить до вторинних, переконливих (авторитетних) джерел як романо-германського, так і англо-саксонського права, забезпечуючи додаткову юридичну аргументацію при вирішенні конкретних справ. Особливе значення правова доктрина зберігає у сучасних країнах релігійних правових систем. Доктрина забезпечує критичний аналіз права, виявлення прогалин і колізій у праві, визначення шляхів їх подолання та усунення. В ХХ ст. в Європі поширюється практика формування доктрини вищими судовими інстанціями, передусім конституційними і верховними судами. Це, в свою чергу, дало можливість поєднати фундаментальне теоретичне знання і практичний юридичний досвід. В Україні важливим суб'єктом формування правової доктрини є Конституційний Суд України, який викладає власне розуміння духу Основного Закону України. Закріплені ним у правових позиціях доктринальні положення підсилюються завдяки загальнообов'язковості рішень згаданого органу конституційної юрисдикції. У свою чергу, Конституційний Суд України при постановленні своїх рішень спирається на думки видатних учених-юристів, висновки провідних наукових установ і навчальних закладів. (Христова Г.О.)

Legal doctrine are ideas, concepts and theories that are used and recognized by legal community to help determine the content of legal rules. The term «doctrine» is used in jurisprudence in several meanings: philosophical and legal doctrine, theory; the opinions of eminent legal scholars on various theoretical and applied problems of legal science; scientific works of authoritative researchers in the field of state and law; comments on legislation (including codes). In the history of European culture,

the professional opinion of prominent lawyers was first actively used as a source of law in ancient Rome. The parties involved in the litigation used to address recognized lawyers when considering disputes. These were, in particular, Guy, Paul, Ulpian, Modestine, Papinian. They were asked to express their views on various matters of law. The judge considered such thoughts as a general rule of conduct, that is, a source of Roman law. Legal doctrine played a significant role in the process of the formation of Roman-German law, which was formed under the influence of well-known law schools - glossaries, post-glossaries. The formation of these schools occurred in the first European universities. Due to the activities of these schools, the doctrine remained the main source of law for a long time in the Romano-German legal family. The doctrine also markedly influenced the formation of the Anglo-Saxon law, which relied on the works of such well-known lawyers as Brecton, Glenville, Cock, Blackstone. In the early stages of legal systems development, religious doctrine was crucial. It was broadly understood as both the writings of theologians and views of various academic schools, and as views on understanding of religious texts. In today's context, the legal doctrine belongs to the secondary, convincing (authoritative) sources of both Romano-Germanic and Anglo-Saxon law, providing additional legal argumentation in resolving specific cases. Legal doctrine is of particular importance in modern countries of religious legal systems. The doctrine provides a critical analysis of law, the identification of gaps and conflicts in law, identifying ways to overcome and eliminate them.

In the XX century in Europe, the practice of forming the doctrine by higher courts, first of all constitutional and supreme courts, is widespread. This, in turn, made it possible to combine fundamental theoretical knowledge with practical legal experience. In Ukraine, an important subject for the formation of legal doctrine is the Constitutional Court of Ukraine, which sets out its own understanding of the spirit of the Basic Law of Ukraine. The doctrinal provisions enshrined the Constitutional court in legal positions are reinforced by the binding nature of the decisions of the said body of constitutional jurisdiction. In its turn, the Constitutional Court of Ukraine in rendering its decisions relies on the opinions of eminent scientists-lawyers, the conclusions of leading scientific institutions and educational institutions.

Правова ідеологія – складова правосвідомості, яка є сукупністю ідей, теорій та концепцій, що відображають і оцінюють правову дійсність. Для правової ідеології характерне цілеспрямоване, систематизоване, інтелектуальне осмислення права як на рівні цілісного явища, так і в аспекті його окремих проявів. Приміром, правова ідеологія включає концепції верховенства права і

правової держави, ідеї свободи договору, непорушення права власності, теорію злочину і покарання. (Яковюк І.В.)

Legal ideology is a component of justice, which is a set of ideas, theories and concepts that reflect and evaluate legal reality. Legal ideology is characterized by purposeful, systematic, intellectual comprehension of law both at the level of holistic phenomenon and in the aspect of its individual manifestations. For example, legal ideology includes the concepts of the rule of law and the legal state, the idea of freedom of contract, the non-violation of property rights, the theory of crime and punishment.

Правова культура особистості – ступінь і характер правового розвитку індивіда. Вона формується поступово під впливом різноманітних чинників, зокрема, правової культури суспільства, правового виховання, правової освіти, власного правового досвіду, правового спілкування. Правова культура особистості є складним явищем, у структурі якого зазвичай виокремлюють: пізнавальну, ціннісну і поведінкову складові. Пізнавальна складова відображає знання права, розуміння його принципів. Високий рівень правової культури передбачає, зокрема, визнання верховенства права. Ціннісна складова правової культури особистості відбиває повагу до права як соціального регулятора. Поведінкова складова віддзеркалює насамперед правову активність особи, яка виявляється в її правомірних діях, зокрема, в участі в референдумах, обговоренні проектів нормативно-правових актів, в протидії правопорушенням. Також поведінкова складова включає в себе вміння використовувати правові знання, реалізовувати свої права, виконувати обов'язки, захищати свої права. Поведінкова складова правової культури особистості, крім того, відбиває стан психологічної готовності індивіда до певних правомірних дій у відповідній ситуації, тобто настанову на юридично значущу поведінку. Залежно від свого рівня правова культура особистості може бути низькою, звичайною і високою. Залежно від глибини пізнання та розуміння права правова культура особистості буває буденною, професійною і доктринальною (науковою). (Яковюк І.В.)

Legal personality culture is the extent and nature of the legal development of an individual. It is formed gradually under the influence of various factors, in particular, the legal culture of society, legal upbringing, legal education, a person's own legal experience, legal communication. Legal personality culture is a complex phenomenon, in the structure of which the following being usually distinguished: cognitive, value, and behavioral components. The cognitive component reflects knowledge of law, understanding of its principles. A high level of legal culture implies, in particular, recognition of the rule of law. The value component of a

person's legal culture reflects respect for law as a social regulator. The behavioral component reflects, first of all, the legal activity of a person which manifests itself in his lawful actions, in particular, in participation in referenda, discussing draft normative legal acts, in counteracting offenses. The behavioral component also includes the ability to use legal knowledge, to exercise rights, to perform duties, to defend rights. The behavioral component of a person's legal culture also reflects the individual's state of psychological readiness for certain legitimate actions in an appropriate situation, that is, an attitude of legally significant behavior. Depending on one's level, a person's legal culture may be low, ordinary, and high. Depending on the depth of knowledge and understanding of law, the legal culture of an individual is everyday, professional, and doctrinal (scientific).

Правова культура суспільства – різновид загальної культури, що віддзеркалює систему цінностей, які належать до правової дійсності певного суспільства, відбиває ступінь і характер правового розвитку суспільства. Рівень правової культури суспільства визначається такими показниками: станом захисту прав людини, його відповідністю міжнародним правовим стандартам, ефективністю правових засобів і процедур; ступенем упровадження в практику суспільного життя принципу верховенства права, станом законності та правового порядку; рівнем правосвідомості, правового виховання та правової освіченості громадян; досконалістю законодавства, його обґрунтованістю, демократичною та гуманістичною спрямованістю, справедливістю, відсутністю прогалин та колізій; ефективністю судової та правоохоронної систем; станом розвитку юридичної науки і освіти. (Яковюк І.В.)

The legal culture of society is a kind of general culture that reflects the system of values relate to the legal reality of a society, reflects the extent and nature of the legal development of society. The level of legal culture of a society is determined by the following indicators: the state of protection of human rights, its compliance with international legal standards, the effectiveness of legal means and procedures; the extent to which the principle of the rule of law, the state of law and order are put into practice in public life; the level of justice, legal upbringing and legal education of citizens; the perfection of legislation, its validity, its democratic and humanistic orientation, its fairness, its absence of gaps and conflicts; efficiency of the judicial and law enforcement systems; state of development of legal science and education.

Правова психологія – складова правосвідомості, яка є сукупністю емоцій, почуттів і настанов з приводу права у цілому, окремих правових явищ та процесів. Виявами правової психології є, приміром, відчуття справедливості, повага до прав людини, байдужість до беззаконня або страх перед юридичною

відповідальністю, тобто емоційне ставлення до права. Правова психологія – це стихійна і несистематизована форма усвідомлення права, що притаманна усім суб'єктам. Особливість правової психології визначається ще й тим, що вона формується, зокрема, під впливом інтуїції, психологічного афекту, збудження. (Яковюк І.В.)

Legal psychology is a component of justice, which is a set of emotions, feelings and attitudes the law as a whole, individual legal phenomena and processes. Examples of legal psychology include, for instance, a sense of justice, respect for human rights, unacceptance of lawlessness, or fear of legal responsibility, that is, an emotional attitude to law. Legal psychology is a spontaneous and unsystematic form of awareness of law that is inherent in all subjects. The peculiarity of legal psychology is also determined by the fact that it is formed, in particular, under the influence of intuition, psychological affect, excitation.

Правове регулювання суспільних відносин – упорядкування поведінки учасників суспільних відносин за допомогою юридичних засобів. Об'єктом правового регулювання є юридично значуща поведінка людей та їх об'єднань, яка в силу своєї соціальної важливості регулюється нормами права. За різними критеріями виокремлюються види правового регулювання. Так, залежно від специфіки юридичних засобів, що використовуються при правовому регулюванні, воно поділяється на нормативне та індивідуальне. За характером розподілу компетенції правове регулювання поділяється на централізоване і децентралізоване. За ступенем причетності суб'єктів до процесу створення правил, правове регулювання поділяється на субординаційне і координаційне. Способами правового регулювання є дозволяння, зобов'язування і заборона. Типами правового регулювання є загальнодозволенний і спеціально-дозволенний. Основними методами правового регулювання є імперативний і диспозитивний. (Сморозинський В.С.)

Legal regulation of public relations is the regulation of the behavior of participants in public relations through legal means. The object of legal regulation is legally significant behavior of people and their associations, which by virtue of its social importance is governed by the rules of law. By different criteria, the types of legal regulation are distinguished. Thus, depending on the specifics of legal remedies used in legal regulation, it is divided into normative and individual. By the nature of the division of competence, legal regulation is divided into centralized and decentralized. By the extent of the subjects' involvement in the rule-making process, legal regulation is divided into subordination and coordination. Legal regulation is authoriz, binding and prohibit. Types of legal regulation are generally

permitted and specifically permitted. The main methods of legal regulation are imperative and dispositive.

Правовий звичай – джерело права, яке підтверджує юридично обов’язкове правило, що склалося внаслідок його одноманітного тривалого застосування. Правовий звичай був першим джерелом права, яким регулювалися відносини в період становлення державності. Усі стародавні пам’ятки права були зводами правових звичаїв, зокрема, Закони царя Хаммурапі, Закони XII таблиць, Салічна правда, Руська Правда. З ускладненням суспільних відносин, розширенням сфер державного впливу, виникненням нормотворчості правові звичаї поступаються місцем законам та іншим джерелам права. Звичай стає правовим тоді, коли він одержує юридичну санкцію (офіційне схвалення з боку держави). Санкціонування звичаю відбувається двома основними способами: визнанням його судовою практикою (судовий спосіб) і посиленням на нього в законі (законодавчий спосіб). Тож санкціонування підтверджує юридично обов’язковий характер звичаю та забезпечує примусом його виконання. Правові звичаї мають такі ознаки: спонтанно формуються суспільством; одноманітно застосовуються протягом тривалого часу; є неписаним джерелом права; визнаються юридично обов’язковими; застосовуються як на рівні окремих соціальних груп, так і на рівні всього суспільства; є консервативними за своєю природою. Сукупність правових звичаїв утворює звичаєве право. У сучасних умовах звичаєве право набуває найбільшого поширення у країнах релігійно-традиційної правової сім’ї. Крім того, правові звичаї використовуються як додаткове джерело права у країнах романо-германської та англо-американської правових сімей. В Україні правовий звичай має статус обов’язкового, вторинного (субсидіарного) джерела права. Його роль зростає у зв’язку з відмовою від централізованого правового регулювання у сфері приватного права. Так, в Україні цивільні відносини можуть регулюватися звичаєм – правилом поведінки, яке не встановлено актами цивільного законодавства, але є ustalеним у певній сфері суспільних відносин (ч. 1 ст. 7 ЦК України). Особливого значення набувають звичаї ділового обороту, які активно використовуються, приміром, при регулюванні зобов’язальних відносин. Проте звичай ділового обороту, що суперечить договору або актам цивільного законодавства, застосуванню не підлягає (ч. 2 ст. 7 ЦК України). Цивільне законодавство України містить посилення й на звичаї національних меншин та місцеві звичаї. Так, ч. 1 ст. 28 ЦК України дозволяє змінювати склад імені фізичної особи (прізвище, ім’я та по батькові), якщо це впливає із звичаю національної меншини. Стаття 323 ЦК України допускає набуття права

власності на загальнодоступні дари природи у випадках, коли особа діяла згідно із законом, місцевим звичаєм або загальним дозволом власника відповідної земельної ділянки. Стаття 11 СК України встановлює, що при вирішенні сімейного спору суд за заявою заінтересованої сторони може врахувати місцевий звичай, а також звичай національної меншини, до якої належать сторони або одна з них, якщо вони не суперечать вимогам цього кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства. У Кодексі торговельного мореплавства вживаються терміни «звичаї», «звичаї торговельного мореплавства», «звід звичаїв порту», «звичайно прийняті терміни». Звичаї набувають поширення й у сфері публічного права – у конституційному, адміністративному, фінансовому праві. Наприклад, правові звичаї складаються в парламентській, виборчій практиці, діяльності органів місцевого самоврядування. (Богачова Л.Л.)

Legal custom is a source of law that confirms a legally binding rule resulting from its uniform long-term application. Legal custom was the first source of law that governed relations during the establishment of statehood. All the ancient monuments of law were codes of legal practices, including the Laws of King Hammurabi, the Laws of the XII Tables, the Salic Truth, and the Russian Truth. With the complication of social relations, the expansion of spheres of state influence, the emergence of rulemaking, customs get inferior to local laws and other sources of law. A custom becomes legal when it receives a legal sanction (official approval by the state). The sanctioning of a custom occurs in two main ways: through recognizing it by jurisprudence (judicial method) and through referring to it in law (a legislative method). Therefore, sanctioning confirms the legally binding nature of the custom and enforces its being observed. Legal customs have the following characteristics: spontaneously formed by society; uniformly applied for a long time; are an unwritten source of law; are recognized as legally binding; are applied both at the level of individual social groups and at the level of the whole society; are conservative in nature. A set of legal customs forms the common law. In the current context, customary law is most prevalent in the countries of the religious-tradition legal family. In addition, legal practices are used as an additional source of law in the countries of Romano-Germanic and Anglo-American legal families. In Ukraine, legal custom has the status of a binding, secondary (subsidiary) source of law. Its role is increasing in the face of the rejection of centralized regulation in private law. Thus, in Ukraine, civil relations may be governed by custom - a rule of conduct that is not established by civil law, but is established in a particular sphere of social relations (Part 1, Article 7 of the Civil Code of Ukraine). Of particular importance are the

customs of business turnover, which are actively used, for example, in the regulation of obligations. However, the custom of business turnover, contrary to the contract or acts of civil law, is not subject to application (Part 2 of Article 7 of the Civil Code of Ukraine). The civil law of Ukraine also refers to the customs of national minorities and local customs. Thus, Part 1 of Art. 28 of the Civil Code of Ukraine allows to change the composition of the name of an individual (name, surname and patronymic), if it follows from the custom of national minority. Article 323 of the Civil Code of Ukraine allows the acquisition of ownership of publicly available gifts of nature in cases where the person acted in accordance with the law, local custom or general permission of the owner of the respective land. Article 11 of the Criminal Code of Ukraine stipulates that in resolving a family dispute the court may, upon application by the interested party, take into account the local custom, as well as the custom of the national minority to which the parties or one of them belong, if they do not contravene the requirements of this code, other laws and moral principles of society. In the Code of Merchant Shipping, the terms «customs», «customs of merchant shipping», «custom of port», «commonly accepted terms» are used. Customs are widespread in the field of public law - in constitutional, administrative, financial law. For example, legal custom practices are drawn in parliamentary, electoral practice, activities of local self-government bodies.

Правовий нігілізм – напрям правової думки, який відкидає соціальну цінність права і культивує негативне ставлення до нього. Належить до стійких і поширених виявів деформації правосвідомості населення. Виражається в прямій і прихованій формах, існує у спектрі від скептичного ставлення до права до повної зневіри у його можливостях. Причини правового нігілізму: історичні передумови, пов'язані з безправністю людини, самодержавством, авторитаризмом, беззаконням, репресіями; низька загальна і правова культура населення; незадовільна якість законодавства, його декларативність; стан вседозволеності в суспільстві та державі. Основними шляхами подолання правового нігілізму є: підвищення загальної і правової культури населення, зміцнення дисципліни, законності і правопорядку, поліпшення якості чинного законодавства, послідовне впровадження принципу невідворотності відповідальності до всіх правопорушників. (Шемшученко Ю.С.)

Legal nihilism is a line of legal thought that rejects the social value of law and cultivates a negative attitude to it. Legal nihilism belongs to persistent and widespread manifestations of deformation of public consciousness. It is expressed in a straightforward and hidden form, it exists in the spectrum from skeptical attitude to the law to complete disregard for its capabilities. The reasons for legal nihilism are:

historical preconditions related to human disenfranchisement, autocracy, authoritarianism, lawlessness, repression; low general and legal culture of the population; poor quality of legislation, its declarative nature; state of permissiveness in society and the state. The main ways of overcoming legal nihilism are: improving the general and legal culture of the population, strengthening the discipline, law and order, improving the quality of current legislation, and consistent implementation of the principle of inevitability of responsibility for all offenders.

Правозастосовний акт – правовий акт, в якому закріплюється індивідуальне рішення суб'єкта правозастосування в конкретній справі. Правозастосовний акт характеризується такими ознаками: є одним із видів правових актів; спрямований на індивідуально-правове регулювання суспільних відносин, забезпечення реалізації норм права, конкретизацію правових вимог щодо певних життєвих ситуацій; має персоніфікований характер, тобто адресований конкретним особам, визначає їхні суб'єктивні права та обов'язки; вичерпується виконанням; правові стани, що породжуються таким актом, можуть мати тривалий характер, приміром, рішення про призначення пенсії; видається уповноваженими на це суб'єктами правозастосування за встановленою процедурою; як письмовий документ такий акт має певну юридичну форму – указ, постанова, наказ, розпорядження тощо; має реквізити – назву, номер, дату, місце прийняття, вказівку на суб'єкта, що його затвердив, підпис і посаду особи, яка підписала акт; має в класичному варіанті структуру, що складається з чотирьох компонентів – вступна, описова, мотивувальна, резолютивна частини. Класифікація правозастосовних актів здійснюється за різноманітними підставами. Так, за суб'єктом прийняття вони поділяються на акти законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, акти глави держави, акти органів місцевого самоврядування. За юридичною формою виокремлюють, зокрема, указ, постанову, розпорядження, наказ, ухвалу, подання, припис, вказівку, вирок. За правовим значенням правозастосовні акти поділяють на акти, які містять остаточне рішення в юридичній справі і допоміжні акти, що забезпечують прийняття основних актів. За характером юридичних наслідків виокремлюють акти, що встановлюють, змінюють, припиняють, констатують або відновлюють права та обов'язки. (Вороніна М.А.)

An enforcement act is a legal act that sets out an individual decision of the law enforcement entity in a particular case. An enforcement act is characterized by the following features: it is a type of legal act; it is aimed at the individual-legal regulation of social relations, ensuring the implementation of the rules of law, specifying legal requirements for certain life situations; it has a personalized

character, that is, addressed to specific persons, defines their subjective rights and responsibilities; it terminates on execution; the legal conditions generated by such an act can have a long-lasting nature, for example, a decision on the appointment of a pension; it appears to be authorized by law enforcement entities in accordance with the established procedure; as a written document such an act has a certain legal form - a ruling, a decree, a verdict, an order, etc; it must contain the requisites - name, number, date, place of adoption, indication of the subject who approved it, signature and position of the person who signed the act; it has in the classical version a structure consisting of four components – introductory, descriptive, motivational, resolute parts. Classification of enforcement acts is carried out on various grounds. Thus, by the subject of adoption, they are divided into acts of the legislative, executive and judicial branches of power, acts of the head of state, acts of local self-government bodies. The legal form distinguishes, in particular, a decree, an edict, an order, a motion, a decision, a submission, a ruling, a verdict, a sentence. By legal meaning, enforcement acts are divided into acts that contain the final decision in a legal case and ancillary acts that ensure the adoption of basic acts. The nature of the legal consequences acts are distinguished that establish, change, terminate, ascertain or restore rights and obligations.

Правознавство – галузь знань про закономірності розвитку держави і права, теоретична основа практичного розв’язання проблем державно-правового будівництва і правового виховання населення. До основних функцій правознавства належать: констатуюча – виявлення і фіксація наявних державно-правових явищ; інтерпретаційна – пояснення сутності державно-правових явищ, причин їх виникнення і зміни; евристична – виявлення невідомих раніше державно-правових закономірностей; прогностична – формулювання гіпотез, прогнозів розвитку державно-правових явищ; методологічна – використання дослідницьких інструментів правознавства для накопичення нових знань як в юриспруденції, так і в інших науках; прикладна – формулювання рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення тих чи інших державно-правових інститутів; ідеологічно-виховна – вплив на формування правової свідомості і культури громадян. Правознавство є навчальною дисципліною у закладах загальної середньої освіти і вищих неюридичних навчальних закладах. (Бобровник С.В.)

Jurisprudence is an area of knowledge about the laws of development of the state and law, the theoretical basis for the practical solution of problems of state-legal construction and legal education of the population. The main functions of law include: ascertaining – identification and fixation of the existing state-legal

phenomena; interpretative – explanation of the essence of state-legal phenomena, reasons for their occurrence and change; heuristic – revealing previously unknown state and legal laws; prognostic – formulation of hypotheses, forecasts of the development of state-legal phenomena; methodological – the use of research tools of jurisprudence to accumulate new knowledge in both jurisprudence and other sciences; applied – formulation of recommendations and proposals for improvement of certain state-legal institutions; ideological and educational - influence on formation of legal consciousness and culture of citizens. Jurisprudence is a discipline in general secondary education and non-legal higher education institutions.

Правомірна поведінка – вид юридично значущої поведінки, яка відповідає нормам і принципам права. Важливою ознакою правомірної поведінки є те, що вона може бути соціально корисною чи допустимою. Правомірна поведінка є суспільно корисною, якщо вона сприяє нормальному розвитку суспільства, реалізації прав і виконанню обов'язків. Водночас суб'єкт права може діяти правомірно, але не завжди суспільно корисно. Наприклад, правом допускається неучасть у виборах, відмова від народження дитини. Правомірну поведінку класифікують за певними критеріями. Так, за суспільною оцінкою виокремлюють необхідну, бажану і допустиму правомірну поведінку. Необхідна поведінка є обов'язковою, наприклад, сплата податків. Бажана поведінка є соціально корисною, проте її вибір залишається на розсуд самого суб'єкта, приміром, реалізація права на освіту. Допустима поведінка розглядається суспільством як можлива, наприклад, розірвання шлюбу. За ступенем активності правомірна поведінка може виступати у формі дії або бездіяльності. За вольовою характеристикою виокремлюють добровільну і вимушену поведінку.(Олейников С.М.)

Lawful conduct is a type of legally significant behavior that complies with the rules and principles of law. An important feature of legitimate behavior is that it may be socially beneficial or acceptable. Lawful conduct is socially beneficial if it promotes the proper development of society, the exercise of rights and fulfillment of obligations. At the same time, the entity may act lawfully, but not always for the public good. For example, the right not to participate in the election, the refusal to give birth to a child are allowed. Lawful behavior is classified according to certain criteria. Thus, according to public estimation, the necessary, desirable and permissible legitimate behaviors are distinguished. The required behavior is mandatory, such as paying taxes. Desirable behavior is socially beneficial, but its choice remains at the discretion of the subject, for example, the exercise of the right to education. Acceptable behavior is viewed by society as possible, for example, the

dissolution of marriage. In terms of activity, legitimate behavior can take the form of action or inaction. Volitional characteristics distinguish voluntary and forced behavior.

Правомочність – складова змісту суб'єктивного права, конкретна юридична можливість, яку має правосуб'єктна особа для задоволення її інтересів. Завдяки конкретним правомочностям реалізується суб'єктивне право. Приміром, суб'єктивне право власності реалізується через правомочності володіння, користування і розпоряджання певним майном. (Бондаренко Д.О.)

Jurisdiction is a component of the content of subjective law, a specific legal capacity that a legal person possesses to satisfy his interests. Due to specific jurisdictions, subjective law is realized. For example, the subjective right on ownership is realized through the powers of owning, using, and disposing of certain property.

Правопорушення – протиправне, винне, суспільно шкідливе або небезпечне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, яке тягне за собою юридичну відповідальність. Правопорушення має такі ознаки: є діянням (дією або бездіяльністю); є суспільно шкідливим або небезпечним; є винним (умисним або необережним); є протиправним; тягне за собою юридичну відповідальність. Склад правопорушення, тобто сукупність визначених законом об'єктивних і суб'єктивних елементів протиправного діяння, включає в себе: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єктивну сторону, суб'єкт правопорушення. Залежно від галузевої належності норм права, що порушуються, виокремлюють, зокрема, такі види правопорушень: конституційні, кримінальні, адміністративні, дисциплінарні, трудові майнові, цивільні, фінансові. Виокремлюють такі причини правопорушень: економічні (високий рівень безробіття, фінансова криза), соціальні (незбалансованість соціальної політики, маргіналізація суспільства), юридичні (колізії і прогалини в законодавстві, неефективна робота правоохоронних органів), культурологічні (пропаганда насильства, руйнація культурної спадщини). У міжнародному праві використовується таке поняття як міжнародне правопорушення. Ідеться про порушення суб'єктом міжнародного права міжнародних зобов'язань. Такі правопорушення поділяються на міжнародні злочини і міжнародні делікти. У першому випадку певне діяння становить небезпечність для міжнародного співтовариства (агресія, геноцид, рабство, найманство, тероризм). Міжнародні делікти є менш шкідливими (порушення умов міжнародного договору, дипломатичної недоторканності). (Олейников С.М.)

Offense is an unlawful, culpable, socially harmful or dangerous act (act or omission) of a tortious person, which entails legal responsibility. An offense has the following

characteristics: an act (act or omission); socially harmful or dangerous; culpable (intentional or negligent); is unlawful; entails legal responsibility. The composition of the offense, that is, the set of objective and subjective elements of the illegal act defined by law, includes: the object, the objective side, the subjective side, the subject of the offense. Depending on the sectoral nature of the violated law, the following types of offenses are distinguished: constitutional, criminal, administrative, disciplinary, property, civil, financial. The following causes of offenses are distinguished: economic (high unemployment rate, financial crisis), social (unbalanced social policy, marginalization of society), legal (conflicts and gaps in legislation, inefficient work of law enforcement), cultural (propaganda of violence, ruining of cultural values). In international law, such a term is used as an international offense. It is a breach by a subject of international law of its international obligations. Such offenses are divided into international crimes and international delicti. In the first case, certain action is a danger to the international community (aggression, genocide, slavery, mercenary, terrorism). International torts are less harmful (violation of the terms of the international treaty, diplomatic inviolability).

Правопорядок (правовий порядок) – фактичний стан упорядкованості суспільних відносин за допомогою юридичних засобів. Це поняття широко використовується юридичною наукою, національним і міжнародним правом. Так, у статті 19 Конституції України визначено: правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Основні ознаки правопорядку: обумовлений суспільними потребами і є найважливішою складовою, основою громадського порядку; є станом упорядкованості суспільних відносин, антиподом хаосу, невизначеності та нестабільності; стримує можливі незаконні вияви з боку держави стосовно громадян, а також однієї особи щодо іншої; забезпечується системою правових норм, у той час як громадський порядок формується сукупністю усіх соціальних норм певного суспільства; передбачає ефективну дію механізму правового регулювання, має місце лише за режиму законності, є її результатом; гарантується державою. При цьому ступінь участі держави у забезпеченні правопорядку істотно відрізняється залежно від сфери суспільних відносин. У публічно-правовій сфері правовий порядок формується в точній відповідності до норм і принципів публічного права, що забезпечують його чітку модель, заданість та передбачуваність. У приватноправовій сфері здійснюється лише так зване «рамкове регулювання», за якого суспільні відносини прямо не передбачені нормами права і формуються на розсуд сторін.

При цьому приватноправові відносини мають державну підтримку через можливість юридичного, у тому числі судового, захисту. Проте наявність держави і системи права ще не гарантують належної впорядкованості суспільних відносин без належної реалізації вимог правових норм в поведінці членів суспільства. Така реалізація здійснюється через належне виконання громадянами своїх юридичних обов'язків, утримання їх від порушення юридичних заборон, правомірне використання належних їм суб'єктивних прав. Поняття «правопорядок» можна класифікувати за різними критеріями. Так, за стійкістю виокремлюють більш стабільний і менш стабільний правопорядок. За сферою, в якій він виникає, виокремлюють національний, наднаціональний і міжнародний правопорядок. Наднаціональний правопорядок є спільним порядком міждержавних утворень на кшталт Європейського Союзу. Такий правопорядок формується на підставі національного права країн-учасниць і права згаданого об'єднання європейських держав. (Смородинський В.С.)

Law and order (legal order) is the actual state of regulating social relations through legal means. This concept is widely used in legal science, national and international law. Thus, Article 19 of the Constitution of Ukraine stipulates: the legal order in Ukraine is based on the principles according to which no one can be compelled to do what is not provided by law. The main features of legal order: conditioned by social needs and are the most important component, the basis of public order; state of orderly social relations, an antithesis to chaos, uncertainty and instability; restrains possible unlawful misrepresentations by the state with respect to citizens and one person against another; provided by a system of legal norms, while public order is formed by the totality of all social norms of a particular society; it provides for the effective functioning of the legal regulation mechanism, takes place only under the regime of legality, is its result; it is guaranteed by the state. In this case, the degree of state involvement in law enforcement differs significantly depending on the sphere of public relations. In the public-law sphere, the legal order is formed in exact accordance with the rules and principles of public law, which ensure its clear model, purpose and predictability. In the private sphere, only the so-called «framework regulation» is implemented, in which social relations are not expressly provided for by the rules of law and are formed at the discretion of the parties. At the same time, private-law relations have state support because of the possibility of legal, including judicial, protection. However, the existence of the state and the system of law do not yet guarantee the proper regulation of social relations without the proper implementation of the requirements of legal norms in the behavior of members of society. Such realization is carried out by the due fulfillment by citizens of their legal

duties, their restraint from violation of legal prohibitions, the lawful use of their subjective rights. The concept of the «rule of law» can be classified by different criteria. Thus, in terms of stability more stable and less stable rule of law are distinguished. In the field in which it arises, the national, supranational and international law are distinguished. Supranational rule of law is a common order of interstate entities such as the European Union. Such a rule of law is formed on the basis of the national law of the participating countries and the law of the said association of European states.

Правосвідомість – сукупність емоцій, почуттів, настанов, ідей, теорій і концепцій, за посередництвом яких відображається правова дійсність, формуються ставлення до права та юридичної практики, ціннісна орієнтація щодо правової поведінки, бачення перспектив і напрямів розвитку правової системи. Ознаки правосвідомості: є різновидом суспільної свідомості, відображає певний аспект навколишнього світу – правову дійсність; носіями правосвідомості є особа, громадські об'єднання, політичні партії, органи державної влади та їх посадові особи, юристи, суспільство в цілому; об'єктом правосвідомості є різні наявні, минулі та майбутні правові явища і процеси, зокрема, право, правовідносини, правова поведінка; відображає правову дійсність, що склалася за конкретно-історичних умов у тій чи іншій країні, впливає на функціонування і напрями розвитку правової системи; є одним із найважливіших чинників розвитку праворозуміння; є своєрідним засобом саморегуляції поведінки людей. За своїм змістом правосвідомість є складним системним правовим явищем, компоненти якого структурно об'єднуються в правову психологію та правову ідеологію. За носіями правосвідомість поділяється на індивідуальну, групову, масову і суспільну. За глибиною відображення правової дійсності виокремлюють побутову, професійну і наукову правосвідомість. (Яковюк І.В.)

Legal consciousness is a set of emotions, feelings, attitudes, ideas, theories and concepts through which legal reality is reflected; attitudes to law and legal practice, value orientation regarding legal behavior, vision of perspectives and directions of development of the legal system are formed. Signs of legal consciousness (justice): it is a type of social consciousness, reflects a certain aspect of the world –the legal reality; the bearers of justice are individual, public associations, political parties, public authorities and their officials, lawyers, and society as a whole; the object of justice is the variety of existing, past and future legal phenomena and processes, including law, legal relations, legal behavior; it reflects the legal reality of a particular historical context in a particular country, influences the functioning and directions of

development of the legal system; it is one of the most important factors in the development of legal thinking; it is a kind of self-regulation of people's behavior. In its content, justice is a complex systemic legal phenomenon, the components of which are structurally integrated into legal psychology and legal ideology. By its bearers, the legal consciousness is divided into individual, group, mass and public. The depth of the reflection of legal reality distinguishes everyday, professional and scientific justice.

Правосуддя – правозастосовна діяльність суду з розгляду і вирішення у встановленому законом процесуальному порядку віднесених до його компетенції юридичних справ з метою охорони прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи. Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається. Судові рішення ухвалюються судами іменем України та є обов'язковими до виконання на всій її території. Суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним і керується верховенством права. (Маляренко В. Т.)

Justice is the lawful activity of a court to review and decide, in the procedure established by law, the legal cases assigned to its jurisdiction in order to protect the rights and freedoms of the individual and the citizen, the rights and legal interests of legal entities, the interests of the state. Justice in Ukraine is exercised exclusively by the courts. The delegation of the functions of the courts, as well as the assignment of these functions to other bodies or officials is not allowed. The jurisdiction of the courts extends to any legal dispute and any criminal charge. In cases provided for by law, the courts also hear other cases. The people are directly involved in the administration of justice through juries. The creation of extraordinary and special courts is not allowed. Court decisions are made by courts in the name of Ukraine and are binding enforcement throughout its territory. The judge, while administering justice, is independent and governed by the rule of law.

Правочин – дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ст. 202 ЦК України). Ознаки правочину: правомірна дія; вольовий акт; спрямований на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків; здійснюється суб'єктами цивільного права; породжує, змінює або припиняє цивільні правовідносини. При вчиненні правочину воля суб'єкта

може бути виражена усно, письмово, мовчанням, за допомогою конклюдентних дій. Значення правочину полягає у тому, що він є основним юридичним фактом, тобто підставою виникнення цивільних прав та обов'язків. Класифікації правочину будуються за різноманітними критеріями. Так, залежно від кількості сторін правочину бувають односторонніми, двосторонніми та багатосторонніми. Останні два види правочину є цивільно-правовими договорами. Залежно від наявності зустрічного надання правочину можуть бути оплатними і безоплатними. За моментом, з якого правочин вважається укладеним, виокремлюють консенсуальні і реальні правочини. Консенсуальний правочин вважається укладеним з моменту досягнення сторонами згоди щодо його істотних умов. Реальний правочин вважається укладеним з моменту передачі речі або вчинення іншої дії. За формою правочини поділяють на усні та письмові, а останні – на прості та з нотаріальним посвідченням. Умовами чинності правочину є такі: зміст правочину не може суперечити актам цивільного законодавства та моральним засадам суспільства; особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності; волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі; правочин має вчинятися у формі, встановленій законом; правочин має бути спрямований на реальне настання ним обумовлених правових наслідків; правочин, що вчиняється батьками (усиновлювачами), не може суперечити правам та інтересам їхніх малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей. (Мічурін Є.О.)

Legal transaction is an action of a person aimed at acquiring, changing or terminating civil rights and obligations (Article 202 of the Civil Code of Ukraine). Signs of the legal transaction: legitimate action; volitional act; aimed at the acquisition, modification or termination of civil rights and obligations; is carried out by subjects of civil law; initiates, alters or terminates civil relations. When committing a legal transaction, the will of the subject can be expressed verbally, in writing, in silence, through concerted action. The value of a legal transaction is that it is a fundamental legal fact, that is, the basis for the emergence of civil rights and obligations. The classifications of the legal transactions are based on various criteria. Depending on the number of parties, legal transactions are unilateral, bilateral and multilateral. The last two types of transaction are civil contracts. Depending on the availability of counter legal transactions, they can be paid or free of charge. By the moment at which a legal transaction is concluded, consensual and real legal actions are distinguished. A consensual legal transaction shall be deemed to have been concluded since the parties reached agreement on its essential terms. A real legal

transaction is considered concluded from the moment of the transfer of the thing or the committing of an action. According to the form of transaction, they are divided into oral and written, and the latter into simple and notarized ones. The conditions for the validity of the legal transaction are as follows: the content of the action can not contradict the acts of civil law and moral principles of society; the person committing a legal transaction must have the necessary amount of civil capacity; the will of the participant of the legal transaction must be free and correspond to his/her own will; the legal transaction must be made in the form prescribed by law; it must be aimed at the actual occurrence of the legal consequences it causes; a legal transaction committed by parents (adoptive parents) cannot contradict the rights and interests of their minor, underaged or disabled children.

Презумпція невинуватості – правове положення, згідно з яким у кримінальному процесі особа вважається невинуватою у вчиненні злочину, доки її винуватість не буде доведена в порядку, встановленому законом. Презумпція невинуватості вперше була закріплена у французькій Декларації прав людини і громадянина 1789 р., і включена до Конституції Франції 1791 р. На міжнародному рівні презумпція невинуватості передбачена, зокрема, в Загальній декларації прав людини 1948 року (ст. 11), Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (ст. 6–1). Юридичний зміст презумпції невинуватості передають, зокрема, такі правила: ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість або меншу вину у вчиненні злочину; давати показання – це право, а не обов'язок підозрюваного або обвинуваченого; відмова підозрюваного чи обвинуваченого надати докази на свою користь (може, против себя?) не може бути використана проти нього; обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях; визнання обвинуваченим своєї вини може бути покладено в основу обвинувачення лише при підтвердженні цього визнання усією сукупністю доказів, що є в матеріалах кримінального провадження; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь; недоведеність участі особи у вчиненні злочину означає її невинуватість. (Музика А.А.)

The presumption of innocence is a legal provision according to which in a criminal trial a person is presumed innocent of a crime until his or her guilt is proved in accordance with the procedure established by law. The presumption of innocence was first enshrined in the French Declaration of Human Rights and Citizens in 1789 and incorporated into the constitution of France in 1791. At the international level, the presumption of innocence is provisioned in the General Declaration on Human Rights

of 1948 (Art.11), and the European Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950 (Art. 6–1). The legal content of the presumption of innocence is transmitted, in particular, by the following rules: no one is required to prove his or her innocence or a less guilt of a crime; testifying is a right, not an obligation of a suspect or an accused person; the refusal of the suspect or the accused to adduce evidence in his or her favor cannot be used against him or her; the prosecution cannot be based on evidence obtained illegally and on assumptions; the guilty plea can only be made to the prosecution if the confession is confirmed by all the evidence contained in the criminal proceedings; all doubts about the proven guilt of the person are interpreted in his or her favor; the lack of evidence of the person's involvement in the commission of the crime signifies his or her innocence.

Презумпція правова – закріплене нормами права припущення про наявність або відсутність певного юридичного факту. Розрізняють заперечні і незаперечні презумпції. Прикладом заперечної презумпції, яку можна спростувати, є презумпція невинуватості. Незаперечною презумпцією, яку не можна спростувати, є, приміром, презумпція неусвідомлення дітьми, що не досягли 14 років, суспільно небезпечного характеру діянь, передбачених Кримінальним кодексом України.

Legal presumption is an assumption on the presence or absence of a particular legal fact enshrined in the rules of the law. There are rebuttable and indisputable presumptions. An example of a rebuttable presumption is the presumption of innocence. An indisputable presumption that cannot be denied is, for example, the presumption that children under the age of 14 are not aware of the socially dangerous nature of the actions provided for in the Criminal Code of Ukraine.

Прецедентне право – правова система, основним джерелом якої є правовий прецедент, тобто рішення суду з конкретної справи. Дає можливість суду приймати рішення у разі відсутності відповідного закону. Характерне для держав, що сприйняли англо-саксонську систему права (Велика Британія, Канада, Австралія, Нова Зеландія, США та ін.).

Case law is a legal system whose main source is legal precedent, that is, a court ruling on a particular case. Law enables the court to decide in the absence of a relevant law. It is characteristic of countries that have adopted the Anglo-Saxon system of law (Great Britain, Canada, Australia, New Zealand, USA, etc.).

Преюдиціальність – обов'язковість фактів, встановлених судовим рішенням, що набуло законної сили в одній справі, для суду при розгляді інших справ, в яких беруть участь ті самі особи.

Adjudication is the bindingness of facts established by a judgment which has the force of law in a previous case for the court to consider other cases involving the same persons.

Приватне право – система норм, які регулюють відносини, засновані на приватних інтересах, незалежності, ініціативі індивідуальних власників і об'єднань (корпорацій). Концепція приватного права була сформульована ще за часів Стародавнього Риму юристом Ульпіаном, який визнавав, що приватне право слугує інтересам окремих осіб. Приватне право спрямоване на захист приватних інтересів відповідно до принципів свободи та рівності всіх суб'єктів. Основу приватного права становлять диспозитивні норми права. До приватного права відносять, зокрема, цивільне, сімейне, торговельне право, окремі інститути трудового, житлового і земельного права. (Єрмоєнко Г.В.)

Private law is a system of rules governing relationships based on private interests, independence, the initiative of individual owners and associations (corporations). The concept of private law was formulated as early as the time of Ancient Rome by lawyer Ulpian, who acknowledged that private law serves the interests of individuals. Private law is aimed at protecting private interests in accordance with the principles of freedom and equality of all subjects. The basis of private law is dispositive rules of law. Private law includes, in particular, civil, family, commercial law, individual institutions of labor, housing and land law. (G.V. Yeriomenko)

Прийомна сім'я – сім'я, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (ст. 256–1 СК України).

A foster family is a family who voluntarily takes one to four orphans and children deprived of parental care for upbringing and cohabitation (Art. 256-1 of the Family Code of Ukraine).

Прийомні батьки – подружжя або особа, яка не перебуває у шлюбі, які взяли для спільного проживання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (ст. 256–2 СК України).

Adoptive parents are spouses or unmarried persons who have taken care of orphaned children and children deprived of parental care (Article 256–2 of the Family Code of Ukraine).

Прийомні діти – діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, влаштовані на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї (ст. 256–3 СК України).

Adoptive children are orphans and children deprived of parental care, taken for upbringing and cohabitation by a foster family (Art. 256–3 of the Family Code of Ukraine).

Примусові заходи виховного характеру – кримінально-правові заходи державного примусу, що не є покаранням і застосовуються судом до неповнолітніх, які вчинили злочин у віці до 18 років або передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність. В Україні примусові заходи виховного характеру застосовуються: а) у разі прийняття судом рішення про звільнення неповнолітнього віком від 14 до 18 років від кримінальної відповідальності (ч. 1 ст. 97 КК); б) до особи, яка в період від 11 років до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК (ч. 2 ст. 97 КК); в) при звільненні неповнолітнього віком від 14 до 18 років від покарання (ч. 1 ст. 105 КК). Закон містить вичерпний перелік примусових заходів виховного характеру (ч. 2 ст. 105 КК).

Coercive measures of educational character are criminal law measures of state coercion which are not punishments and are applied by a court to minors who have committed a crime under the age of 18 years or a criminal act envisaged by the criminal law before reaching the age from which criminal responsibility may arise. In Ukraine, compulsory educational measures are applied: a) in the case of a court decision to release a minor aged 14 to 18 years from criminal liability (Part 1 of Article 97 of the Criminal Code); b) to a person who, during the period from 11 years to the age of criminal responsibility, committed a socially dangerous act that falls within the scope of the act envisaged by the Special Part of the Criminal Code (Part 2 of Article 97 of the Criminal Code); c) upon release of a minor aged 14 to 18 years from punishment (Part 1 of Article 105 of the Criminal Code). The law contains a comprehensive list of compulsory educational measures (Part 2 of Article 105 of the Criminal Code).

Принципи права – найбільш загальні і стабільні вимоги, що сприяють утвердженню та захисту суспільних цінностей, визначають характер права і напрями його подальшого розвитку. Залежно від сфери дії принципів у межах системи права вони поділяються на основоположні, загальні, міжгалузеві, галузеві, а також на принципи підгалузеві та інститутів права. До основоположних принципів права відносяться: справедливість, рівність, свобода, гуманізм. Загальними принципами є правова визначеність, пропорційність, добросовісність, розумність. До міжгалузевих принципів, спільних для процесуальних галузей права, відносять, приміром, змагальність сторін, гласність судового процесу, незалежність суду. Прикладами галузевих принципів, притаманних цивільному праву, є свобода договору та свобода підприємницької діяльності. (Погребняк С.П.)

Principles of law are the most general and stable requirements that contribute to the establishment and protection of public values, determine the nature of law and directions for its further development. Depending on the scope of the principles within the system of law, they are divided into fundamental, general, inter-sectoral, sectoral, as well as the principles of the branches and institutions of law. The fundamental principles of law include: justice, equality, freedom, humanism. The general principles are legal certainty, proportionality, integrity, reasonableness. Intersectoral principles common to the procedural branches of law include, for example, the parties' competitiveness, the publicity of the trial, and independence of the court. Examples of sectoral principles inherent in civil law are freedom of contract and freedom of business.

Припинення шлюбу – юридичний факт, з яким закон пов'язує важливі правові наслідки. Насамперед у цьому випадку припиняються особисті та майнові правовідносини подружжя. Водночас припинення шлюбу слугує підставою виникнення інших правовідносин, нових особистих та майнових прав колишнього подружжя. Приміром, особа, яка змінила своє прізвище у зв'язку з реєстрацією шлюбу, має право після розірвання шлюбу надалі іменуватися цим прізвищем або відновити своє дошлюбне прізвище. Законодавець зазначає, що шлюб припиняється за наявності однієї з двох підстав: а) смерті одного з подружжя або оголошення його судом померлим; б) розірвання шлюбу (ст. 104 СК України). Якщо шлюб припиняється унаслідок смерті одного з подружжя або оголошення його померлим, то припинення шлюбу не потребує спеціального оформлення. Отримання свідоцтва про смерть є достатнім підтвердженням припинення шлюбу. За життя подружжя шлюб може бути припинено шляхом його розірвання. Законодавець зазначає, що розірвання шлюбу може здійснюватися органом державної реєстрації актів цивільного стану, а також судом (ст 106, 107, 109, 110 СК України). Розірвання шлюбу здійснюється органом державної реєстрації актів цивільного стану за наявності разом двох умов: подружжя не має малолітніх або неповнолітніх дітей; існує взаємна згода подружжя на розірвання шлюбу. Шлюб розривається незалежно від наявності між подружжям майнового спору (ч. 3 ст. 106 СК України). Шлюб розривається після спливу одного місяця від дня подання спільної заяви подружжя, якщо вона не була відкликана. Таким чином, закон дає подружжю додаткову можливість обдумати своє рішення. У певних випадках розірвання шлюбу здійснюється не за спільною заявою подружжя, а за заявою лише одного з них. Отже, шлюб розривається за заявою одного з подружжя, якщо другий з них визнаний безвісно відсутнім або недієздатним (ст. 107 СК України).

Розірвання шлюбу судом передбачає застосування двох різних порядків: а) розірвання шлюбу за спільною заявою подружжя, яке має дітей; б) розірвання шлюбу за позовом одного з подружжя, коли інший з подружжя не погоджується на розлучення (ст. 109, 110 СК України). Головна мета суду у даному випадку полягає у встановленні того, що заява про розірвання шлюбу відповідає дійсній волі дружини та чоловіка і після розірвання шлюбу не будуть порушені їхні права, а також права їхніх дітей. Разом із спільною заявою про розірвання шлюбу подружжя передають на розгляд суду письмовий договір, в якому зазначають: а) з ким із них будуть проживати діти; б) яку участь у забезпеченні умов життя дітей братиме той з батьків, хто буде проживати окремо; в) умови здійснення тим із батьків, який проживатиме окремо, права на особисте виховання дітей (ст. 109 СК України). Другим різновидом судового порядку розірвання шлюбу є позовний порядок, коли один із подружжя стає позивачем, а інший – відповідачем. Тож у цьому випадку розірвання шлюбу здійснюється за ініціативою лише одного з подружжя. Проте такий позов за загальним правилом не може бути поданий під час вагітності дружини та протягом одного року після народження дитини (ст. 110 СК України). Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу, якщо буде встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечило б інтересам одного з них, інтересам їхніх дітей, що мають істотне значення (ч. 2 ст. 112 СК України).

The termination of marriage is a legal fact with important legal consequences. First of all, in this case, the personal and property relationships of the spouses are terminated. At the same time, the termination of marriage is the basis for the emergence of other legal relationships, new personal and property rights of the former spouse. For example, a person who changed his or her surname in connection with the registration of marriage has the right, after the divorce, to continue to be called by that surname or to renew his or her premarital surname. The legislator states that the marriage is terminated in the presence of one of two reasons: a) death of one of the spouses or a court pronouncement of him or her to the deceased; b) marriage dissolution (Article 104 of the Family Code of Ukraine). If the marriage is terminated as a result of the death of one of the spouses or declaring him/her dead, then the termination of the marriage does not require special registration. Obtaining a death certificate is sufficient proof of termination of marriage. During the life of the couple, marriage can be terminated by divorce. The legislator states that the marriage can be dissolved by the state registration body of civil status acts and by the court (Art. 106, 107, 109, 110 of the Family Code of Ukraine). The dissolution of marriage is carried

out by the state registration body of civil status documents under the presence of two conditions together: the spouse has no minor or unaged children; there is a mutual agreement of the spouses on the dissolution of marriage. Marriage is broken regardless of the existence of a property dispute between the spouses (Part 3 of Article 106 of the Family Code of Ukraine). The marriage is terminated after the expiration of one month from the date of the joint application of the couple, if it has not been withdrawn. Thus, the law gives the couple an additional opportunity to think their decision over. In certain cases, the marriage is dissolved not on the joint application of the couple, but on the application of only one of them. Therefore, a marriage is terminated at the request of one of the spouses, if the other of them is declared missing or incapacitated (Article 107 of the Criminal Code of Ukraine). The marriage dissolution by the court involves the application of two different procedures: a) the dissolution of the marriage on the joint statement of the spouse who have children; b) the dissolution of the marriage on the claim of one spouse, when the other spouse does not agree to the divorce (Articles 109, 110 of the Family Code of Ukraine). The main purpose of the court in this case is to establish that the application for divorce is in accordance with the true will of the wife and husband and that after the marriage is broken their rights and their children's rights will not be violated. Together with the joint application for divorce, the spouses submit a written agreement to the court, stating: a) with whom the child (children) will reside; b) what kind of participation in the provision of living conditions for the child(ren) of the parent who will live separately will be; c) the conditions for the exercise of the right to the personal upbringing of the child(ren) of the parent who will live separately (Article 109 of the Family Code of Ukraine). The second form of judicial dissolution is marriage, where one spouse becomes the plaintiff and the other defendant. Therefore, in this case, the divorce is initiated by only one of the spouses. However, such a claim as a general rule cannot be filed during the pregnancy of the wife and within one year after the birth of the child (Article 110 of the Family Code of Ukraine). The court decides to dissolve the marriage if it is established that the further cohabitation of the spouses and the maintenance of the marriage would be contrary to the interests of one of them, the interests of their child(ren), which are of significant importance (Part 2 of Article 112 of the Family Code of Ukraine).

Природне право – доктрина, за якою головним джерелом права є природа, а не воля законодавця. Природні права належать людині від народження, вони закладені в самій її сутності та однакові для всіх. Окремі ідеї природного права з'явилися ще в V–IV ст. до н.е. у філософських творах Сократа, Платона і Арістотеля. Найпліднішим періодом у розвитку теорії природного права

вважаються XVII–XVIII ст. У цей час склалася школа природного права. Її яскравими представниками були Г. Гроцій, Ж.-Ж. Руссо, Т. Гоббс, Б. Спіноза. Ця школа справила значний вплив на процес розвитку як національного, так і міжнародного права. Природне право уявлялося як кодекс правил, що закріплювали політичні та юридичні ідеали. Все, що не відповідає чи суперечить цим ідеалам, повинно бути змінено чи скасовано. Сучасні теорії природного права базуються на ідеях природи речей (неокантіанство), апріорних цінностей (феноменалізм), самореалізації вищого розуму (неогегельянство), божественного порядку буття (неопротестантизм), історичного праворозуміння (герменевтика), екзистенціалізму. (Бобровник С.В.)

Natural law is the doctrine according to which the main source of law is nature, not the will of the legislator. Natural rights pertain to a person from birth, they are embedded in his or her very essence and are the same for all. Some ideas of natural law appeared in the 5th – 4th centuries. BC in the philosophical works of Socrates, Plato, and Aristotle. The most fruitful period in the development of the theory of natural law is considered XVII–XVIII centuries. At this time, the school of natural law formed. Its bright representatives were G. Grotius, J.-J. Rousseau, T. Hobbes, B. Spinoza. This school has had a significant impact on the development of both national and international law. Natural law was represented as a code of rules that enshrined political and legal ideals. Anything that does not meet or contradict these ideals must be modified or abolished. Modern theories of natural law are based on the ideas of the nature of things (neo-Kantianism), a priori values (phenomenalism), self-realization of the higher mind (neo-Hegelianism), the divine order of being (neo-Protestantism), historical orthodoxy (hermeneutics), existentialism.

Природно-заповідний фонд – ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища (преамбула ЗУ «Про природно-заповідний фонд України»).

Natural reserve fund are land and water areas whose natural complexes and objects are of particular conservation, scientific, aesthetic, recreational and other value and are allocated for the purpose of preserving the natural diversity of landscapes, gene pool of fauna and flora, maintaining the general ecology and ecological balance providing background monitoring of the environment (preamble to the Law on the Nature Reserve Fund of Ukraine).

Прогалини в законодавстві – повна або часткова відсутність законодавчої регламентації певних суспільних відносин, що потребують правового регулювання. Відсутність необхідного юридичного правила як би роз'єднує систему права і систему законодавства, зменшує ефективність правового регулювання. Для подолання прогалин в законодавстві зазвичай використовують такі засоби як аналогія закону, включаючи такий її різновид як міжгалузева аналогія, і аналогія права. (Погребняк С.П.)

Legislative gaps are the complete or partial absence of legislative regulation of certain public relations that require legal regulation. The absence of the necessary legal rule seems to separate the system of law and the system of legislation, reducing the effectiveness of legal regulation. To overcome the gaps in the law, they usually use such tools as the analogy of law(as individual legal act), including its kind as the cross-industry analogy and the analogy of the law(as a set of legal rules).

Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації (ст. 1 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»).

Public information is the information displayed and documented by any means and on any media, which has been received or created in the course of the fulfillment by the subjects of power of their duties, provisioned by the current legislation, or which is in the possession of the subjects of the power, other managers of public information (Article 1 of the Law on Access to Public Information).

Публічне право – система правових норм, якими регулюються суспільні відносини у сфері публічної влади. Вперше поняття «публічне право» використали юристи Стародавнього Риму. До публічного права вони відносили ті правила поведінки, які захищали громадські відносини. Римський юрист Ульпіан обґрунтував погляд на публічне право як таке, що стосується становища Римської держави. Публічне право розглядалося під кутом зору устрою держави, прав і обов'язків її посадових осіб. Сучасне правознавство розглядає публічне право як підсистему права, що відображає державні та суспільні інтереси. До публічного права відносять, зокрема, конституційне, адміністративне, адміністративно-процесуальне, фінансове, кримінальне, кримінально-процесуальне, кримінально-виконавче право. Певною мірою інститути і норми публічного права містяться, приміром, в екологічному, земельному і навіть сімейному праві. Джерелами публічного права є,

зокрема, конституція, закони, акти глави держави, акти виконавчої влади, акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Для публічного права є характерним домінування імперативних та директивно-зобов'язальних норм права. Суб'єктами публічного права є, зокрема, держава, її органи, народ, нація, національні меншини, територіальні громади. (Батанов О.В.)

Public law is a system of legal rules governing public relations in the sphere of public authority. For the first time, the concept of public law was used by the lawyers of ancient Rome. They referred to public law as those rules of conduct that protected public relations. Roman lawyer Ulpian justified his view of public law as being relevant to the position of the Roman state. Public law was viewed from the perspective of the government, the rights and responsibilities of its officials. Contemporary jurisprudence views public law as a subsystem of law that reflects state and public interests. Public law includes, in particular, constitutional, administrative, administrative-procedural, financial, criminal, criminal-procedural, criminal-enforcement law. To some extent, the institutions and norms of public law are contained, for example, in environmental, land and even family law. The sources of public law are, in particular, the constitution, laws, edicts of the head of state, decrees of the executive power, orders of bodies and officials of local self-government. Public law is characterized by the dominance of imperative and directive-law norms. Subjects of public law are, in particular, the state, its organs, people, the nation, national minorities, territorial communities.

Р

Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації – керівник редакції, уповноваженим на те засновником (співзасновниками), який призначається (обирається) на посаду і звільняється з посади в порядку, встановленому засновником (співзасновниками) у статуті редакції відповідно до чинного законодавства України про працю.

Editor (editor-in-chief) of a print media is the head of the editorial board, authorized by the founder (co-founders), who is appointed (elected) to the position and dismissed from the position in the order established by the founder (co-founders) in the statute of the edition in accordance with the current legislation of Ukraine.

Редакційная колегія – дорадчий орган управління діяльністю редакції друкованого засобу масової інформації, який створюється, діє та припиняє свою діяльність відповідно до статута редакції і очолюється її редактором (головним редактором).

Editorial board is advisory body for managing the editorial office of a print media, that is formed, operates and terminates its activities in accordance with the statute of the edition and is headed by its editor (editor in chief).

Режим доступу до інформації – передбачений правовими нормами порядок одержання, використання, поширення і зберігання інформації.

The mode of access to information is the procedure for obtaining, using, disseminating and storing information prescribed by the legal rules.

Режим секретності – встановлений згідно з вимогами Закону України «Про державну таємницю» та інших виданих відповідно до нього нормативно-правових актів єдиний порядок забезпечення охорони державної таємниці.

The regime of secrecy is the unified procedure for ensuring the protection of state secrets, established in accordance with the requirements of the Law of Ukraine «On State Secrets» and other normative legal acts issued in accordance with it.

Реквізит документа – обов’язковий інформаційний елемент (зазначення автора, дати тощо), властивий певному виду офіційного документа.

A document requisite is a mandatory information element (author's name, date, etc.) inherent in a particular type of official document.

Реституція – в цивільному праві повернення сторонам, що уклали угоду, всього одержаного ними за угодою у разі визнання її недійсною. За неможливості повернути одержане в натурі сторони мають відшкодувати у грошах, якщо інші наслідки недійсної угоди не передбачені законом. Цивільним правом передбачується двостороння реституція, тобто повернення всього одержаного повинні здійснити обидві сторони угоди.

Restitution is the civil right to return to the parties that have entered into an agreement everything that they have obtained under the agreement in the event of its invalidation. If they are unable to repay in-kind, the parties shall be compensated in money, unless other consequences of the invalid agreement are provided by law. Civil law provides for bilateral restitution, that is, the return of everything received must be made by both parties to the agreement.

Робочий час – це встановлений законодавством відрізок календарного часу, протягом якого працівник відповідно до внутрішнього трудового розпорядку, графіка роботи та умов трудового договору повинен виконувати свої трудові обов’язки.

Working time is a legally prescribed period of time during which an employee, in accordance with his/her internal work schedule, work schedule, and terms of employment contract, has to fulfill his/her duties.

Розголошення комерційної таємниці – ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до чинного

законодавства України становлять комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, якщо це завдало чи могло завдати шкоди господарюючому суб'єкту (підприємцю).

Disclosure of trade secrets is acquainting another person without the consent of an authorized person with information, which according to the current legislation of Ukraine is a trade secret, by a person to whom this information was entrusted in due course or became known in connection with the performance of their duties, if such act caused or could cause damage to the business entity.

Розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав – будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо чи опосередковано пропонуються публіці, в тому числі доведення цих об'єктів до відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором.

Dissemination of copyright objects and/or related rights is any act whereby copyright and/or related rights objects are directly or indirectly offered to the public, including bringing such objects to the attention of the public so that its representatives can access these items from anywhere and at any time of their choice.

Розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних – введення в обіг примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних шляхом їх продажу чи іншої передачі права власності.

Distribution of copies of audiovisual works, phonograms, videograms, computer programs, databases is putting into circulation the copies of audiovisual works, phonograms, videograms, computer programs, databases through their sale or other transfer of ownership.

Режим окремого проживання подружжя – особливий порядок подружнього життя, який може бути встановлено судом двома способами. По-перше, за взаємною заявою подружжя. Це може бути викликано проблемами в сім'ї, коли подружжя ще остаточно не вирішило питання щодо розірвання шлюбу і бажає перевірити свої почуття. По-друге, за позовом одного з подружжя у разі його небажання проживати спільно. В такому випадку ініціатором роздільного проживання виступає лише один із подружжя (ст. 119 СК України). У разі встановлення режиму окремого проживання виникають важливі правові наслідки: майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважається набутих у шлюбі; дитина, народжена дружиною після спливу

десяти місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка (ч. 2 ст. 120 СК України). Тож за окремого проживання припиняється режим спільної сумісної власності подружжя. Законодавець зазначає, що встановлення режиму окремого проживання не припиняє прав і обов'язків подружжя, які встановлені шлюбним договором (ст. 120 СК України).

The spousal separate residence regime is a special order of married life, which can be established by court in two ways. First, on the mutual statement of the couple. This can be caused by problems in the family when the couple has not yet finally resolved the issue of divorce and wants to test their feelings. Second, the claim of one spouse in case of his or her unwillingness to live together. In this case, only one of the spouses is the initiator of the separate residence (Article 119 of the IC of Ukraine). Important legal consequences arise when a separate residence regime is established: property acquired in the future by the wife and the husband will not be considered as having been acquired by marriage; a child born to the wife after the age of ten months will not be considered as descending from her husband (Part 2 of Article 120 of the Family Code of Ukraine). Therefore, the regime of joint ownership of the couple is terminated for separate residence. The legislator notes that the establishment of a separate residence regime does not terminate the rights and obligations of the spouses established by the marriage contract (Article 120 of the Family Code of Ukraine).

Республіка – форма правління, за якої вищі органи державної влади обираються народом на певний строк. Республіка характеризується такими ознаками: виборність вищих органів держави народом безпосередньо або опосередковано; строковість повноважень вищих державних органів; відповідальність вищих органів держави за виконання своїх повноважень перед народом або вищим представницьким органом; верховенство актів, які видаються вищим представницьким органом країни. Сучасні республіки зазвичай поділяють на парламентські, президентські та змішані (президентсько-парламентські та парламентсько-президентські). Основними відмінностями між цими республіками є порядок формування уряду, обсяг повноважень глави держави і парламенту. Останні десятиліття показують, що класичні форми парламентської і президентської республік не завжди сприяють узгодженості та взаємодії вищих органів держави. Тому в другій половині ХХ ст. з'являються змішані форми правління, які поєднують ознаки парламентських і президентських республік (зокрема, Україна, Франція, Польща). Змішана (її ще називають напівпрезидентська) республіка характеризується такими основними ознаками: президент обирається безпосередньо народом; крім статусу глави

держави президент має деякі повноваження щодо керівництва виконавчою владою; уряд формується президентом спільно з парламентом і є підзвітним та відповідальним перед ними; існують два центри виконавчої влади – президент та уряд на чолі з прем'єр-міністром (так звана біцефальність виконавчої влади); президент має повноваження арбітра між гілками влади. (Протасова В.Є)

A republic is a form of government under which the highest bodies of state power are elected by the people for a fixed term. The Republic is characterized by the following features: the election of the highest organs of the state by the people directly or indirectly; term of authority of higher state bodies; responsibility of the higher bodies of the state for the performance of their powers before the people or the highest representative body; the supremacy of acts issued by the highest representative body of the country. Modern republics are usually divided into parliamentary, presidential and mixed (presidential-parliamentary and parliamentary-presidential). The main differences between these republics are the order of formation of the government, the scope of powers of the head of state and the head of parliament. Recent decades have shown that the classic forms of parliamentary and presidential republics do not always foster the coherence and engagement of the highest authorities. Therefore, in the second half of XX century, the mixed forms of government that combine the features of parliamentary and presidential republics appeared (including Ukraine, France, Poland). A mixed (also called semi-presidential) republic is characterized by the following basic features: the president is elected directly by the people; in addition to the status of the Head of State, the President has some powers over the leadership of the executive branch; the government is formed by the president jointly with the parliament and is accountable and subjugated to them; there are two centers of executive power - the president and the government headed by the prime minister (the so-called bicephalism of the executive branch); the president has the authority to arbitrate between branches of power.

Римське право – право Стародавнього Риму. Виникло у 451 – 450 рр. до н. е. як писане право у формі XII таблиць. На них були записані усталені звичаї римського суспільства тих часів. Джерелами Римського права були також преторські едикти і розпорядження імператорів. Римське право набуло свого найвищого рівня розвитку за часів візантійського імператора Юстиніана I у зведеному нормативному акті під назвою Корпус юріс цивіліс. Римське право поділялося на публічне і приватне. Істотний вплив на формування римського права справили римські юристи, яким імператори надавали право офіційного тлумачення законодавства. Такі тлумачення мали силу законів. Римське право

було правом рабовласницького суспільства, його суб'єктами були лише вільні громадяни Римської імперії. Раби були тільки його об'єктами. Римське право багато уваги приділяло праву власності і зобов'язальному праву, зокрема, договорам. Пізніше римське право було реципійоване багатьма країнами світу і стало основою сучасної, у тому числі української, цивілістики. (Севрюкова І.Ф.)

Roman law is the law of ancient Rome. It originated in 451– 450 BC as written law in the form of XII tables. They recorded the established customs of Roman society of those times. The sources of Roman law were also the praetorian edicts and orders of the emperors. Roman law gained its highest level of development under the Byzantine emperor Justinian I in a consolidated statute called the Corps of Laws of the Civil. Roman law was divided into public and private. Significant influence on the formation of Roman law had Roman lawyers, to whom the emperors gave the right of official interpretation of the law. Such interpretations had the force of law. Roman law was the law of a slave society, its subjects were only free citizens of the Roman Empire. Slaves were only his objects. Roman law has paid a great deal of attention to property rights and obligations, including contracts. Later, Roman law was adopted in many countries of the world and became the basis of modern, including Ukrainian, civilization.

Родичі – особи, які походять один від одного або від спільного предка. Виокремлюють пряму та побічну спорідненість. Пряма спорідненість визначається щодо осіб, які послідовно походять один від одного (наприклад, син – батько). Побічна спорідненість визначається щодо осіб, які походять від спільного предка (приміром, рідні брати). (Борисова В.І.)

Relatives are persons descended from one another or from a common ancestor. Direct and indirect affinity are distinguished. Direct affinity is defined for persons who are consecutively descended from one another (e.g. son - father). Secondary kinship is defined in relation to persons descended from a common ancestor (for example, brothers). (Borisova V.I.)

Розбій – найнебезпечніший злочин проти власності (ст. 187 КК України). Склад цього злочину включає в себе наступні елементи і ознаки. Основним безпосереднім об'єктом злочину є відносини власності. Додатковим обов'язковим об'єктом злочину є життя чи здоров'я потерпілого. Предметом злочину є чуже майно. Об'єктивна сторона злочину характеризується діянням у вигляді нападу з метою заволодіння чужим майном, поєднаному з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою застосування такого насильства. Злочин вважається закінченим з моменту нападу, незалежно

від того, вдалося винному заволодіти чужим майном чи ні. Суб'єктивна сторона злочину включає в себе вину у формі прямого умислу, корисливі мотив і мету. Суб'єктом злочину є фізична осудна деліктоздатна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 14 років і яка в момент його скоєння могла усвідомлювати свої дії та керувати ними (ч. 1 ст. 19, ч. 2 ст. 22 КК України). (Кривоченко Л.М.)

Robbery is the most dangerous crime against property (Article 187 of the Criminal Code of Ukraine). The composition of this crime includes the following elements and features. The main direct object of the crime is property relations. An additional mandatory crime object is the life or health of the victim. The object of the crime is someone else's property. The objective side of a crime is characterized by acting in the form of an attack to seize someone else's property, combined with, or threatening to use, violence that threatens the life or health of the victim. The crime is considered to have been completed since the attack, regardless of whether or not the perpetrator was able to seize the property. The subjective side of the crime includes guilt in the form of direct intent, selfish motive and purpose. The subject of the crime is a natural, sane, tortious person, who, before committing the crime, was 14 years or older and who at the moment of committing it could have been aware of his or her actions and controlled them (Part 1 of Article 19, Part 2 of Article 22 of the Criminal Code of Ukraine).

С

Санкція – частина норми, яка встановлює заходи (види та обсяг) державного примусу, що застосовуються в разі її порушення.

A sanction is a part of the norm that establishes measures (types and volume) of state coercion that are applied in case of its violation.

Свобода слова – право кожного громадянина вільно і незалежно збирати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку відкриту за режимом доступу інформацію як особисто так і за допомогою матеріальних носіїв та засобів поширення інформації.

Freedom of expression is the right of every citizen to collect, store, use and disseminate any information open to the public, both personally and through material means and the media, freely and independently.

Секретна інформація – інформація, документ або матеріал, що містить державну таємницю, зокрема військову, політичну, економічну, наукову, технічну або будь-яку іншу інформацію, що включена до переліку відомостей, що становлять державну таємницю, погодженого відповідно до національного

законодавства держав Сторін, і втрата або несанкціоноване розкриття якої, може завдати шкоди національній безпеці, економічним або політичним інтересам держав Сторін.

Secret information is information, document or material containing state secrets, including military, political, economic, scientific, technical or any other information included in the list of state secret information agreed in accordance with the national legislation of the participant states, and the loss or unauthorized disclosure of which may be detrimental to national security, economic or political interests of the participant states.

Система законодавства – це сукупність діючих на території певної держави нормативно-правових актів.

The legislation system is a set of normative legal acts in force on the territory of a certain state.

Сім'я (родина) – соціальна група, що складається з чоловіка та жінки, які зазвичай перебувають у шлюбі, їхніх дітей (власних чи прийомних) та інших осіб, поєднаних родинними зв'язками з подружжям, кровних родичів, і здійснює свою життєдіяльність на основі спільного економічного, побутового, морально-психологічного укладу, взаємної відповідальності, виховання дітей.

Family is a social group consisting of a man and a woman who are usually married, their children (their own or foster children) and other individuals connected by family ties with spouses, of blood relatives, and carry out their life on the on the basis of common economic, domestic, moral and psychological way of life, mutual responsibility, bringing up of children.

Службовий твір – твір, створений автором в порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем.

Service work is a work created by the author in the course of his or her duties in accordance with job description or employment contract (agreement) between himr or her and the employer.

Спам – не замовлені попередньо споживачами електронні повідомлення, які або є масовими, або в яких не наведено достовірні відомості про повну назву, власну поштову чи електронну адресу замовника чи відправника цих повідомлень, або подальше отримання яких споживач не може припинити шляхом інформування про це замовника чи відправника.

Spam is not pre-ordered e-mails that are either mass, or that do not provide accurate information about the full name, personal or e-mail address of the customer or sender

of these messages, or the continued receipt of which cannot be terminated by consumer by informing the customer or sender.

Спеціальний зв'язок – передавання, випромінювання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень, які містять інформацію з обмеженим доступом, по радіо, проводових, оптичних або інших електромагнітних системах з використанням засобів криптографічного та/або технічного захисту інформації з додержанням вимог законодавства щодо її захисту.

Special communication is transmission, emission and/or reception of signs, signals, written text, images and sounds or messages containing restricted information via radio, wired, optical or other electromagnetic systems using cryptographic and/or technical means of information protection in compliance with the requirements of the legislation on its protection.

Спеціальність – сукупність набутих шляхом спеці-ної підготовки і досвіду роботи знань, умінь, навичок, необхідних для виконання певного виду трудової діяльності в межах певної професії.

Specialty is a set of knowledge, skills, and abilities necessary to perform a certain type of work within a certain profession acquired through special training and experience.

Спонсорство – участь фізичної або юридичної особи у прямому чи опосередкованому фінансуванні програм з метою сприяння популяризації свого імені, фірмового найменування, торгової марки або іміджу цієї особи.

Sponsorship is participation of a natural or legal person in the direct or indirect funding of programs to promote the trade name, brand, or image of that person.

Стаціонарний сценічний майданчик – сценічний майданчик, який належить закладу, підприємству чи організації культури, творчому колективу, виконавцю на правах власності або регулярно використовується ним не менше одного року на підставі інших цивільно-правових угод.

Stationary stage is a stage that belongs to an institution, enterprise or cultural organization, artistic collective, performer on property rights or is regularly used by them for at least one year under other civil agreements.

Страйк – тимчасове колективне добровільне припинення роботи (невихід на роботу, невиконання своїх трудових зобов'язань-стей) працівниками підприємства, установи, організації (структурно-го підрозділу) з метою вирішення колективного трудового спору (конфлікту).

A strike is a temporary collective voluntary termination of work (absenteeism, failure to fulfill their labor obligations) by employees of an enterprise, institution, organization (structural unit) in order to resolve a collective labor dispute (conflict).

Ступінь секретності – категорія, яка характеризує важливість секретної інформації, ступінь обмеження доступу до неї та рівень її охорони державою («особливої важливості», «цілком таємно», «таємно»).

Degree of secrecy is a category that characterizes the importance of classified information, the degree of restriction of access to it and the level of its protection by the state («of special importance», «top secret», «secret»).

Суб'єкт майнових авторських і (або) суміжних прав – фізична або юридична особа, якій на законних підставах належать майнові авторські і (або) суміжні права на аудіовізуальні твори, фонограми, відеограми, комп'ютерні програми, бази даних.

Proprietary copyright and (or) related rights subject is a natural or legal person who legally owns proprietary copyright and (or) related rights to audiovisual works, phonograms, video games, computer programs, databases.

Суб'єкти електронного документообігу – автор, підписувач, адресат та посередник, які набувають передбачених законом або договором прав і обов'язків у процесі електронного документообігу.

Electronic document entities are the author, signer, addressee, and mediator who acquire the rights and obligations provided for by law or contract in the electronic records circulation process.

Суспільне надбання – твори і об'єкти суміжних прав, строк дії авторського права і (або) суміжних прав на які закінчився.

Public property are works and objects of related rights whose copyright and/or related rights have expired.

Свояцтво – відносини між одним з подружжя і кровними родичами іншого з подружжя або між родичами обох з подружжя, що виникають не внаслідок рідства, а за шлюбом. В деяких випадках свояцтво викликає настання певних правових наслідків. Так, за наявності кількох осіб, які виявили бажання усиновити одну і ту саму дитину, переважне право на її усиовлення має громадянин України, який є чоловіком матері або дружиною батька дитини, яка усиовлюється (ст. 213 СК України). Якщо мачуха або вітчим проживають однією сім'єю з малолітніми пасинком, падчеркою, вони мають право брати участь у їхньому вихованні (ст. 260 СК). Мачуха та вітчим мають право на захист своїх малолітніх, неповнолітніх або повнолітніх непрацездатних пасинка та падчерки. Вони мають також право без спеціальних на те повноважень звернутися за захистом прав та інтересів цих осіб до органу опіки та піклування або до суду (ст. 262 СК). Мачуха, вітчим зобов'язані утримувати малолітніх, неповнолітніх падчерку та пасинка, які з ними проживають, якщо в них немає

матері, батька, діда, баби, повнолітніх братів та сестер або ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання, за умови, що мачуха, вітчима можуть надавати матеріальну допомогу (ст. 268 СК). У свою чергу повнолітні падчерка, пасинок зобов'язані утримувати непрацездатних мачуху, вітчима, якщо вони потребують матеріальної допомоги і якщо вони надавали падчерці, пасинкові систематичну матеріальну допомогу не менш як п'ять років, за умови, що падчерка, пасинок можуть надавати матеріальну допомогу. Обов'язок падчерки, пасинка по утриманню мачухи, вітчима виникає, якщо у мачухи, вітчима немає чоловіка, дружини, повнолітніх дочки, сина, братів та сестер або якщо ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання (ст. 270 СК). (Жилінкова І.В.)

Kinship is the relationship between one of the spouses and blood relatives of the other spouse or between relatives of both spouses, arising not by affinity, but by marriage. In some cases, the relative certain legal consequences. Thus, in the presence of several persons who have expressed a desire to adopt the same child, the citizen of Ukraine, who is the husband of the mother or the wife of the father of the child to be adopted, has the pre-emptive adoption right (Article 213 of the Family code of Ukraine). If the stepmother or stepfather live in the same family with a young stepson or step-daughter, they have the right to participate in their upbringing (Article 260 Family Code). The stepmother and stepfather have the right to protect their minor stepchildren and under-age or their adult disabled step sons or step daughters. They also have the right, without being specially authorized, to apply for protection of the rights and interests of these persons to the guardianship authority or to the court (Art. 262 Family Code). Stepmothers, stepfathers are obliged to keep their underage children, minor children and stepchildren who live with them unless they have a mother, father, grandfather, grandmother, adult siblings, or these persons cannot, for good reason, provide them with proper maintenance, provided that the stepmother, the stepfather can provide financial assistance (Art. 268 Family code). In turn, adult stepson, step daughter are obliged to keep their disabled stepmothers, stepfathers, if they need financial help and if they have provided stepchildren with systematic financial help for at least five years, provided that stepchildren can provide financial assistance. The duty of a stepdaughter, stepson to maintain a stepmother, stepfather arises if the stepmother, stepfather does not have a husband, wife, adult daughters, sons, brothers and sisters, or if these persons for good reasons cannot provide them with proper maintenance (Art. 270 Family Code).

Сервітут – різновид речових прав на чуже майно, право обмеженого користування чужою річчю або майном. Це поняття відоме ще з часів

стародавнього римського приватного права і сьогодні використовується в цивільному законодавстві більшості держав світу. «Сервітутне право» означає підпорядкованість однієї речі кільком особам – її власнику і одночасно іншому суб'єкту цивільних правовідносин, який теж використовує її корисні властивості. Суб'єктами сервітутних прав можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Суб'єктом прав на нерухоме майно, який зобов'язаний нести тягар визначених встановленням сервітутного права обтяжень, є його власник. Особа, в інтересах якої встановлюється сервітут, може бути як власником сусідньої земельної ділянки, так і суб'єктом права постійного користування нею. Сервітутути поділяються на земельні та особисті, суходільні та водні, публічні та приватні. Підставами виникнення сервітутних прав є: договір, закон, заповіт, рішення суду. Сервітут може бути як оплатним, так і безоплатним. Підставами припинення сервітуту, зокрема, є: поєднання у одній особі власника майна, обтяженого сервітутом, і особи, в інтересах якої встановлений сервітут; відмова від сервітуту особи, в інтересах якої він встановлений; сплив строку, на який сервітут був встановлений; припинення обставин, які були підставою для встановлення сервітуту; невикористання сервітуту протягом трьох років підряд; смерть особи, на користь якої був встановлений особистий сервітут; рішення суду. (Домашенко М.В.)

An easement is a kind of property rights to another person's property, the right of limited use of another person's thing or property. This concept has been known since ancient Roman private law and is now used in the civil law of most states of the world. «The servitude law» means the subordination of one thing to several persons – its owner and, at the same time, another subject of civil legal relations, who also uses its useful properties. Subjects of easement rights can be both individuals and legal entities. The subject of the real estate rights, which is obliged to bear the burden of certain encumbrance rights, is the owner. The person in whose interest the easement is established may be both the owner of the neighboring land plot and the subject of the right of permanent use of it. The easements are divided into land and personal, land and water, public and private. The basis for the emergence of easement rights are: contract, law, will, court decision. The easement can be both free and paid. The grounds for termination of an easement are, in particular: the owner of the property burdened with the easement and the person in whose interest the easement is established being the same person; refusal of the servitude by the person in whose interest it is established; the expiring of the term for which the easement was set; termination of circumstances that were the basis for establishing an easement; not using of the

easement for three consecutive years; death of a person in whose favor a personal servitude was established; court decision. (M.V. Domashenko)

Сім'я – первинний осередок суспільства, її складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства (ст. 3 СК України).

The family is the primary unit of society and consists of cohabiting individuals who share a common life, have mutual rights and responsibilities. A family is created on the basis of marriage, kinship, adoption, as well as on other grounds not prohibited by law and which do not contradict the moral principles of society (Article 3 of the Family Code of Ukraine).

Сім'я патронатного вихователя – сім'я, в якій за згоди всіх її членів повнолітня особа, яка пройшла спеціальний курс підготовки, виконує обов'язки патронатного вихователя на професійній основі (ст. 252 СК України).

Family of a foster caregiver is a family in which, with the consent of all its members, an adult who has undergone a special training course fulfills the duties of a foster carer on a professional basis (Article 252 of the Family Code of Ukraine).

Служба в органах місцевого самоврядування – професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом (ст.1 ЗУ «Про службу в органах місцевого самоврядування»).

Service in local self-government bodies is professional, on a regular basis, activity of citizens of Ukraine who hold positions in local self-government bodies, and is aimed at the exercise by the territorial community of their right to local self-government and certain powers of executive authorities, provided by law (Article 1 of the Law on Service in Local Self-Government Bodies).

Соціальна держава – держава, яка визнає людину найвищою соціальною цінністю і з метою забезпечення кожному гідного рівня життя та інших соціальних прав здійснює перерозподіл суспільних благ відповідно до принципів соціальної справедливості. Поява концепції соціальної держави пов'язана з формуванням у ХІХ ст. в Європі нового, постіндустріального суспільства. Якщо доктрина правової держави виникла завдяки європейським революціям ХVІІ–ХVІІІ ст., то теорія соціальної держави – внаслідок промислового перевороту ХVІІІ–ХІХ ст. Соціальна держава була призначена

насамперед для того, щоб приборкати соціальні конфлікти, пом'якшити суперечності між класами, породжені соціальною, передусім матеріальною, нерівністю. Поняття «соціальна держава» з'являється в середині XIX ст. у працях німецьких науковців під впливом філософії Г. В. Ф. Гегеля. Вважається, що вперше соціальна держава згадується у 1842р. у роботі Лоренца фон Штайна «Соціалізм і комунізм у сучасній Франції». На думку цього вченого, соціальна держава повинна підтримувати рівність у правах для різних класів і окремих індивідів, а також сприяти суспільному, зокрема, економічному прогресу. І соціальна, і правова держава виходять із визнання людини найвищою цінністю, необхідності захисту і забезпечення її прав. Проте слід бачити суттєві відмінності між правовою і соціальною державами. Так, доктрина правової держави ґрунтується передусім на правах людини першого покоління – громадянських і політичних правах. Водночас теорія соціальної держави спирається на права людини другого покоління – соціальні, економічні та культурні права. Сенсом правової держави є захист людини і суспільства від держави. Разом з тим основною ідеєю соціальної держави є захист суспільства державою. При цьому необхідно розуміти, що сучасна правова держава може існувати лише в тому разі, якщо вона одночасно є соціальною державою. І навпаки. Основні ознаки соціальної держави: проголошення людини найвищою соціальною цінністю; спрямованість на забезпечення соціальних прав, зокрема, на медичне забезпечення, працю, відпочинок, житло; реалізація принципів соціальної справедливості і соціальної відповідальності; забезпечення справедливого перерозподілу соціальних благ; існування соціальних обов'язків держави щодо своїх громадян, що включає в себе насамперед соціальне забезпечення, соціальне страхування і гарантування соціального миру. (Погребняк С.П.)

The welfare state is a state that recognizes a person as the highest social value and, with a view to ensuring everyone a decent standard of living and other social rights, redistributes public goods in accordance with the principles of social justice. The emergence of the concept of social state is associated with the formation in the XIX century of a new, post-industrial society in Europe. If the doctrine of the rule of law arose due to the European revolutions of the XVII–XVIII centuries, the theory of the social state appeared due to the industrial revolution of the XVIII–XIX centuries. The welfare state was intended primarily to curb social conflicts, to mitigate class contradictions generated by social, above all material, inequality. The concept of a «social state» emerged in the middle of the XIX century in the writings of German scientists under the influence of the philosophy of G.V.F. Hegel. It is believed that

the social state was first mentioned in 1842 in Lorenz von Stein's work "Socialism and Communism in Modern France". According to this scholar, the welfare state should uphold equality in rights for different classes and individuals, and promote social, in particular, economic progress. Both the social state and the rule of law proceed from the recognition of a person as the highest value, the need to protect and secure his or her rights. However, there are significant differences between the rule of law and the welfare state. For example, the rule of law is based primarily on first-generation human rights – civil and political rights. At the same time, the theory of the social state rests on the human rights of the second generation - social, economic and cultural rights. The meaning of the rule of law is to protect the individual and society from the state. At the same time, the main idea of the welfare state is the protection of society by the state. It should be understood, however, that a modern rule of law can exist only if it is simultaneously a social state, and vice versa. The main features of the welfare state: proclaiming a person as the highest social value; focus on securing social rights, in particular, health care, work, leisure, housing; implementation of the principles of social justice and social responsibility; ensuring a just redistribution of social goods; existence of social obligations of the state towards its citizens, which includes, first of all, social security, social insurance and guarantee of social peace.

Співучасть у злочині – умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину (ст. 26 КК України). Тож співучасть пов'язана з такими ознаками як спільність дій і спільність умислу зловмисників. Співучасниками злочину можуть бути: виконавець, організатор, підбурювач і пособник (ст. 27 КК України). Формами співучасті залежно від стійкості суб'єктивних зв'язків між злочинцями є: група осіб (без попередньої змови); група осіб за попередньою змовою; організована група; злочинна організація (ст.28 КК України). Формами співучасті залежно від наявності або відсутності розподілу ролей між злочинцями є: проста співучасть (співвиконавство) і складна співучасть (з розподілом ролей) (ст. 27 КК України). Співучасть – інститут кримінального права, такого поняття немає, приміром в адміністративному праві.

Crime complicity is the deliberate joint involvement of several persons in a premeditated crime (Article 26 of the Criminal Code of Ukraine). Therefore, complicity is associated with such attributes as community action and intentional malicious intent. To accomplices of the crime pertain: executor, organizer, instigator and facilitator (Article 27 of the Criminal Code of Ukraine). Forms of complicity, depending on the stability of subjective relationships between criminals are: a group

of persons (without prior collusion); a group of persons by prior agreement; an organized group; a criminal organization (Article 28 of the Criminal Code of Ukraine). Forms of complicity, depending on the presence or absence of the division of roles between the offenders are: simple complicity (co-execution) and complex complicity (with role distribution) (Article 27 of the Criminal Code of Ukraine). Complicity is an institution of criminal law, there is no such concept, for instance, in administrative law.

Споживач – фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника (ст. 1 ЗУ «Про захист прав споживачів»). Права споживача при придбанні товару належної якості: 1. Обміняти непродуктовий товар належної якості на аналогічний, якщо цей товар не задовольняє його за формою, габаритами, фасоном, кольором, розміром, або з інших причин не може бути використаний ним за призначенням. Для обміну товару відводиться 14 днів, не рахуючи дня купівлі. Для обміну цього товару слід не використовувати його, не порушувати пломби, ярлики тощо. Слід пред'явити продавцеві розрахунковий документ. 2. Якщо на момент обміну аналогічного товару у продавця немає, то споживач має право: придбати будь-які інші товари із перерахуванням вартості; розірвати договір та одержати назад гроші; здійснити обмін товару на аналогічний при першому ж надходженні відповідного товару в продаж. Існує затверджений Кабінетом Міністрів України перелік непродуктових товарів, які не підлягають обміну: дитячі іграшки, ювелірні вироби, білизна та інше. Якщо договір купівлі-продажу розривається, то розрахунки із споживачем проводяться, виходячи з вартості товару на час його купівлі. Гроші повертаються споживачеві в день розірвання договору, а за домовленістю сторін – не пізніше 7 днів (ст. 9 ЗУ «Про захист прав споживачів»). Права споживача у разі придбання товару неналежної якості: 1. У разі виявлення протягом гарантійного строку недоліків товару, споживач має право вимагати: зменшення ціни; безоплатно (за рахунок продавця) ремонту товару в розумний строк; відшкодування витрат на усунення недоліків товару. 2. Якщо протягом гарантійного строку виявлені істотні недоліки товару, споживач має право за своїм вибором вимагати від продавця: розірвання договору та повернення грошей; заміни товару на аналогічний (ст. 8 ЗУ «Про захист прав споживачів»).

Consumer is an individual who purchases, orders, uses or intends to purchase or order products for personal needs that are not directly related to entrepreneurial

activity or fulfillment of the duties of a hired employee (Article 1 of the Law on Consumer Protection). Consumer rights when purchasing an unsatisfactory quality product: 1. Exchange non-food goods of poor quality for a similar one, if this product does not satisfy it in shape, size, style, color, volume, or for other reasons cannot be used for its intended purpose. The exchange of goods can be made within 14 days, not counting the day of purchase. To exchange such product, the consumer must not use it, break the seals, labels, etc. A payment document must be presented to the seller. 2. If at the moment of exchange the seller does not have similar goods, the consumer has the right: to purchase any other product with recalculation of value; terminate the contract and receive money back; to exchange the product for the same one at the first receipt of the corresponding goods for sale. There is an approved list of non-exchangeable non-food items approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine: toys, jewelry, linen and more. If the contract of sale is terminated, settlements with the consumer are made based on the value of the goods at the time of purchase. The money is returned to the consumer on the day of termination of the contract, and by agreement of the parties – not later than 7 days (Article 9 of the Law on Consumer Protection). Consumer rights in the case of purchase of goods of improper quality: 1. In case of detection of defects of goods during the warranty period, the consumer has the right to demand: reduction of the price; free (at the seller's expense) repair of the goods within reasonable time; reimbursement of the cost of eliminating defects in the goods. 2. If during the warranty period significant defects of the goods are revealed, the consumer has the right of his or her choice to demand from the seller: termination of the contract and refund; replacement of the product with a similar one (Article 8 of the Law on Consumer Protection).

Суб'єктивне право – гарантована нормами права міра можливої поведінки особи. Суб'єктивне право безпосередньо пов'язане із свободою особи і виступає мірою цієї свободи. Його реалізація дає уповноваженій особі змогу задовольнити певний власний інтерес. При цьому носій суб'єктивного права вільно обирає передбачений правом варіант поведінки. Водночас межі можливої поведінки носія суб'єктивного права визначено нормами права. Наприклад, особа має право на шлюб. Проте це право може бути реалізоване нею лише за наявності певних позитивних умов, приміром, досягнення шлюбного віку. Це право можна здійснити також за відсутності деяких негативних умов, наприклад, перебування в іншому зареєстрованому шлюбі. У складі суб'єктивного права можна виокремити такі правомочності як: право на власні дії; право на чужі дії (право на вимогу); право на дії посадових і службових осіб заради застосування державного примушування у разі

невиконання зобов'язаною особою своїх обов'язків. Наприклад, у разі укладення договору купівлі-продажу виникають цивільні зобов'язальні правовідносини між його сторонами. Покупець має право одержати товар, це є правом на власні дії. Також він має право вимагати від продавця передати товар, що є правом на чужі дії. Крім того, покупець має право звернутися до суду з позовом щодо відшкодування збитків, а це є правом на дії посадових і службових осіб. Реалізація суб'єктивного права, тобто переведення передбачених ним можливостей у практичну площину, може здійснюватися як в межах правовідносин, так і поза ними. (Дашковська О.Р.)

Subjective law is a measure of the possible conduct of a person guaranteed by law. Subjective law is directly related to the freedom of the individual and acts as a measure of that freedom. Its implementation enables the authorized person to satisfy some self-interest. In this case, the person enjoying subjective right freely chooses the right variant of behavior provisioned by the corresponding right. At the same time, the limits of the possible conduct of the subjective right holder are determined by the rules of law. For example, a person is entitled to marriage. However, this right can be exercised only if there are certain positive conditions, for example, reaching the age of marriage. This right can also be exercised in the absence of certain negative conditions, such as staying in another registered marriage. Within the subjective right can be distinguished such powers as: the right to one's own actions; the right to someone else's actions (the right to demand); the right for officials and officers to act for the purpose of applying state coercion in the event of failure of the obliged person to perform their duties. For example, when a sales contract is concluded, civil obligations arise between the parties to the contract. The buyer has the right to receive the goods, this is the right to one's own actions. He or she also has the right to require the seller to hand over the goods, which is the right to someone else's actions. In addition, the buyer has the right to apply to the court for damages, which is the right for actions of officials and officers. The realization of subjective law, i.e. the transfer of the possibilities provided by it into the practical plane, can be carried out both within and outside legal relations.

Судимість – особливий правовий стан особи, засудженої до кримінального покарання, що породжує для неї певні несприятливі цивільно-правові та кримінально-правові наслідки обмежувального й іншого характеру, які не входять до змісту покарання і мають місце протягом визначеного законом строку. Науковці характеризують судимість як негативний правовий статус людини. Цивільно-правові наслідки судимості полягають, зокрема, у тому, що доки вона не погашена зі спливом встановлених КК України строків або не

знята достроково судом, особа не може бути Президентом України, депутатом, суддею, прокурором, адвокатом, нотаріусом тощо. Судимість за корисливий злочин не дозволяє посідати у господарському товаристві посаду керівного характеру або пов'язану з матеріальною відповідальністю. Якщо людина бажає змінити своє прізвище або ім'я, то наявність судимості це унеможлиблює. Кримінально-правові наслідки судимості полягають, зокрема, в тому, що вона породжує більш суворе покарання для особи, яка, маючи зазначений правовий стан, вчинила новий умисний злочин. Йдеться про так званий рецидив злочинів. Метою інституту судимості є попередження вчинення нових злочинів. Судимість – інститут кримінального права, вона не породжується, приміром, постановою суду про накладення на особу адміністративного стягнення. Судимість поширюється на весь строк відбування покарання, а в передбачених КК України випадках – також і на певний період після його відбуття. Підставою судимості є наявність обвинувального вироку суду, що набрав законної сили, яким особа засуджується до певного покарання. Зауважимо, що не кожен обвинувальний вирок суду передбачає покарання. Приміром, неповнолітній, який вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки він на момент постановлення вироку не потребує застосування покарання. У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього примусові заходи виховного характеру і судимість у нього не виникає (ст. 105 КК України). Законодавець передбачає два види припинення судимості: погашення і зняття. Погашення судимості – це її автоматичне припинення за наявності визначених законом умов, головною з яких є невчинення особою нового злочину протягом строку судимості. Зняття судимості – це її дострокове припинення за рішенням суду за наявності певних умов. Однією з них є те, що, маючи судимість, особа не вчинила нового злочину і довела своє виправлення зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці. Погашення і зняття судимості щодо осіб, які вчинили злочин до досягнення ними 18-річного віку, відбувається на підставі загальних правил з урахуванням пільгових особливостей, передбачених статтею 108 КК України. Ці особливості полягають у встановленні скорочених, у порівнянні з повнолітніми злочинцями, строків погашення судимості та наявності більш м'яких умов її дострокового зняття. (Кривоченко Л.М.)

Conviction record is a special legal status of a person sentenced to a criminal punishment, which entails certain adverse civil and criminal consequences of a restrictive and other nature that are not included in the content of the sentence and

take place within the period specified by law. Scientists characterize criminal conviction records as a negative legal status of a person. The civil legal consequences for a criminal convict are, in particular, that until it is cancelled by the expiration of the terms established by the Criminal Code of Ukraine or is withdrawn prematurely by court, a person may not be the President of Ukraine, a people's deputy, judge, prosecutor, lawyer, notary, etc. A conviction for a self-serving crime does not allow a person to hold a managerial position or that linked with material liability in a company. If a person wants to change their last name or first name, having a criminal record makes it impossible. The criminal consequences of a criminal conviction are, inter alia, that it entails a more severe punishment for a person who, having the said legal status, has committed a new intentional crime. It is a so-called criminal relapse. The purpose of the institute of conviction record is to prevent the commit of new crimes. Criminal conviction is an institute of criminal law, it is not generated, for example, by a court order imposing an administrative penalty on a person. Criminal conviction extends to the entire term of serving the sentence, and in the cases, provisioned by the Criminal Code of Ukraine, also to a certain period following the serving. The basis for a conviction is the existence of an indictment of a court which has entered into force, which convicts a person of a certain sentence. Note that not every indictment in a court provides for punishment. For example, a minor who commits a crime of minor or moderate gravity may be released by a court if it is recognized that due to sincere repentance and subsequent impeccable behavior, he does not need to be punished at the time of sentencing. In this case, the court applies to the juvenile compulsory measures of educational character and he or she has no criminal record (Article 105 of the Criminal Code of Ukraine). The legislator provides for two types of criminal conviction: cancellation and withdrawal. Cancellation of a criminal record is its automatic termination in the presence of conditions stipulated by law, the main one of which is not committing by the convict of a new crime within the period of conviction. Withdrawal of a conviction is its early termination by court decision under certain conditions. One of them is that, having a previous conviction, the person did not commit a new crime and proved his or her correction with exemplary behavior and conscientious attitude to work. Cancellation and conviction of the perpetrators of the crime before they were committed 18 years of age, occurs on the basis of general rules, taking into account the privileged features provided for in Article 108 of the Criminal Code of Ukraine. These peculiarities are the establishment of shorter, compared to adult offenders, terms of criminal conviction and the milder conditions for its early cancellation.

Судова влада – гілка державної влади, яка має виключне повноваження здійснювати правосуддя з метою розв'язання юридичних спорів. Суди розглядають різні категорії справ у визначеному законом процесуальному порядку. Крім основної для неї функції здійснення правосуддя, судова влада також реалізує контрольну функцію.

The judiciary is a branch of government that has the exclusive power to administer justice in order to resolve legal disputes. Courts hear different categories of cases in the procedural manner prescribed by law. In addition to its core function of justice, the judiciary also exercises a controlling function.

Судова практика – рішення судів у конкретних справах, які містять правові зразки одноманітного багаторазового застосування і тлумачення правових норм. Судова практика узагальнюється вищими судовими інстанціями. Значення судової практики як джерела права стає особливо помітним при правовому регулюванні відносин, що недостатньо ясно, неповно або суперечливо в нормовані на рівні законодавства, а також при застосуванні судами принципів права та норм про права людини. Як правило, судова практика є формально необов'язковим, вторинним джерелом права. Вона може надати переконливе обґрунтування для судового рішення, однак посилання лише на судову практику є недостатнім. Воно має бути поєднане з посиланням на відповідний нормативно-правовий акт чи інше формально обов'язкове джерело права. В Україні судова практика тривалий час офіційно не визнавалася джерелом права. Проте нижчі судові інстанції завжди намагалися слідувати практиці вищих судів при розгляді аналогічних справ, оскільки інакше їх рішення можуть бути скасовані в апеляційному чи касаційному порядку. Крім того, ще з радянських часів існував феномен постанов пленумів Верховних судів СРСР та союзних республік як певний нормативний орієнтир для судового правозастосування, а на рівні доктрини визнавався прецедент тлумачення. Отже, судова практика вищих судових інстанцій завжди виступала в Україні орієнтиром як для нижчих судів, так і для інших правозастосовних органів. У сучасній Україні судова практика на законодавчому рівні набуває обов'язкового характеру і стає джерелом права. Так, у статті 17 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» прямо передбачено, що суди при розгляді справ застосовують практику Європейського суду з прав людини як джерело права. У частині 4 статті 263 ЦПК України говориться, що при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановах Верховного Суду. (Шевчук С.В.)

Judicial practice – decisions of courts in specific cases containing legal samples of uniform, repeated application and interpretation of legal rules. Judicial practice is generalized by higher courts. The importance of judicial practice as a source of law becomes particularly prominent in the legal regulation of relations, which are not sufficiently clear, incomplete or contradictory in the level of legislation, as well as in the principles of law and human rights law applied by the courts. As a rule, judicial practice is a formally optional, secondary source of law. It may provide convincing justification for a court decision, but reference to case law alone is insufficient. It must be combined with a reference to the relevant legal act or other formally binding source of law. In Ukraine, judicial practice has not been formally recognized as a source of law for a long time. However, the lower courts have always tried to follow the practice of the higher courts in dealing with similar cases, as otherwise their decisions may be quashed on appeal or cassation. In addition, since Soviet times, there has been the phenomenon of plenums of the Supreme Courts of the USSR and the Union republics as a certain normative benchmark for judicial enforcement, and a precedent of interpretation has been recognized at the doctrine level. Thus, judicial practice of higher courts has always been a benchmark in Ukraine for both lower courts and other law enforcement agencies. In modern Ukraine, judicial practice at the legislative level becomes binding and becomes a source of law. Thus, Article 17 of the Law on the Enforcement of Judgments and the Practice of the European Court of Human Rights explicitly states that the courts apply judicial practice of the European Court of Human Rights as a source of law when considering cases. Part 4 of Article 263 of the CPC of Ukraine states that in selecting and applying the rule of law to the disputed legal relationship, the court takes into account the conclusions on the application of the relevant rules of law set out in the rulings of the Supreme Court.

Судовий прецедент – рішення суду в конкретній справі, що є обов'язковим для суду тієї самої або нижчої інстанції при вирішенні в майбутньому всіх аналогічних справ. Важлива роль судової нормотворчості визнавалася вже в давніх Єгипті, Греції, Римі. Так, у Давній Греції судді покладалися на раніше прийняті судові рішення для розв'язання торгових спорів. Давньоримські судді слідували практиці своїх попередників, зокрема, у питаннях судової процедури. Починаючи з XIII ст. прецедентне право поширюється в Англії та Уельсі, де воно утворюється королівськими судами і передбачає визнання за судом права офіційного формулювання (визнання існування) правових норм, що склалися у правових звичаях і традиціях країни. Відомий англійський юрист і адвокат Вільям Блекстон сформулював важливе положення, що суддя не створює, а

лише відкриває право, яке вже існує в суспільстві. Загальна теорія судового прецеденту як обов'язкового джерела англійського права склалася лише у другій половині XIX ст. В основі судового прецеденту лежить факт повторюваності певних суспільних відносин. В основу обов'язковості судового прецеденту закладено принцип, згідно з яким аналогічні справи повинні вирішуватися аналогічно, а судові рішення є справедливим, якщо воно не відрізняється від прийнятого раніше рішення за умов збігу фактичних обставин справи. Прецедентне (нормативне) значення має не все судові рішення, а його мотивувальна частина, в якій обґрунтовується відповідь на питання, що постало перед судом. Саме ця частина судового рішення містить нове правило поведінки, тобто норму прецедентного права, своєрідний судовий стандарт, якого в подальшому слід додержуватися при вирішенні аналогічних справ. Наприклад, у справі «Полторацький проти України», яку свого часу розглядав Європейський суд з прав людини, заявник зазначив, що був засуджений до смертної кари та перебував у «камері смертників» в очікуванні виконання вироку. До нього не застосовували фізичне або психічне насильство, проте умови очікування виконання вироку були нестерпними з психологічної точки зору. Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що відсутність наміру з боку держави принизити чи зневажити заявника не може бути підставою для виключення висновку про порушення нею права не піддаватися катуванню чи поведженню, яке посягає на людську гідність. На думку Суду, умови тримання під вартою, які мусив терпіти заявник, завдали йому великого психічного страждання і принижували його людську гідність. Суд поклав в основу вирішення аналогічних справ проти України принцип, викладений у цьому рішенні, – можливість визнавати порушенням статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод дії, які не мали прямого наміру принизити чи зневажити особу, але фактично призвели до такого результату. Це є типовим прикладом сучасного судового прецеденту. (Шевчук С.В.)

Court precedent (also judicial precedent) is the decision of a court in a particular case, which is binding on the court of the same or lower level in the case of all similar cases in the future. The important role of judicial rulemaking was recognized already in ancient Egypt, Greece, Rome. For example, in Ancient Greece, judges relied on court decisions previously taken to resolve commercial disputes. Ancient Roman judges followed the practice of their predecessors, in particular in matters of litigation. Since the XIII century, case law extends to England and Wales, where it is formed by the royal courts and provides for the recognition by the court of the right to formulate (acknowledgment of existence) the legal norms established in the legal

customs and traditions of the country. A well-known English lawyer and jurist William Blackstone formulated an important provision that a judge does not create, but only applies a law that already exists in society. The general theory of court precedent as a compulsory source of English law emerged only in the second half of the nineteenth century. Judicial precedent is based on the fact that certain social relations are repetitive. The obligation of judicial precedent is based on the principle that similar cases should be resolved in the same way, and a court decision is fair, if it does not differ from the decision previously made in the case of factual circumstances of the case. Not the whole of the court decision is a precedent (normative) value, but its motivating part, which justifies the answer to the question before the court. It is this part of the judgment that contains the new rule of conduct, that is, the case law, a kind of judicial standard that should be followed in the resolution of similar cases. For example, in the case of *Poltoratsky v. Ukraine*, before the European Court of Human Rights, the applicant stated that he had been sentenced to death and was in a «death row» pending sentence. He was not subjected to physical or mental abuse, but the psychological conditions were unbearable. The European Court of Human Rights concluded that the lack of an intention on the part of the State to humiliate or degrade the applicant could not be a ground for exclusion of a violation of his right not to be subjected to torture or ill-treatment. In the Court's view, the conditions of detention which the applicant had to endure had caused him great mental suffering and degraded his human dignity. The Court applied this decision on similar cases against Ukraine as the principle set out in that decision – the possibility of finding a violation of Article 3 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, which did not have the intent to humiliate or degrade a person, but in fact led to such a result. This is a typical example of modern judicial precedent.

Суперфіцій – різновид речових прав на чуже майно, право користування чужою земельною ділянкою для забудови. Це право є оплатним, довгостроковим, відчужуваним, воно може бути успадкованим, встановлюється договором або заповітом на визначений чи невизначений строк (ст. 413–417 ЦК України).

Superficies is a kind of property rights to another person's property, the right to use another's land for development. This right is paid, long-term, alienated, it can be inherited, established by contract or testament for a fixed or indefinite period (Articles 413 - 417 of the Civil Code of Ukraine).

Суспільна небезпека – ознака злочину, що розкриває його соціальну сутність. Відбиває об'єктивну властивість злочинного діяння заподіювати істотну шкоду фізичній чи юридичній особі, суспільству, державі, або створювати реальну

загрозу її заподіяння. Жодне інше правопорушення, крім злочину, не має такої ознаки як суспільна небезпека (ст. 11 КК України).

Public danger is a sign of a crime that reveals its social essence. It reflects the objective property of a criminal act to cause significant harm to a natural or legal person, society, state, or to create a real threat of causing it. No offense other than a crime has such a sign as public danger (Article 11 of the Criminal Code of Ukraine).

Т

Таємна інформація – інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі.

Classified information is information containing data that constitutes a state and other statutory secrecy, the disclosure of which harms the individual, society and the state.

Телекомунікаційна мережа – комплекс технічних засобів телекомунікацій та споруд, призначених для маршрутизації, комутації, передавання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних чи інших електромагнітних системах між кінцевим обладнанням.

Telecommunication network is a set of telecommunication means and facilities intended for routing, switching, transmitting and/or receiving signs, signals, written text, images and sounds or messages of any kind by radio, wired, optical or other electromagnetic systems between terminal equipment.

Телерадіоорганізація – зареєстрована у встановленому законодавством порядку юридична особа, яка на підставі виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення ліцензії на мовлення створює або комплектує та/чи пакетує телерадіопрограми і/або передачі та розповсюджує їх за допомогою технічних засобів мовлення.

Broadcasting organization is a legal entity registered in accordance with the procedure established by law, which, on the basis of a license issued by the National Council for Television and Radio Broadcasting, creates or completes and/or packages television and radio programs and/or transmissions and distributes them by technical means of broadcasting.

Теорії походження права – існують декілька теорій, які пояснюють причини і шляхи виникнення права. За теологічною теорією (Т. Аквінський, XIII ст.) право було створене Богом і дароване людям. Воно виражає вищий розум, добро і справедливість. Представники теорії природного права (Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-

Ж. Руссо, І. Кант, XVII–XVIII ст.) вважали, що природні права належать людині від народження. Ідеться насамперед про право на свободу, власність і прагнення щастя. Для гарантування і захисту цих прав люди домовилися створити державу, яка видає закони, створює так зване позитивне право. За цією теорією право завжди втілює справедливість, а закони можуть бути як справедливими (правовими), так і несправедливими. Право відноситься до закону як зміст до форми. Історична школа права (Ф. Савіньї, Г. Гуго, Г. Пухта, XIX ст.) відстоювала тезу про те, що право виникає спонтанно, так само як мова народу. Воно виростає з національного духу, народної свідомості і набуває специфічного характеру, притаманного тільки певному народові в найбільш ранні періоди його історії. Законодавці лише виражають в юридичній формі те, що диктує народний дух. Право не має універсального загальнолюдського характеру, його слід вивчати в контексті конкретного часу, місця і особливостей національного духу. Марксистська теорія (К. Маркс, Ф. Енгельс, XIX ст.) пов'язувала походження права із класовою боротьбою. Панівний соціальний клас змінює звичаї на свою користь, пристосовує їх до своїх потреб, а в разі необхідності цілеспрямовано створює нові закони, в яких виражається його воля. Право є знаряддям пригнічення іншого класу. За цією теорією право виникає і розвивається відповідно до змін в економічному розвитку суспільства. Теорія примирення (Г. Берман, Е. Аннерс, XX ст.) пояснює походження права необхідністю впорядкування відносин між родами. Договори про примирення між родами уклалися спочатку в усній формі. Згодом правила таких договорів через повторення однорідних ситуацій поступово перетворилися на юридичні, у тому числі письмові, норми (так зване право примирення). Кожній з наведених теорій походження права притаманні як позитивні моменти, так і певні недоліки. Проте всі вони мають право на існування, оскільки сприяють кращому розумінню природи права. (Богачова Л.Л.)

Theories of the origin of law – there are several theories that explain the causes and ways of origin of law. According to the theological theory (T. Aquinas, XIII century), the right was created by God and given to the people. It expresses the highest mind, goodness and justice. Representatives of the theory of natural law (T. Hobbs, J. Locke, J.-J. Rousseau, I. Kant, XVII–XVIII centuries) believed that natural rights belong to man from birth. First of all, it is about the right to freedom, property and the pursuit of happiness. To guarantee and protect these rights, people have agreed to create a law-making state that creates a so-called positive law. According to this theory, law always embodies justice, and laws can be both just (legal) and unjust.

Law refers to the right as content to form. The Historical School of Law (F. Savigny, G. Hugo, G. Pucht, 19th c.) Argued that law emerges spontaneously, as does the language of the people. It grows out of the national spirit, the national consciousness and acquires a specific character that is specific only to a particular people in the earliest periods of its history. Legislators only express in legal form what the popular spirit dictates. Law is not uniform in human nature, it should be studied in the context of a specific time, place and peculiarities of the national spirit. The Marxist theory (K. Marx, F. Engels, 19th century) linked the origin of law to class struggle. The ruling social class changes customs in its favor, adapts them to its needs, and if necessary deliberately creates new laws that express its will. Law is an instrument of oppression of another class. According to this theory, law emerges and develops in accordance with changes in the economic development of society. The theory of reconciliation (G. Berman, E. Annas, XX century) explains the origin of law by the necessity of ordering relations between generations. Agreements on reconciliation between the families were initially made orally. Subsequently, the rules of such treaties gradually became legal, including written norms (the so-called right of reconciliation) through the repetition of homogeneous situations. Each of the theories of origin of law has both positive points and drawbacks. However, they all have the right to exist because they contribute to a better understanding of the nature of law.

Територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. Територіальна громада села, селища, міста є первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень. Територіальні громади можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову. Територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади (ст. 1, 6 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Territorial community is residents united by permanent residence within a village, a settlement, a city as a separate administrative-territorial unit, or voluntary association of residents of several villages with a single administrative center. The territorial community of a village, a settlement, a city is the primary subject of local self-government, the main carrier of its functions and powers. Territorial communities can unite into one rural, settlement, urban territorial community, form unified bodies of local self-government and elect a mayor of a village, settlement and city respectively.

Territorial communities of villages, settlements, cities that have voluntarily united into one territorial community may withdraw from the united territorial community (Articles 1, 6 of the Law on Local Self-Government in Ukraine).

Технічний захист інформації – вид захисту інформації, спрямований на забезпечення за допомогою інженерно-технічних заходів та/або.

Technical security of information is a type of information security aimed at providing through engineering measures.

Тимчасові працівники – працівники, прийняті на роботу на термін до двох місяців, а для заміщення тимчасово відсутнього працівника, за яким зберігається місце роботи (посада), – на строк до чотирьох місяців.

Temporary employees are employees hired for up to two months, and to replace a temporarily absent employee who maintains a place of work (position) for up to four months.

Тілесне ушкодження – умисне чи необережне протиправне заподіяння шкоди здоров'ю іншої людини, що виражається в порушенні анатомічної цілості або фізичної функції органів і тканин тіла людини (Сташис В.В.). Законодавець встановив кримінальну відповідальність за умисне заподіяння тілесного ушкодження трьох видів: легкого, середньої тяжкості, тяжкого (ст. 125, 122, 121 КК України). Також кримінальна відповідальність настає за необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК України). Необережне заподіяння легкого тілесного ушкодження не є злочином.

Bodily injury is a deliberate or negligent wrongful harm to another person's health, which is manifested in the violation of the anatomical integrity or physical function of the organs and tissues of the human body (Stashis V.V.). The legislator established criminal liability for intentional causing bodily harm of three types: light, moderate, severe (Articles 125, 122, 121 of the Criminal Code of Ukraine). Criminal liability is also incurred for negligent serious or moderate injury (Article 128 of the Criminal Code of Ukraine). Light injury inflicted to a person through carelessness is not a crime.

Тлумачення норм права – інтелектуально-вольова діяльність, спрямована на з'ясування і роз'яснення (інтерпретацію) волі законодавця, матеріалізованої в нормі права, а також результати цієї діяльності. Тлумачення норм права поділяється на два основних види: офіційне тлумачення, яке здійснюється уповноваженим на це суб'єктом і має обов'язковий для правозастосовувачів характер, та неофіційне тлумачення, що здійснюється будь-яким суб'єктом і не має обов'язкового значення. Так, до повноважень Конституційного Суду України належить офіційне тлумачення Конституції України. Рішення цього

органу щодо тлумачення Основного Закону України є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені. Однак Конституційний Суд України здійснює інтерпретаційну діяльність не тільки в межах згаданої спеціальної процедури, а й під час ухвалення рішень про відповідність Конституції України законів та інших правових актів. У мотивувальній частині цих рішень можуть міститися правотлумачні положення, де розкривається зміст відповідних норм Конституції України і правових актів, конституційність яких перевірялася. Неофіційне тлумачення норм права поділяється на такі види як побутове, професійне, доктринальне. Побутове тлумачення здійснюється у повсякденному житті особами, які не мають юридичної освіти і відповідної кваліфікації для провадження юридичної діяльності. Професійне тлумачення здійснюють фіхівці з вищою юридичною освітою, які займаються різними видами юридичної практики, зокрема, адвокати, прокурори, судді. Доктринальне тлумачення є сферою діяльності науковців-правників. Його результати відтворюються в науково-практичних коментарях до законодавства, наукових статтях, монографіях, підручниках, посібниках, лекціях. Незважаючи на те, що неофіційне доктринальне тлумачення не має в Україні обов'язкової сили, воно все ж впливає на нормотворчу і правозастосовну діяльність завдяки авторитетності та переконливості роз'яснень. (Христова Г.О.)

The interpretation of the rules of law is an intellectual and volitional activity aimed at clarifying and explaining (interpreting) the will of the legislator, materialized in the rule of law, as well as the outcomes of these activities. The interpretation of the rules of law is divided into two main types: the official interpretation, which is binding on the subject and which is binding on the rights of the enforcers, and the unofficial interpretation, which is performed by any subject and is not binding. Thus, the powers of the Constitutional Court of Ukraine include the official interpretation of the Constitution of Ukraine. The decisions of this authority to interpret the Basic Law of Ukraine are binding on the territory of Ukraine, final and cannot be appealed. However, the Constitutional Court of Ukraine carries out interpretative activities not only within the framework of the special procedure mentioned above, but also during the adoption of decisions on conformity of laws and other legal acts with the Constitution of Ukraine. The reasoning part of these decisions may contain interpretative provisions, which disclose the content of the relevant norms of the Constitution of Ukraine and the legal acts whose constitutionality was being checked. The unofficial interpretation of the rules of law is divided into types such as domestic, professional, doctrinal. Household interpretation is carried out in everyday

life by persons who have no legal education and appropriate qualifications to practice law. Professional interpretation is carried out by specialists in higher legal education who are engaged in various types of legal practice, in particular, lawyers, prosecutors, judges. Doctrinal interpretation is the field of activity of legal scholars. Its results are reproduced in scientific and practical commentary on legislation, in scientific articles, monographs, textbooks, manuals, lectures. Although unofficial doctrinal interpretation is not binding in Ukraine, it still influences rulemaking and enforcement through the authority and persuasiveness of explanations.

Товариство з додатковою відповідальністю – господарське товариство, статутний капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники цього товариства несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників (ст. 80 ГК України).

Additional liability company is a business company, the authorized capital of which is divided into shares of the sizes determined by the constituent documents and which is responsible for its obligations with its own property, and in case of its insufficiency, the members of this society bear additional joint and solidary liability determined by the constituent documents, which is proportionl to the contribution of each participant (Article 80 of the Civil Code of Ukraine).

Товариство з обмеженою відповідальністю – господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів (ст. 80 ГК України).

Limited liability company is a company with authorized capital divided into shares, the size of which is determined by the constituent documents, and is responsible for its obligations only with its property. Members of the company who have paid their deposits in full bear the risk of losses associated with the activities of the company within the limits of their deposits (Article 80 of the Civil Code of Ukraine).

Трудова книжка – основний документ про трудову діяльність працівника.

Workbook is the basic document on the work activity of the employee.

Трудова праводієздатність – здатність працівника мати трудові права та обов'язки, своїми діями набувати їх і самостійно реалізовувати.

Labor legal capacity is the ability of an employee to have labor rights and responsibilities, to acquire them through their actions and to impement them independently.

Трудова правоздатність – здатність громадянина мати працю, права та обов’язки.

Labor capacity is the ability of a citizen to have work, rights and responsibilities.

Трудова функція – вид роботи, визначений угодою сторін трудового договору, який зобов’язується виконувати працівник.

Labor function is a type of work defined by the agreement of the parties to the employment contract, which the employee undertakes to perform.

Трудове майнове правопорушення – невиконання або неналежне виконання працівником покладених на нього трудових обов’язків, внаслідок чого підприємству, установі чи організації була завдана шкода. Трудове майнове правопорушення є фактичною підставою настання матеріальної відповідальності працівників, тобто юридичним фактом, який її породжує. Трудове майнове правопорушення одночасно є і дисциплінарним проступком, бо пов’язане з протиправною і винною поведінкою працівників, з порушенням ними трудової дисципліни. (Прилипко С.М.)

Work-related property offense is the employee’s failure to perform or improper performance of his/her duties, which results in damage to the enterprise, institution or organization. A work-related property offense is the actual basis for the occurrence of material liability of employees, that is, the legal fact that gives rise to it. At the same time, a work-related property offense is also a disciplinary misdemeanor, because it is connected with the unlawful and culpable behavior of employees, with violation of their labor discipline.

Трудове майнове правопорушення – підстава матеріальної відповідальності, яке полягає в здійсненні працівником дисциплінарного проступку, що призвело матеріальні збитки собственнику підприємства, в установі, організації або роботодавця - фізичної особи.

Work-related property offense is the basis of material liability, which consists in the employee committing disciplinary misconduct, which caused material damage to the owner of the enterprise, institution, organization or an individual employer.

Трудовий арбітраж – орган з розгляду колективних трудових спорів, що складається з фахівців, експертів та інших осіб, залучених сторонами колективного трудового спору (конфлікту), який приймає рішення по суті колективного трудового спору (конфлікту).

Labor arbitration is a collective labor dispute body consisting of specialists, experts and other persons involved by the parties to a collective labor dispute (conflict), which resolves the issue of the collective labor dispute (conflict) in essence.

Трудовий договір – угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом (далі власник), за якою

працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою з підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядку, а власник – виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором й угодою сторін.

Employment contract is an agreement between an employee and the owner of an enterprise, institution, organization or an authorized body (hereinafter the owner) under which the employee undertakes to perform the work specified in this agreement subject to internal labor regulations, and the owner - to pay an employee wages and to provide for him or her the necessary conditions required to perform the work in accordance with labor law, the collective agreement, and the agreement of the parties.

Трудовий договір – угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядку, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін (ст. 21 КЗпП України). Юридичне значення трудового договору полягає насамперед у тому, що він є юридичним фактом, тобто підставою виникнення трудових правовідносин. Крім того, трудовий договір є передумовою застосування до працівника трудового законодавства. Зміст трудового договору становлять його умови, що визначають взаємні права і обов'язки працівника та роботодавця. За важливістю ці умови поділяються на необхідні (основні, обов'язкові) та факультативні (додаткові). Необхідними є умови про: місце роботи (робоче місце), трудову функцію, оплату праці, час початку дії трудового договору та його строк. До факультативних належать усі інші умови трудового договору, приміром, про випробування або про нерозголошення комерційної таємниці. Факультативні умови включаються до трудового договору за угодою сторін, їх наявність не є обов'язковою. Якщо ж вони включені в трудовий договір, то набувають такої самої юридичної сили, як і необхідні умови. Залежно від строку дії трудові договори поділяються на безстрокові (укладені на невизначений строк) і строкові (укладені на визначений строк, або на період виконання певної роботи). Особливою формою трудового договору є контракт, який сприяє поглибленню індивідуально-правового регулювання трудових

відносин. Приміром, контрактом можуть встановлюватися особливі умови оплати праці і додаткові підстави припинення трудових відносин. Контракт обов'язково укладається у письмовій формі. (Сільченко С.О)

Employment contract is an agreement between an employee and the owner of an enterprise, institution, organization or authorized body or natural person, under which the employee undertakes to perform the work specified in this agreement, subject to internal employment regulations, and the owner of the enterprise, institution, organization or an authorized body or the individual undertakes to pay the employee wages and to provide the working conditions necessary to perform the work provided for by the labor law, the collective agreement and the year of the parties (Article 21 of the Labor Code of Ukraine). The legal significance of an employment contract is primarily its being a legal fact, i.e. the basis for the emergence of employment relationships. In addition, the employment contract is a prerequisite for the employment of labor legislation. The content of the employment contract is its terms, which determine the mutual rights and obligations of the employee and the employer. Importantly, these terms are divided into necessary (basic, mandatory) and additional (optional). The basic conditions are: place of work (workplace), job function, remuneration, time of commencement of the employment contract and its termination. Optionals include all other terms of the employment contract, such as a trial period or a trade secrecy. Optional conditions are included in the employment contract by agreement of the parties, their availability is not obligatory. If they are included in the employment contract, they have the same legal force as the necessary conditions. Depending on the period of validity, employment contracts are divided into indefinite (concluded for an indefinite period) and term (concluded for a fixed term or for a period of certain work). A special form of employment contract is a contract that facilitates deepening the individual legal regulation of labor relations. For example, a contract may set specific payment conditions and additional grounds for termination of employment. The contract must be concluded in writing.

Трудовий колектив – об'єднання фізичних осіб, які своєю працею беруть участь в діяльності підприємства, установи, організації на основі трудового договору (контракту).

The labor collective is the association of individuals who by their work take part in the activity of an enterprise, institution, organization on the basis of an employment contract.

Трудовий стаж – тривалість роботи й інших видів діяльності, з якими пов'язується право людини, передусім, у сфері пенсійного забезпечення. Основним документом, що підтверджує стаж роботи, є трудова книжка, за

відсутності якої або відповідних записів у ній трудовий стаж встановлюється на підставі інших документів, виданих за місцем роботи, служби, навчання, а також архівними установами.

Work experience is the duration of work and other activities related to human rights, above all, in the field of retirement provision. The main document confirming the length of service is a work recordbook, in the absence of which or the corresponding records in it work record is established on the basis of other documents issued at the place of work, service, training, as well as archival institutions.

Трудові правовідносини – це суспільні зв'язки, які виникають між працівником і роботодавцем із приводу реалізації першим своєї здібності до продуктивної праці, врегульовані нормами трудового права, а їх учасники виступають у ролі носіїв суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.

Labor relations are public relations that arise between the employee and the employer regarding the realization of their ability to productive work by the first, regulated by the rules of labor law, where in their participants act as holders of subjective rights and legal obligations.

Трудові спори – це конфлікти між працівником і власником або між працівниками і роботодавцями із приводу застосування законодавства про працю або встановлення чи зміни умов праці, що розглядаються в установленому законом порядку.

Labor disputes are conflicts between an employee and the owner or between employees and employers over the application of labor law or the establishment or change of working conditions, which are considered in accordance with the procedure established by law.

Теорії походження держави – існують декілька теорій, які пояснюють причини і шляхи виникнення держави. Теологічна теорія (Т. Аквінський, XIII ст.) пояснює походження держави волею Бога, містить положення про її вічність та залежність від божественної волі. Патріархальна теорія (Р. Філмер, XVII ст.) представляє державу як результат розростання сім'ї. В основі виникнення держави природне прагнення людей до взаємного спілкування. Для цього вони об'єднуються в сім'ї, декілька сімей складають рід (селище), а із селищ утворюється держава. Тож державна влада є продовженням батьківської влади в сім'ї, тобто влади домовласника. Договірна теорія (Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, XVII–XVIII ст.) виходить з того, що державі передують «природний стан», який характеризується як царство необмеженої свободи, «війни всіх проти всіх». Кожна людина мала невід'ємні права, однак у природному стані неминуче постає проблема їх забезпечення і охорони. Тому люди домовилися

встановити над собою специфічну інституцію, державу, яка б відповідала за дотримання порядку, захищала загальні інтереси, забезпечувала невід'ємні права. Органічна теорія (Г. Спенсер, ХІХ ст.) порівнює суспільство з біологічним організмом. Отже, у розвитку суспільства виявляються закономірності, притаманні живим організмам, зокрема, зростання й ускладнення функцій організму, а надалі – зрілість і старіння. Об'єднання людей, якими є роди, племена, союзи племен, імперії, міста-держави, Г. Спенсер називав «агрегатами», які змінюються під впливом соціального розшарування суспільства, спеціалізації праці, утворення органів політичної влади. Теорія насильства (К. Каутський, Л. Гумплович, ХІХ ст.) виходить з того, що війни і територіальні завоювання є одним із найважливіших чинників державотворення. Тож держава утворюється для закріплення влади переможців над завойованими народами. Марксистська теорія (К. Маркс, Ф. Енгельс, ХІХ ст.) пояснює виникнення держави переважно економічними чинниками – суспільним поділом праці, появою надлишкового продукту, приватної власності та наступним класовим розшаруванням суспільства. Тим самим обґрунтовується ідея про класову природу держави, боротьбу класів між собою як основну причину виникнення держави. Тож держава з'являється для того, щоб забезпечити панування одного класу над іншим, приміром, рабовласників над рабами. Теорія інцесту (К. Леві-Строс, ХХ ст.) головним чинником виокремлення людини із світу природи називає заборону на кровозмішення, тобто табу. Збереження людського роду і його розвиток вимагали створення усередині родової общини спеціальних органів, здатних контролювати дотримання заборони інцесту і застосувати примушування до її порушників. Ці контролюючі органи з часом почали виконувати й інші громадські функції, виступаючи прообразом майбутніх органів держави. Іригаційна теорія (К. Вітфогель, ХХ ст.) вважає передумовою ранньої державності перехід до іригаційного землеробства. Його впровадження не тільки сприяло зростанню обсягу сільськогосподарської продукції, а ще й створювало необхідні організаційні умови для появи розгалуженого державного апарату. Відповідно до цієї теорії деспотичні форми азійських держав впливали з необхідності будівництва іригаційних споруд. Без жорсткого централізованого управління створити такі споруди у ті часи було неможливо. Кожній із наведених теорій походження держави притаманні як позитивні моменти, так і певні недоліки. Проте всі вони мають право на існування, оскільки сприяють кращому розумінню походження держави. (Богачова Л.Л.)

Theories of state origin – there are several theories that explain the causes and ways in which the state emerged. Theological theory (T. Aquinas, XIII century) explains the origin of the state by the will of God, contains provisions about its eternity and dependence on the divine will. Patriarchal theory (R. Filmer, 17th century) represents the state as a result of family expansion. At the heart of the emergence of the state is the natural desire of people for mutual communication. For this purpose, they unite in families, several families make up the genus (settlement), and from the settlements a state is formed. Therefore, state power is an extension of the parental authority in the family, that is, the power of the homeowner. Contractual theory (T. Hobbs, J. Locke, J.-J. Rousseau, XVII–XVIII centuries) proceeds from the fact that the state is preceded by a «natural state», characterized as the kingdom of unlimited freedom, «the war of all against all». Everyone had inalienable rights, but in the natural state there was inevitably a problem in securing and protecting them. Therefore, the people agreed to establish a specific institution, a state that would be responsible for maintaining order, protect the common interest, and guarantee inalienable rights. Organic theory (G. Spencer, XIX century) compares society with a biological organism. Thus, in the development of society are manifested patterns inherent in living organisms, in particular, the growth and complication of body functions, and later - maturity and ageing. Uniting people such as families, tribes, unions of tribes, empires, city-states, G. Spencer called «aggregates» that change under the influence of social stratification of society, specialization of labor, the formation of bodies of political power. The theory of violence (K. Kautsky, L. Gumplovich, XIX century) proceeds from the fact that wars and territorial conquests are one of the most important factors of state formation. Therefore, states are formed to secure the power of the victors over the conquered peoples. The Marxist theory (K. Marx, F. Engels, XIX century) explains the emergence of the state mainly through economic factors - the social division of labor, the emergence of surplus product, private property and the subsequent class stratification of society. Thus, they substantiate the idea of the class nature of the state, the struggle of classes among themselves as the main reason for the emergence of the state. Therefore, the state emerges in order to ensure the rule of one class over another, for example, slave owners over slaves. According to the incest theory (K. Levy-Strauss, XX century), the main factor in the isolation of man from the natural world is the ban on incest, that is, taboo. The preservation and development of the human race required the creation within the tribal community of special bodies capable of controlling the incest prohibition and applying coercion to its offenders. These controlling bodies eventually began to perform other public functions, acting as prototypes of future state bodies. The irrigation theory (K.

Witfogel, XX century) considers the prerequisite for early statehood transition to irrigation agriculture. Its introduction not only contributed to the growth of agricultural production, but also created the necessary organizational conditions for the emergence of a branched state apparatus. According to this theory, the despotic forms of Asian states emerged from the need to construct irrigation facilities. Without rigid centralized management, it was impossible to create such structures in those days. Each of the above theories of state origin has both positive points and some drawbacks. However, they all have the right to exist because they contribute to a better understanding of the origin of the state.

У

Удаваний правочин – це правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили. Якщо цей факт буде встановлений, то відносини сторін регулюються правилами щодо правочину, який сторони вчинили насправді.

An alleged engagement is an engagement committed by the parties to conceal another transaction they actually committed. If this is established, the relations of the parties are regulated by the rules applied to the legal action that the parties actually committed.

Умови матеріальної відповідальності – наявність прямої дійсної шкоди, протиправність дії або бездіяльності працівника, причинний зв'язок між протиправним порушенням обов'язку і майновою шкодою; вина працівника.

Terms of material liability is the presence of direct actual damage, illegal action or omission on the part of an employee, a causal link between illegal violation of duty and the inflicted material damage; an employee's guilt.

Унітарна держава – єдина держава, адміністративно-територіальні одиниці якої не мають ознак суверенітету. Унітарними державами, зокрема, є Україна, Франція, Швеція, Польща, Велика Британія. Унітарним (простим) державам притаманні такі основні ознаки: цілісність та недоторканість території в межах державного кордону; єдина конституція; єдина система органів державної влади, яку побудовано на засадах ієрархічної підпорядкованості місцевих органів влади центральним; єдина судова система; єдина система права та система законодавства; єдине громадянство; єдина державна символіка. Залежно від розподілу повноважень між центральними та місцевими органами влади, а також між державною владою та місцевим самоврядуванням виокремлюють централізовані, відносно децентралізовані та децентралізовані унітарні держави. За складом унітарні держави можуть бути прості

(складаються лише з адміністративно-територіальних одиниць) та складні (мають у своєму складі автономії). (Пархоменко Н.М.)

A unitary state is an integral state whose administrative and territorial units have no signs of sovereignty. Unitary states, in particular, are Ukraine, France, Sweden, Poland, and the United Kingdom. The unitary (simple) states are characterized by the following basic features: the integrity and inviolability of the territory within the state border; a single constitution; a unified system of public authorities, built on the basis of hierarchical subordination of local authorities to the central; a single judicial system; a single system of law and system of law; single citizenship; the uniform state symbolism. Depending on the division of powers between central and local authorities, as well as between state power and local self-government, centralized, relatively decentralized and decentralized unitary states are distinguished. In terms of composition, unitary states can be simple (consisting only of administrative-territorial units) and complex (having an autonomy in their composition).

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – посадова особа, призначена парламентом України, покликана здійснювати парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб. Аналог зарубіжного інституту омбудсмена. Правовий статус Уповноваженого визначається Конституцією України та Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». Уповноважений призначається Верховною Радою України на 5 років таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів. Ним може бути громадянин України, який досяг 40 років, володіє державною мовою, має високі моральні якості, досвід правозахисної діяльності та протягом останніх 5 років живе в Україні. Уповноважений здійснює свою діяльність незалежно від інших державних органів та посадових осіб. Його повноваження не можуть бути припинені чи обмежені в разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України, або її розпуску, введення в країні воєнного або надзвичайного стану. Уповноважений має право невідкладного прийому Президентом України, Головою Верховної Ради України, Прем'єр-міністром України, керівниками інших державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності. Уповноважений є незалежним конституційним органом позасудового захисту, який сприяє поновленню прав людини, порушених органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами. Актами реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини є подання Уповноваженого і конституційне подання Уповноваженого (Карпачова Н.І.).

The Verkhovna Rada of Ukraine Commissioner for human rights is an official appointed by the Parliament of Ukraine, called upon to exercise parliamentary control over the observance of constitutional rights and freedoms of human beings in the activities of state authorities and local self-government, their officials and officers. An analogue of the Ombudsman's foreign institute. The legal status of the Ombudsman is determined by the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine «On the Ombudsman of Ukraine». The Commissioner is appointed by the Verkhovna Rada of Ukraine for 5 years by secret voting by submitting ballots. He or she can be a citizen of Ukraine who is 40 years old, speaks the state language, has high moral qualities, experience of human rights activities and has lived in Ukraine for the last 5 years. The Commissioner carries out his/her activity independently of other state bodies and officials. His/her powers may not be terminated or restricted in the event of the expiration of the term of office of the Verkhovna Rada of Ukraine, or its dissolution, the introduction of martial law or emergency in the country. The Commissioner has the right to be received without delay by the President of Ukraine, the Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine, the Prime Minister of Ukraine, heads of other state and local self-government bodies, enterprises, institutions and organizations of all forms of ownership. The Commissioner is an independent constitutional body of extrajudicial protection that promotes the restoration of human rights violated by public authorities, local self-government bodies and their officials. The acts of the Ombudsman's response are the submissions by the Ombudsman addressed to relevant authorities and the constitutional submission by the Ombudsman.

Урядовий зв'язок – вид спеціального зв'язку, надання якого забезпечується державною системою урядового зв'язку.

Government communication is a type of special communication provided by the state government communication system.

Усиновлення – прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснюється за загальним правилом на підставі рішення суду (ст. 207 СК України). За загальним правилом усиновленою може бути дитина. У виняткових випадках суд може постановити рішення про усиновлення повнолітньої особи, яка не має матері, батька або була позбавлена їхнього піклування (ст. 208 СК України). Дитина, покинута в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я або яку відмовилися забрати з них батьки, інші родичі, може бути усиновлена після досягнення нею двомісячного віку. Дитина, яку було підкинуто чи знайдено, може бути усиновлена після спливу двох місяців з часу її знайдення (ст. 209 СК України). Усиновлювачем дитини

може бути дієздатна особа, за загальним правилом не молодша 21 року, що старша за дитину, яку вона бажає усиновити, не менш як на 15 років. У разі усиновлення повнолітньої особи різниця у віці не може бути меншою, ніж 18 років (ст. 211 СК України). Для усиновлення дитини потрібна її згода, якщо вона досягла такого віку та рівня розвитку, що може її висловити (ст. 218 СК України). Усиновлення дитини за загальним правилом здійснюється за згодою її батьків (ст. 217, 219 СК України). З моменту здійснення усиновлення припиняються особисті та майнові права і обов'язки між батьками та особою, яка усиновлена, а також між нею та іншими її родичами за походженням. З моменту усиновлення виникають взаємні особисті та майнові права і обов'язки між особою, яка усиновлена, та усиновлювачем і його родичами за походженням (ст. 232 СК України).

Adoption is the acceptance by the adopter of a stepdaughter or step son in his or her family, which is carried out as a general rule on the basis of a court decision (Article 207 of the Family Code of Ukraine). As a general rule, a minor can be adopted. In exceptional cases, the court may order the adoption of an adult who does not have a mother, father or has been deprived of their care (Article 208 of the Family Code of Ukraine). A child abandoned in a maternity hospital, other health care facility, or abandoned by their parents, other relatives, may be adopted after they reach the age of two months. A child who has been abducted or found may be adopted after two months have elapsed since they was found (Article 209 of the Family Code). The adopter of the child may be a capable person, as a rule, at least 21 years of age, at least 15 years older than the child he or she wishes to adopt. In the case of adoption of an adult, the age difference should be more than 18 years (Article 211 of the Family Code of Ukraine). Adoption of a child requires their consent if they has reached the age and level of development that enables their expression (art. 218 of the Family Code). Adoption of a child is generally carried out with the consent of their parents (Articles 217, 219 of the Family Code of Ukraine). From the moment of adoption, personal and property rights and obligations between the parent and the adopted person, as well as between them and their other relatives of origin, shall terminate. From the moment of adoption, mutual personal and property rights and obligations arise between the person being adopted and the adopter and their descendants by birth. (Art. 232 of the Family Code of Ukraine).

Усиновлення (або удочеріння) – влаштування у сім'ях дітей, які залишилися без піклування рідних батьків. Усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду, крім випадку, передбачуваного статтею 282 Сімейного кодексу України.

Adoption is a placement in the families of children left without parental care. Adoption is the acceptance by the adopter of a daughter or son in his or her family, which was made on the basis of a court decision, except in the case provided for in Article 282 of the Family Code of Ukraine.

Утилізація документів – використання документів як вторинних матеріальних ресурсів.

Disposal of documents – the utilizing of documents as secondary material resources.

Учасники інформаційних відносин – громадяни, юридичні особи або держава, які набувають передбачених законом прав і обов'язків у процесі інформаційної діяльності. Основними учасниками цих відносин є: автори, споживачі, поширювачі, зберігачі (охоронці) інформації.

Participants in information relations are citizens, legal entities or the state, who acquire the rights and obligations stipulated by law in the process of information activity. The main participants in this relationship are authors, consumers, distributors, custodians (guardians) of information.

Уявною обороною – визначаються дії, пов'язані із заподіянням шкоди за таких обставин, коли реального суспільно небезпечного посягання не було, і особа, неправильно оцінюючи дії потерпілого, лише помилково припускала наявність такого посягання – ч. 1 ст. 37 КК.

Imaginary defense is defined as actions related to causing harm in such circumstances, when there was no real socially dangerous encroachment, and the person, misjudging the actions of the victim, only mistakenly assumed that such encroachment existed (part 1 of Art. 37 of the Criminal Code).

Ф

Фізичні особи – індивіди (громадяни України, особи без громадянства, іноземці та особи з подвійним громадянством), які наділенні законом цивільною правоздатністю та дієздатністю.

Physical persons are individuals (citizens of Ukraine, stateless persons, foreigners and persons with dual citizenship) who are endowed by the law with civil capacity and capacity.

Фіктивний шлюб – шлюб, укладений жінкою та чоловіком або одним із них без наміру створення сім'ї та набуття прав і обов'язків подружжя. Встановивши фіктивність шлюбу, суд зобов'язаний визнати шлюб недійсним. Шлюб не може бути визнаний недійсним на підставі його фіктивності, якщо на момент розгляду справи судом відпали обставини, які засвідчували небажання особи створити сім'ю (ст. 40 СК України).

A fictitious marriage is a marriage made by a woman and a man or by one of them without the intention of starting a family and acquiring the rights and obligations of the couple. Having established the dummy of marriage, the court is obliged to declare the marriage invalid. A marriage cannot be declared invalid on the ground of its fictitious nature if, at the time of the case, the court had dropped circumstances that indicated the person's unwillingness to start a family (Article 40 of the Family Code of Ukraine).

Фіктивний правочин – це правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, що обумовлювались цим правочином.

A fictitious act is a falsifiable act that is committed without the intention of creating the legal consequences that result from such act.

Фонограма – звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. Фонограма є вихідним матеріалом для виготовлення її примірників (копій).

Phonogram is a sound recording on a suitable medium (magnetic tape or magnetic disc, turntable disc, CD, etc.) of a performance or any sounds other than already recorded sounds in the form of audiovisual works. The phonogram is the source material for making copies of it.

Функції права – це основні напрями правового впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування.

The functions of law are the main directions of legal influence on public relations in order to regulate them.

Функції трудового права – основні напрямки правового впливу на поведінку суб'єктів в процесі праці для досягнення цілей і завдань трудового законодавства.

Functions of labor law are the main areas of legal influence on the behavior of subjects in the process of work to achieve the goals and objectives of labor law.

Х

Хуліганство – злочин проти громадського порядку (ст. 296 КК України). Його слід відрізняти від так званого дрібного хуліганства, яке є адміністративним проступком (ст. 173 КУпАП). Склад зазначеного злочину утворюють наступні елементи і ознаки. Безпосередній об'єкт злочину – громадський порядок, що включає комплекс суспільних відносин, які забезпечують спокійні, нормальні умови життя людей. Додатковим об'єктом цього злочину часто виступають

здоров'я людини, власність, навколишнє середовище, авторитет органів державної влади та інше. Об'єктивна сторона злочину включає в себе діяння у вигляді грубого порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом. Хуліганство вважається закінченим злочином з моменту вчинення діяння, що грубо порушує громадський порядок, незалежно від його наслідків. Суб'єктивна сторона злочину характеризується виною у формі прямого умислу і мотивом явної неповаги до суспільства (так званим хуліганським мотивом). Суб'єктом злочину є фізична осудна деліктоздатна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 14 років і яка під час його скоєння усвідомлювала свої дії та керувала ними (ч. 1 ст. 19, ч. 2 ст. 22 КК України).(ЛомакоВ.А.).

Hooliganism is a crime against public order (Article 296 of the Criminal Code of Ukraine). It should be distinguished from the so-called petty hooliganism, which is an administrative misconduct (Article 173 of the Code of Administrative Offenses). The composition of this crime is formed by the following elements and features. The immediate object of the crime is public order, which involves a set of social relationships that provide a peaceful, normal life. An additional object of this crime is often human health, property, environment, authority of public officials and more. The objective side of the crime involves acting in the form of gross misconduct on the grounds of overt disrespect for society, accompanied by particular boldness or exceptional cynicism. Hooliganism is considered a completed crime from the moment of committing an act that grossly violates public order, regardless of its consequences. The subjective side of a crime is characterized by guilt in the form of direct intent and a motive of outright disrespect for society (the so-called hooligan motive). The subject of the crime is a natural sane tortious person, who, before committing the crime, was 14 years or older and who, during his commite it, was aware of and controlled his actions (Part 1 of Art. 19, Part 2Art. 22 of the Criminal Code of Ukraine.

Ц

Цензура – вимога, спрямована до засобу масової інформації, журналіста, головного редактора, організації, що здійснює випуск засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, розповсюджувача, попередньо узгоджувати інформацію, що поширюється (крім випадків, коли така вимога йде від автора цієї інформації чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав на неї), та/або накладення заборони (крім випадків, коли така заборона накладається судом) чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації з боку органів.

Censorship is a requirement directed at the media, a journalist, editor-in-chief, organization that produces the media, its founder (co-founder), publisher, distributor, to pre-coordinate the disseminated information (except when such a request comes from the author of this information or other copyright and (or) related rights thereto), and/or the prohibition (except where such injunction is imposed by a court), or interference with any other form of duplication or distribution information by state agency.

Цивільне правовідношення – це зв'язок суб'єктів урегульованого правом суспільного відношення, що виражається в наявності у них суб'єктивних прав і обов'язків.

A civil legal relationship is a bond of subjects governed by a public relation law, which is expressed in the presence of their subjective rights and obligations.

Цивільне правопорушення – протиправна дія або бездіяльність особи, що порушує норми актів цивільного законодавства або умови договору, і з якою закон чи договір пов'язують виникнення цивільно-правової відповідальності. Цивільне правопорушення є фактичною підставою цивільно-правової відповідальності, тобто юридичним фактом, який її породжує. (Баранова Л.М.)

Civil offense is an unlawful act or omission of a person who violates the rules of civil law or the terms of the contract, which entails the emergence of civil liability as prescribed by the violated law or contract. Civil offense is the factual basis of civil liability, that is, the legal fact that gives rise to it.

Цивільно-правова відповідальність – різновид юридичної відповідальності, застосування до правопорушника у випадку невиконання чи неналежного виконання ним цивільного зобов'язання або завдання ним шкоди передбачених договором чи законом заходів державного примусу у вигляді додаткових обов'язків майнового характеру (санкцій). Фактичною підставою цивільно-правової відповідальності є правопорушення як юридичний факт. Загальними умовами цивільно-правової відповідальності є: протиправність діяння; шкода; причинний зв'язок між протиправним діянням і шкодою; вина. Цивільно-правову відповідальність класифікують за різноманітними критеріями. Так, залежно від підстав виникнення цивільних прав та обов'язків розрізняють договірну та недоговірну відповідальність. Прикладом останньої є заподіяння шкоди. За розміром цивільно-правова відповідальність може бути повною, обмеженою та підвищеною. За загальним правилом застосовується повна відповідальність. Залежно від способу розподілу обов'язків між кількома боржниками виокремлюють часткову, солідарну і субсидіарну цивільно-правову відповідальність. При частковій відповідальності співборжники

відповідають перед кредитором кожен за себе і за загальним правилом у рівних частках. Зазвичай відповідальність співборжників перед кредитором є частковою (ст. 540 ЦК України). Приміром, шкода, завдана спільними діями кількох малолітніх осіб, відшкодовується їхніми батьками в частці, яка визначається за домовленістю між ними або за рішенням суду. Шкода, завдана спільними діями кількох неповнолітніх осіб відшкодовується ними у частці, яка визначається за домовленістю між ними або за рішенням суду (ст. 1181, 1182 ЦК України). Солідарна відповідальність виникає лише у випадках, встановлених договором або законом і передбачає її неподільність між співборжниками. Цей вид відповідальності є більш сприятливим для кредитора, оскільки він може задовольнити свої вимоги відразу від одного боржника, наприклад, найбільш платоспроможного. При цьому боржники залишаються зобов'язаними доти, доки їхній обов'язок не буде виконаний у повному обсязі, незважаючи навіть на те, що один з них виконав певну частину вимог (ст. 543, 124, 1190 ЦК України). Субсидіарна відповідальність відрізняється наявністю основного і додаткового (субсидіарного) боржників. Так, дитина, яка досягла 14-річного віку, відповідає за заподіяну нею шкоду самостійно на загальних підставах (вона є основним боржником). Проте у разі відсутності у неї майна для відшкодування цієї шкоди її відшкодовують повністю або частково батьки дитини (субсидіарні боржники) (ст. 1179 ЦК України). Окремим видом цивільно-правової відповідальності є відповідальність у порядку регресу, яка має місце при виконанні солідарного обов'язку одним із співборжників. За таких умов він набуває право на зворотню вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників, за загальним правилом у рівній частці (ст. 1191 ЦК України). Формами цивільно-правової відповідальності, тобто засобами вираження додаткових обтяжень, що покладаються на боржника є, зокрема, відшкодування збитків, компенсація моральної шкоди, сплата неустойки, втрата завдатку (ст. 22, 23, 1167, 624, 571 ЦК України). Підставами звільнення від цивільно-правової відповідальності є: казус (випадок), непереборна сила, форс-мажор. (Баранова Л.М.)

Civil liability is a type of legal liability, which is applied to an offender in the event of failure to perform or improperly fulfill their civil obligations or damage to them provisioned by the contract or law measures of state coercion in the form of additional obligations of property (sanctions). The factual basis for civil liability is an offense as a legal fact. The general conditions of civil liability are: unlawful act; damage; the causal link between the wrongdoing and the harm; guilt. Civil liability is classified by various criteria. Thus, depending on the basis of civil rights and

obligations, they distinguish between contractual and non-contractual liability. An example of the latter is injury. The size of civil liability may be full, limited and increased. As a general rule, full liability applies. Depending on how the responsibilities are divided between several debtors, partial, joint and solidary civil liability is distinguished. In the case of partial liability, the co-borrowers are responsible to the creditor each for him or herself and generally in equal shares. Usually, the liability of the co-debtors to the creditor is partial (Article 540 of the Civil Code of Ukraine). For example, the harm caused by the joint actions of several minors is compensated by their parents in a proportion determined by agreement between them or by court order. The damage caused by the joint actions of several minors is compensated by them in the proportion determined by agreement between them or by court decision. (Articles 1181, 1182 of the Civil Code of Ukraine). Joint and solidary liability arises only in cases stipulated by the contract or the law and presupposes its indivisibility between the debtors. This type of liability is more favorable to the lender because his/her claims can be met by a single debtor, for example, the most solvent one. Debtors remain obliged to do so until their obligation is fulfilled in full, even though one of them fulfills a certain part of the requirements (Articles 543, 124, 1190 of the Civil Code of Ukraine). Subsidiary liability is distinguished by the presence of the primary and additional (subsidiary) debtors. Therefore, a child who has reached the age of 14 years is responsible for the damage caused by her or him on common ground (she/he is the main debtor). However, in the absence of property to compensate for this damage, is fully or partially compensated by the child's parents (subsidiary debtors) (Article 1179 of the Civil Code of Ukraine). A separate type of civil liability is the liability in recourse, which takes place in the performance of joint and solidary obligations by one of the co-conspirators. Under such conditions, he or she acquires the right to a reverse claim (recourse) to each of the other joint and solidary debtors, usually in equal proportion (Article 1191 of the Civil Code of Ukraine). Forms of civil liability, that is, the means of expressing additional encumbrances imposed on the debtor are, in particular, compensation for damages, compensation for non-pecuniary damage, payment of penalties, loss of deposit (Articles 22, 23, 1167, 624, 571 of the Civil Code of Ukraine). The grounds for exemption from civil liability are: a legal precedent (a case), natural disasters, force majeure.

Ч

Час відпочинку – це встановлений законом час, протягом якого працівники звільняються від виконання своїх трудових обов'язків і який вони можуть використовувати за власним розсудом. Трудове законодавство України регулює

різні види часу відпочинку для того, щоб працівники могли відпочити і відновити свої фізичні та душевні сили для роботи.

Rest time is a statutory period during which employees are released from their work responsibilities and which they may use at their discretion. The labor laws of Ukraine regulate different types of rest time so that workers can rest and restore their physical and mental strength to work.

Червона книга України – офіційний державний документ, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення (ст. 3 ЗУ «Про Червону книгу України»).

The Red Book of Ukraine is an official state document containing a list of rare and endangered species of fauna and flora within the territory of Ukraine, its continental shelf and exclusive (marine) economic zone, as well as general information about the current state of these species of fauna and flora and measures for their conservation and reproduction (Article 3 of the Law on the Red Data Book of Ukraine).

Ш

Шахрайство – злочин проти власності (ст. 190 КК України). Склад цього злочину утворюють наступні елементи і ознаки. Об'єкт злочину – відносини власності (право власності). Предметом злочину є чуже майно, а також право на майно. Об'єктивна сторона злочину характеризується: діянням у вигляді заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою; наслідком – майновою шкодою потерпілому; причиновим зв'язком між діянням і наслідком; таким способом вчинення злочину як обман чи зловживання довірою. Шахрайство вважається закінченим злочином з моменту заволодіння винною особою чужим майном або придбання права на чуже майно. Суб'єктивна сторона злочину включає в себе вину у формі прямого умислу, корисливі мотив і мету. Суб'єктом злочину є фізична осудна деліктоздатна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 16 років і яка під час його скоєння могла усвідомлювати свої дії та керувати ними (ч. 1 ст. 19, ч. 2 ст. 22 КК України). (Кривоченко Л.М.)

Fraud is a crime against property (Article 190 of the Criminal Code of Ukraine). The composition of this crime is formed by the following elements and features. The object of the crime is property relations (ownership). The subject of the crime is someone else's property as well as the right to property. The objective side of the

crime is characterized by: acting in the form of seizing another person's property or acquiring the right to property by fraud or abuse of trust; as a result – property damage to the victim; the causal link between the action and the consequence; the way of committing a crime associated with deceiving or abuse of trust. Fraud is considered a completed crime from the moment when the guilty person seizes another person's property or the acquisition of the right to another person's property. The subjective side of the crime includes guilt in the form of direct intent, selfish motive and purpose. The subject of the crime is a natural culpable tortious person, who, before committing the crime, was 16 years or older and who, during his/her commite it, could have realized and controlled their actions (Part 1 of Article 19, Part 2 of Article 22 of the Criminal Code of Ukraine).

Шлюб – сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований в органі державної реєстрації актів цивільного стану (ст. 21 СК України). Виокремлюються позитивні та негативні умови укладення шлюбу. Позитивні умови повинні мати місце, а негативні мусять бути відсутніми. Позитивними умовами є досягнення на день реєстрації шлюбу шлюбного віку і добровільність (ст. 23, 24 СК України). До негативних умов укладення шлюбу відносять, зокрема, те, що у шлюбі між собою не можуть перебувати особи, які є родичами прямої лінії споріднення, рідні брат і сестра, двоюрідні брат і сестра, рідні тітка і дядько, племінник і племінниця (ст. 26 СК України). Шлюбний вік для чоловіків та жінок встановлюється у 18 років (ст. 22 СК України). За заявою особи, яка досягла 16 років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам. При цьому законодавець не передбачає, що, звертаючись до суду, неповнолітній повинен мати згоду батьків на укладення шлюбу (ч. 2 ст. 23 СК України). Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком до будь-якого органу державної реєстрації актів цивільного стану за їхнім вибором. Особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, вважаються нареченими. За загальним правилом заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком особисто. Якщо реєстрація шлюбу у визначений день не відбулася, заява про реєстрацію шлюбу втрачає чинність після спливу трьох місяців від дня її подання (ст. 28 СК України). Наречені зобов'язані повідомити один одного про стан свого здоров'я (ст. 30 СК України). За загальним правилом шлюб реєструється після спливу одного місяця від дня подання заяви про реєстрацію шлюбу (ст. 32 СК України). Присутність нареченої та нареченого в момент реєстрації їхнього шлюбу є обов'язковою (ст. 34 СК України).

Marriage is a family union of a woman and a man, registered with the state registration of civil status acts (Article 21 of the Family Code of Ukraine). Positive

and negative conditions of marriage are distinguished. Positive conditions must be present and negative ones should be absent. Positive conditions are achievement of appropriate age on the day of marriage registration and voluntariness (Articles 23, 24 of the Family Code of Ukraine). The negative conditions of marriage include, in particular, the fact that the marriage cannot be registered between relatives of direct lineage, siblings, cousins and relatives, aunt and uncle, nephew and niece (Art. 26 Family Code). Marriage age for men and women is set at 18 years old (Article 22 of the Family Code of Ukraine). According to the application of a person who has reached the age of 16, he or she may be granted the right to marry by a court decision if it is found to be in the interests of the person. However, the legislator does not provide that, when going to court, the minor must have the consent of the parents to marry (Part 2 of Article 23 of the Family Code of Ukraine). The application for marriage registration shall be submitted by a woman and a man to any body of state registration of civil acts of their choice. Persons who have applied for marriage registration are considered to be brides. As a general rule, a marriage registration application is submitted by a woman and a man in person. If the registration of the marriage did not take place on the specified day, the application for registration of the marriage shall lapse after three months from the date of its submission (Article 28 of the Family Code of Ukraine). Brides are obliged to inform each other of their health (Article 30 of the Family Code of Ukraine). As a general rule, marriage is registered after the expiration of one month from the date of submission of the application for registration of marriage (Article 32 of the Family Code of Ukraine). The presence of the bride and groom at the time of registration of their marriage is mandatory (Article 34 of the Family Code of Ukraine).

Шлюб – це історично зумовлена, санкціонована й регульована суспільством форма взаємин між чоловіком і жінкою, яка визначає їх права та обов'язки одного до іншого й щодо дітей. Відповідно до ст. 21 СК України шлюб – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Marriage is a historically conditioned, sanctioned and socially regulated form of relationship between a man and a woman that defines their rights and responsibilities for one another and for their children. According to Art. 21 of Family Code of Ukraine, marriage is a family union of a woman and a man, registered with the state body for registration of civil acts.

Шлюбний договір – укладена у встановленому законом порядку письмова, нотаріально посвідчена угода осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжя щодо врегулювання майнових відносин між ними. Шлюбний договір укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується. На

укладення шлюбного договору до реєстрації шлюбу, якщо його стороною є неповнолітня особа, потрібна письмова згода її батьків або піклувальника, засвідчена нотаріусом. Шлюбний договір не може зменшувати обсягу прав дитини, які встановлені СК України, а також ставити одного з подружжя у надзвичайно не вигідне матеріальне становище. Якщо шлюбний договір укладено до реєстрації шлюбу, він набирає чинності у день реєстрації шлюбу. Якщо шлюбний договір укладено подружжям, він набирає чинності у день його нотаріального посвідчення (ст. 92 – 103 СК України).

Matrimonial agreement is signed in accordance with the procedure established by law, a notarized agreement of persons who have applied for marriage registration, as well as of spouses to regulate property relations between them. The marriage contract is made in writing and notarized. The conclusion of a marriage contract before the registration of marriage, if its party is a minor, requires the written consent of his/her parents or guardian, certified by a notary. A marriage contract cannot diminish the scope of the child's rights established by the Family Code of Ukraine, nor put one of the spouses in an extremely disadvantageous financial situation. If the marriage contract is concluded prior to the marriage registration, it shall enter into force on the day of the marriage registration. If the marriage contract is concluded with the couple, it enters into force on the day of its notarization certificate (Articles 92 - 103 of the Family Code of Ukraine).

Штраф – грошове стягнення, захід матеріального впливу, що застосовується у випадках і в порядку, встановлених законом або договором. У цивільному праві штраф є видом відповідальності, визначається у твердій сумі або у відсотку від суми порушення зобов'язання. У кримінальному праві штраф застосовується як основна або додаткова міра покарання, а також у разі заміни судом невідбутої частини покарання на більш м'яку та в деяких інших випадках.

A fine is a pecuniary penalty, a measure of material influence, applied in cases and in the manner prescribed by law or contract. In civil law, a fine is a type of liability, determined in the firm amount or as a percentage of the amount of the breach. In criminal law, the fine is applied as a basic or additional measure of punishment, as well as in the case of a replacement of a part of the sentence which has not been completed by a court decision with a softer one, and in some other cases.

Ю

Юридична відповідальність – передбачені санкціями норм права несприятливі наслідки особистого, майнового чи організаційного характеру, яких зазнає особа за вчинене правопорушення. Ознаки юридичної

відповідальності: передбачає настання несприятливих наслідків; до неї притягуються за вчинення правопорушення; застосовується тільки до деліктоздатних суб'єктів; притягнення до неї здійснюється уповноваженими суб'єктами шляхом правозастосування з додержанням встановленого законом порядку; у приватному праві притягнення до юридичної відповідальності можливе у спрощеному порядку, поза процесуальним провадженням за домовленістю сторін; настання несприятливих наслідків забезпечується застосуванням державного примусу. Юридична відповідальність можлива лише тоді, коли мають місце підстави її виникнення і відсутні підстави, що її виключають. Підставами виникнення юридичної відповідальності є юридична, фактична та процесуальна. Юридичною підставою є правові норми, які містять об'єктивні та суб'єктивні ознаки поведінки, що кваліфікується як правопорушення, а також перелік санкцій, які можуть застосовуватися до правопорушників. Фактичною підставою є ті життєві обставини, з наявністю яких норми права пов'язують настання юридичної відповідальності (юридичні факти). Процесуальною підставою юридичної відповідальності є рішення уповноваженого суб'єкта про застосування до правопорушника певних санкцій, ухвалене з додержанням необхідної процедури, наприклад, вирок суду. Притягнення до юридичної відповідальності передбачає обов'язкову перевірку наявності підстав, що її виключають. До таких підстав, зокрема, належать: неосудність, необхідна оборона, крайня необхідність, юридичний казус (випадок), фізичний або психічний примус. Залежно від галузі права юридичну відповідальність поділяють на такі види: конституційну, кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, дисциплінарну, матеріальну, господарсько-правову. Функціями юридичної відповідальності є каральна, захисна і попереджувальна. Змістом каральної функції є відплата за вчинене правопорушення, яка спрямована на обмеження прав і свобод правопорушника. Захисна функція має своїм змістом відновлення порушених прав постраждалих осіб та компенсацію заподіяної їм шкоди. Попереджувальна функція юридичної відповідальності спрямована на запобігання правопорушенням у суспільстві (так звана загальна превенція), а також на корекцію поведінки самого правопорушника (спеціальна превенція). Принципами юридичної відповідальності є: законність, обґрунтованість, невідворотність, доцільність, справедливість і своєчасність. (Олейников С.М.)

Legal liability is the sanctions provisioned by the rules of law that adversely affect the personal, property or organizational nature of a person for an offense. Signs of legal responsibility: foreseeing adverse events; it is applied to individuals for

committing an offense; applies only to tortious subjects; its application is carried out by authorized subjects through enforcement in accordance with the procedure established by law; in private law, legal liability is possible in a simplified manner, without due process of the parties; the occurrence of adverse effects is ensured by the use of coercion by state. Legal liability is possible only when there are grounds for its occurrence and there are no grounds for exclusion. The grounds for legal responsibility are legal, factual, and procedural. The legal basis is legal rules that contain objective and subjective signs of conduct qualifying as an offense, as well as a list of sanctions that may be applied to offenders. The factual circumstances are the circumstances in which the existence of a rule of law is associated with the occurrence of legal liability (legal facts). The procedural basis for legal liability is the decision of the authorized subject to apply certain sanctions to the offender, approved in accordance with the necessary procedure, such as a court verdict. Providing legal liability requires the mandatory verification of the grounds for exclusion. Such grounds, in particular, include: insanity, necessary defense, extreme necessity, legal precedent (a case), physical or mental coercion. Depending on the field of law, legal responsibility is divided into the following types: constitutional, criminal, administrative, civil, disciplinary, substantive, economic and legal. The functions of legal liability are punitive, protective and preventative. The content of the punitive function is retribution for the offense, which is aimed at restricting the rights and freedoms of the offender. The protective function has as its purpose the restoration of the violated rights of the injured persons and compensation of the harm caused to them. The preventive function of legal responsibility is aimed at preventing the offense in society (the so-called general prevention), as well as at correcting the behavior of the offender (special prevention). The principles of legal responsibility are: legality, validity, inevitability, expediency, fairness and timeliness.

Юридична особа – організація, що визнається державою як суб'єкт права, створюється і реєструється у встановленому законом порядку, наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, виступає в цивільному обороті від власного імені, має відокремлене майно, несе самостійну відповідальність за своїми зобов'язаннями, може бути позивачем і відповідачем у суді. Істотними ознаками юридичної особи є: організаційна єдність; майнова відокремленість; виступ у цивільному обороті від свого імені; самостійна відповідальність. Юридичні особи класифікуються за різними ознаками. Так, за порядком їх створення виокремлюються юридичні особи приватного і публічного права. Перші створюються за волевиявленням засновників на підставі установчих документів, а другі – відповідно до розпорядчого акту суб'єкта владних

повноважень. Залежно від мети діяльності юридичні особи поділяються на підприємницькі та непідприємницькі. Основною метою перших, на відміну від других, є одержання прибутку. За особливостями правового становища юридичні особи поділяються на національні (резидентів) та іноземні. Перші, на відміну від других, створюються на основі законодавства України.

Legal entity is an organization recognized by the state as a subject of law, created and registered in accordance with the procedure established by law, granted civil capacity and legal capacity, acts in civil turnover on its own behalf, has separate property, bears independent responsibility for its obligations, can to be the plaintiff and the defendant in court. The essential features of a legal entity are: organizational unity; property separation; performance in the civil turnover on its own behalf; independent responsibility. Legal entities are classified according to different characteristics. Thus, in the order of their creation, legal entities of private and public law are distinguished. The former are created by the will of the founders on the basis of the constituent documents, and the latter – in accordance with the executive act of the subject of power. Depending on the purpose of activity, legal entities are divided into entrepreneurial and non-entrepreneurial ones. The main purpose of the former, unlike the latter, is to make a profit. According to the peculiarities of the legal situation, legal entities are divided into national (resident) and foreign. The former, unlike the latter, are created on the basis of the legislation of Ukraine.

Юридичний обов'язок – встановлена нормами права міра належної поведінки особи. Юридичний обов'язок покладається на зобов'язану особу, яка повинна обрати передбачений правом варіант поведінки – здійснити певні дії або утриматися від них. При цьому право визначає міру необхідної поведінки. Наприклад, батьки зобов'язані утримувати своїх дітей і піклуватися про них. Або суб'єкти підприємницької діяльності повинні утримуватися від поширення неправдивих даних про походження товару, виробника і ціну товару. Тож юридичний обов'язок забезпечує реалізацію суб'єктивного права, яке має уповноважена особа. Реалізація юридичних обов'язків, як і суб'єктивних прав, відбувається в межах правовідносин, а також поза ними. Юридичний обов'язок передбачає необхідність: здійснення певних дій або утримання від них; відреагувати на законні вимоги уповноваженої особи; не перешкоджати уповноваженій особі користуватися благами, на які вона має право; нести відповідальність за невиконання своїх обов'язків. (Дашковська О.Р.)

A legal duty is a measure of the proper conduct of a person established by law. It is the legal duty of the obliged person to choose the right behavior: to perform certain actions, or to abstain from them. The law determines the extent of the necessary

behavior. For example, parents are required to support and care for their children. Or, business entities must refrain from spreading false information about the origin of the goods, the manufacturer and the price of the goods. Therefore, the legal obligation ensures the exercise of the subjective right that the authorized person has. The fulfillment of legal obligations, as well as subjective rights, takes place within and outside the legal relationship. It is a legal obligation to: take or abstain from certain actions; to respond to the legitimate requirements of an authorized person; not to prevent the authorized person from using the goods to which he or she is entitled; be responsible for the failure to fulfill one's obligations.

Юридичний факт – життєва обставина, з якою норма права пов'язує виникнення, зміну або припинення правових відносин. Ознаки юридичних фактів: є наявними чи відсутніми діями або подіями; прямо чи опосередковано визначені гіпотезою норми права; є підставою для виникнення, зміни або припинення правовідносин. Існують різноманітні класифікації юридичних фактів. Так, за вольовою ознакою їх поділяють на юридичні дії та події. В свою чергу, юридичні дії поділяються на правомірні та неправомірні. Правомірні дії можуть бути юридичними актами та юридичними вчинками. Прикладами юридичних актів, які відрізняються цілеспрямованим прагненням особи до конкретних правових наслідків, є вчинення правочину та подання позову. Юридичними вчинками є, зокрема, наукове відкриття та створення літературного твору. Особливість юридичних вчинків полягає в тому, що правові наслідки настають незалежно від того, прагне до них людина чи ні. Юридичні факти безперервної дії називаються правовими станами, наприклад, громадянство, шлюб, судимість. Неправомірні дії поділяються на злочини і проступки. Прикладами останніх є дисциплінарні та адміністративні проступки. Юридичні події бувають абсолютними та відносними. Прикладом абсолютної події, яка не залежить від волі людини, є її загибель від удару блискавки. Відносну подію можна проілюструвати народженням дитини, що значною мірою залежить від волі людини, а певною мірою – від природи. Залежно від наявності або відсутності життєвих обставин виокремлюють позитивні та негативні юридичні факти. Наприклад, наявність громадянства України є позитивним юридичним фактом для участі у виборах, а відсутність захворювань, що перешкоджають проходженню військової служби – негативним юридичним фактом. За юридичними наслідками виділяють юридичні факти, які породжують, змінюють та припиняють правовідносини. Прикладом юридичного факту, який породжує правовідносини, є видання наказу про призначення на посаду. Наказ про переведення на іншу посаду є ілюстрацією юридичного факту, що змінює правовідносини. Приклад

юридичного факту, який припиняє правовідносини – це видання наказу про звільнення з посади. У деяких випадках для виникнення, зміни або припинення правовідносин необхідний так званий фактичний склад – наявність або відсутність декількох юридичних фактів разом. Приміром, для призову на строкову військову службу необхідні у сукупності такі юридичні факти як громадянство України, досягнення 18-річного віку, належний стан здоров'я і відсутність права на відстрочку. (Дашковська О.Р.)

Legal fact is the life circumstance with which a rule of law relates to the emergence, change or termination of a legal relationship. Signs of legal facts: there are actions or events; directly or indirectly determined by the hypothesis of the rule of law; it is the basis for the emergence, change or termination of legal relations. There are various classifications of legal facts. They are divided into legal actions and events involitional aspect. In their turn, legal actions are divided into lawful and unlawful. Lawful acts can be legal acts and legal events. Examples of legal acts that differ in a person's purposeful pursuit of specific legal consequences are a transaction and a lawsuit. Legal acts include, in particular, the scientific discovery and creation of a literary work. The peculiarity of legal actions is that the legal consequences come regardless of whether the person seeks them or not. Legal facts of continuous action are called legal states, such as citizenship, marriage, criminal record. Legal offences are divided into crimes and misdemeanors. Examples of these are disciplinary and administrative misconduct. Legal events are absolute and relative. An example of an absolute event that does not depend on the will of a person is his or her death from lightning. A relative event can be illustrated by the birth of a child, which largely depends on the will of a person, and to some extent on nature. Depending on the presence or absence of life circumstances, the positive and negative legal facts are distinguished. For example, the presence of Ukrainian citizenship is a positive legal fact for participation in elections, and the absence of diseases that impede the passage of military service is a negative legal fact. By legal consequences, there are legal facts that generate, change, and terminate legal relationships. An example of a legal fact that gives rise to a legal relationship is the issuance of an appointment order. The transfer order is an illustration of a legal fact that changes the legal relationship. An example of a legal fact that terminates a legal relationship is the issuance of a dismissal order. In some cases, the occurrence, change or termination of a relationship requires the so-called factual composition – the presence or absence of several legal facts together. For example, in order to be drafted for conscript military service, such legal facts as Ukrainian citizenship, the attainment of the 18-year-old age, proper health status and lack of the right to postponement are necessary.

Юридичні особи – організації, підприємства чи установи, що мають відокремлене майно, можуть від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав та виконувати обов’язки, бути позивачами та відповідачами у суді, арбітражі.

Legal entities are organizations, enterprises or institutions having separate property, which can acquire personal property rights and personal non-property rights in their own name and perform their duties, act as plaintiffs and defendants in court, arbitration.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

(застосованих у всіх числах і відмінках)

БК України – Бюджетний кодекс України

ВС – Верховний Суд

ГК України – Господарський кодекс України

ЗК України – Земельний кодекс України

ЗУ – Закон України

КАС України – Кодекс адміністративного судочинства України

КЗпП України – Кодекс адміністративного судочинства України

КК України – Кримінальний кодекс України

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України

КТМ України – Кодекс торговельного мореплавства України

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

КЦЗ України – Кодекс цивільного захисту України

МКС – Міжнародний кримінальний суд

ПДР – Правила дорожнього руху

ПК України – Податковий кодекс України

СК України – Сімейний кодекс України

ЦК України – Цивільний кодекс України

ЦПК України – Цивільний процесуальний кодекс України

Кн. – Книга

П. – Пункт

Р. – Розділ

Ст. – Стаття

Ч. – Частина

Довідкове (Навчальне) видання

ПЕРЕВАЛОВА Людмила Вікторівна

ГАСВАЯ Олександра Валентинівна

ГАРЯЄВА Ганна Михайлівна

КУЗЬМЕНКО Олександр Васильович

ЛИСЕНКО Ірина В'ячеславівна

ТКАЧОВ Максим Михайлович

ТЕЗАУРУС З ПРАВОЗНАВСТВА

Українською та англійською мовами

Навчально-методичний посібник

для студентів денної та заочної форм навчання

усіх спеціальностей

Роботу до видання рекомендував проф. Кипенський А.В.

В авторській редакції

План 2020 р., поз. 34

Підп. до друку .30.06.2021 р. Формат 60×84 ¹/₁₆. Папір офісний.

Riso-друк. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк.

Наклад 150 прим. Зам. №_Ціна договірна

Видавець і виготовлювач

Видавничий центр НТУ «ХПІ».

вул. Фрунзе, 21, м Харків, 61002